

การประเมินผล
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
กรณีศึกษา : ศูนย์เครือข่าย ปี 2560

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เอกสารประเมินผล เลขที่ 503
เมษายน 2565

CENTRE FOR PROJECT AND PROGRAMME EVALUATION
OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS
MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES
AGRICULTURAL EVALUATION PAPER NO 503
APRIL 2022

การประเมินผล
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
กรณีศึกษา : ศูนย์เครือข่าย ปี 2560

โดย

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทคัดย่อ

การประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กรณีศึกษา : ศูนย์เครือข่าย ปี 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบจากการดำเนินงาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประธานศูนย์เครือข่าย 87 ราย เกษตรกรผู้ให้บริการ 326 ราย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในระดับจังหวัด 21 ราย เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม ซึ่งการประเมินผลครั้งนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินงานโครงการ ใช้รูปแบบ IOEI ในการประเมินผล ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า ผลได้ ผลกระทบเบื้องต้น และผลกระทบต่อเนื่อง สรุปผลการประเมินผล ดังนี้

ผลการประเมิน พบว่า ศูนย์เครือข่ายทุกศูนย์สามารถเป็นจุดเรียนรู้ที่สนับสนุนการดำเนินงานของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในอำเภอ (ศูนย์หลัก) ตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้ง โดยร้อยละ 81.51 ได้รับการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาอย่างน้อย 1 ครั้ง จากหน่วยงานภายในพื้นที่ ส่งผลให้ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 72.91 มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น มีเกษตรกรเข้ามาใช้บริการเฉลี่ยปีละ 179 รายต่อศูนย์ โดยร้อยละ 82.82 เข้ามาหาความรู้ รองลงมาร้อยละ 53.82 เข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมผลิต/แปรรูป สำหรับที่นำความรู้ไปใช้ เกษตรกรร้อยละ 61.49 สามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตพืช มูลค่าเฉลี่ย 41,082 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 17.78 ลดต้นทุนค่าพันธุ์พืช มูลค่าเฉลี่ย 1,106 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 12.57 ลดรายจ่ายอื่น ๆ โดยการปรับเทคนิค/วิธีการผลิต เช่น ค่าจ้างหว่านเมล็ดพันธุ์ ค่าจ้างฉีดสารเคมี เป็นต้น ร้อยละ 44.94 เพิ่มผลผลิตด้านปศุสัตว์/ประมง และร้อยละ 47.02 และ 77.47 เพาะพันธุ์สัตว์ และผสมอาหารสัตว์ได้เองตามลำดับ นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 33.82 มีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริม เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของตัวเองที่เหลือจากการขาย การขายถ่านกะลา เป็นต้น ร้อยละ 30.88 ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เช่น การตัดรายจ่ายบางอย่างที่ไม่จำเป็นออกไป การปลูกพืชผักสวนครัวทานเอง การรับประทานผลผลิตทางการเกษตรของตนเอง เป็นต้น ร้อยละ 68.93 ลดการใช้ปุ๋ยเคมี โดยหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทน และร้อยละ 24.06 ลดการใช้สารเคมี โดยหันมาใช้สารชีวภาพทดแทน

ทั้งนี้ ในด้านความยั่งยืนของศูนย์เครือข่าย พบว่า พื้นที่ศูนย์เฉลี่ย 5.88 ไร่ โดยศูนย์เครือข่ายร้อยละ 70.77 เป็นพื้นที่ของประธานศูนย์ฯ และประธานศูนย์ร้อยละ 75.64 เห็นว่าการรับตำแหน่งไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ร้อยละ 84.62 มีผู้รับช่วงต่อ และร้อยละ 91.03 ยังคงดำเนินงานของศูนย์ต่อ แม้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่วนด้านความต่อเนื่องของอาชีพเกษตรกรรวม เกษตรกรร้อยละ 66.41 มีทายาทรับช่วงต่ออาชีพการเกษตร ร้อยละ 98.26 มีที่ดินการเกษตรเป็นของตนเอง ร้อยละ 93.24 เข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับความพึงพอใจของประธานศูนย์เครือข่ายต่อการดำเนินงานภายในศูนย์เครือข่าย และการดำเนินโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เกษตรกรผู้ให้บริการให้ความสำคัญกับตัวประธานศูนย์ฯ และทีมงานเป็นอันดับแรกในการตัดสินใจเข้าใช้บริการศูนย์เครือข่าย

(ค)

ข้อค้นพบ การพัฒนาศักยภาพของศูนย์เครือข่ายยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้วยงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด การสนับสนุนทั้งในด้านปัจจัย วัสดุอุปกรณ์ หรือองค์ความรู้ ในบางครั้งหน่วยงานราชการจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบของการสนับสนุน ซึ่งอาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงหรือความเหมาะสมของศูนย์เครือข่ายนั้น ๆ นอกจากนี้ในบางพื้นที่ยังขาดแคลนวิทยากรที่รับหน้าที่อบรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และถึงแม้ว่าศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ มีการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีบางศูนย์เครือข่ายที่ต้องมีการพัฒนา และหนุนเสริมเพิ่มเติม เนื่องจากมีปัญหาและข้อจำกัดบางประการ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้งานเพื่อต่อบัณฑิตประสงค์ในด้านของการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ได้แก่ ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ขาดความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ที่จะรองรับเกษตรกรผู้ใช้บริการครั้งละจำนวนมากในรูปแบบของการอบรม ขาดการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเครื่องมือ/ปัจจัยการผลิต ขาดการรวมกลุ่มการผลิต/การตลาด แปลง/ฐานเรียนรู้ยังขาดความพร้อมในการให้บริการ ทั้งนี้มีเกษตรกรส่วนน้อยที่ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์เครือข่ายมาปรับใช้ได้

ข้อเสนอแนะ ควรจัดสรรงบประมาณสร้างกิจกรรมใหม่ ๆ สนับสนุนการพัฒนาศูนย์เครือข่ายที่ต้องการการหนุนเสริม และสนับสนุนให้จัดเวทีชุมชนเพื่อทราบความต้องการของเกษตรกรในชุมชน และแยกแต่ละด้าน จัดลำดับความสำคัญ ตามความต้องการและความจำเป็น การดำเนินงานในระยะต่อไปหน่วยงานควรวิเคราะห์ถึงความพร้อม และสอบถาม พร้อมแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของประธานศูนย์เครือข่าย พิจารณาคัดเลือกศูนย์เครือข่ายแห่งใหม่ที่มีความพร้อมแทนศูนย์เดิมที่ประสบปัญหา สนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลไว้ใช้ในการถ่ายทอดแก่ผู้เข้าใช้บริการในช่วงนอกฤดูกาลผลิต และส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลของเกษตรกรที่ใช้บริการ นอกจากนี้ยังควรผลักดันการเชื่อมโยงในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนเครื่องมือ/ปัจจัยการผลิต และการรวมกลุ่มด้านการผลิต/การตลาด ระหว่าง ศพก. ภายในอำเภอเดียวกัน ทั้งศูนย์หลัก และศูนย์เครือข่าย

Abstract

Evaluation of the operation of the Agricultural Learning Center project case study: network center in 2017 aims to assess the impact of operations and collect data from sampling, including: 87 network center presidents, 326 service farmers, and 21 provincial-level project officials. Data were collected by questionnaire-based interview methods. This evaluation is in the process of implementing the project, using the IOEI format for evaluation. It consists of inputs, outputs, effect and impact. The results of the evaluation are summarized as follows:

Evaluation results showed that all network centers can be a learning point that supports its operations. Learning Center for Enhancement of Agricultural Product Production in the District (Main Center) according to the intent of the establishment. About 81.51 percent were developed and sponsored at least once from local authorities. As a result, 72.91 percent of the network centers have changed for the better and There are an average of 179 farmers using the service per year per center. 82.82 percent of farmers came to study and 53.82 percent of farmers participated in production/processing activities. For the outcome aspect, 61.49 percent of farmers were able to increase crop yields, average value 41,082 baht per household per year, 17.78 percent of famers reduce plant breeding costs, average value 1,106 baht per household per year, 12.57 percent of farmers reduce other expenses by adjusting production techniques/methods such as Hire to sow seeds the cost of chemical injections, etc., 44.94 percent of farmers reduce increased productivity in livestock/fisheries, 47.02 and 77.47 percent of farmers reduce animal breeding. and can mix the animal feed by themselves, respectively. In addition, 33.82 percent of farmers earn additional income from supplementary occupations such as processing their own agricultural products and the remainder from sales, Sale of charcoal, etc. 30.88 percent of farmers reduce household expenses such as cutting some unnecessary expenditures. Growing your own vegetable garden Eating their own agricultural products, etc., 68.93 percent of farmers reduce the use of chemical fertilizers. by turning to substitute organic fertilizers and 24.06 percent of farmers reducing the use of chemicals by turning to use bio-substitutes.

In terms of sustainability of the network centers, it was found that the center area averaged 5.88 rai, of which 70.77 percent of the network centers were the area of the center's chairman. And 75.64 percent of the presidents agreed that taking the position had no effect on their lives, 84.62 percent of the presidents had successors and 91.03 percent of the presidents continued to operate the Center. Even without government support as for the

continuity of agricultural careers 66.41% of farmers have successors for agricultural occupation, 98.26 percent of the presidents have their own agricultural land, 93.24 percent of the presidents understand the philosophy of sufficiency economy. and has been applied in daily life. for the network center chair's satisfaction with the operations within the network center and project implementation Overall, it is at a high level. and satisfaction of farmers using network center services Overall, it's at the highest level. However, farmers who use the service pay attention to the center's chairman. And the team is the first to decide to use the network center service.

This evaluation found the facts The potential development of network centers has not yet taken place at its full potential. with a limited budget Support in terms of factors, materials, or knowledge Sometimes government agencies determine the form of support. which may not meet the actual needs or suitability of the network center. In addition, in some areas, there is a shortage of trainers who are responsible for training on issues related to modern technology. And although most network centers have developed in a better direction, there are still some network centers that need to be developed. and additional support due to some problems and limitations as a result, it cannot be used to fully respond to the learning objectives such as lack of continuity in operations. Lack of availability of facilities within the center to accommodate farmers who use large numbers of services at a time in the form of training Lack of links to exchange tools/inputs Lack of production/market integration The conversion/learning base is still lacking in service availability. However, there are few farmers who are unable to apply the knowledge gained from the network centers.

This study suggests as follows: Budget should be allocated to create new activities to support the development of network centers that need additional support. and encouraged to organize a community forum to know the needs of farmers in the community and separate each side to prioritize according to need and need in the next phase of operations, the agency should analyze the readiness and inquire and solve the problems of the network center president. Consider choosing a new network center that is ready to replace the old center that has problems. Support the preparation of learning materials for information to be used to convey to users during the off-season and promote the creation of a database of farmers who use the service. It should also drive links in the form of exchange of tools/inputs. and the integration of production / marketing between the bodies of Kor. within the same district.

คำนำ

รายงานการประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ทัศนศึกษา : ศูนย์เครือข่าย ปี 2560 ฉบับนี้ เป็นการประเมินผลกระทบบจากการดำเนินงานโครงการฯ และนำเสนอผลการพัฒนาศูนย์เครือข่าย ที่จัดตั้งมาตั้งแต่ปี 2560 รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการฯ เพื่อประกอบการพิจารณา แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานโครงการที่ยังคงมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นต่อไป

รายงานการประเมินผลในครั้งนี้ ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทำให้การประเมินผลในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงขอขอบคุณมาก ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการประเมินผลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจศึกษาต่อไป

ศูนย์ประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

เมษายน 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ข)
Abstract	(ง)
คำนำ	(ฉ)
สารบัญ	(ช)
สารบัญตาราง	(ญ)
สารบัญแผนภูมิ	(ฎ)
สารบัญภาพ	(จ)
สารบัญตารางผนวก	(ฉ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของการประเมินผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล	2
1.3 ขอบเขตการประเมินผล	2
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	2
1.5 วิธีการประเมินผล	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล	13
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	15
2.1 การตรวจเอกสาร	15
2.2 แนวคิดและทฤษฎี	23
บทที่ 3 สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ	31
3.1 สภาพทั่วไปของศูนย์เครือข่ายโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร	31
3.2 สภาพทั่วไปของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย	34
3.3 การทำการเกษตรของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการประเมิน	41
4.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	41
4.2 ผลได้ (Outputs)	48
4.3 ผลกระทบเบื้องต้น (Effect)	52
4.4 ผลกระทบต่อเนื่อง (Impact)	58
บทที่ 5 ข้อเสนอแนะ	77
5.1 ข้อเสนอแนะ	77
5.2 ข้อเสนอแนะ	80
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	85
ภาคผนวกที่ 1 ตารางผนวก	87
ภาคผนวกที่ 2 รายละเอียดโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	103
ภาคผนวกที่ 3 ระเบียบ/คำสั่งที่เกี่ยวข้อง	111
ภาคผนวกที่ 4 นโยบายการยกระดับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) สู่ศูนย์พัฒนา Smart Farmer ครบวงจร	137
ภาคผนวกที่ 5 แบบสอบถาม	141

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1.1	ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินโครงการ	5
ตารางที่ 1.2	การกำหนดจำนวนตัวอย่างสำหรับการสำรวจข้อมูล	10
ตารางที่ 1.3	จำนวนตัวอย่างจริงที่สำรวจได้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	11
ตารางที่ 3.1	จำนวนศูนย์เครือข่ายภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี 2560 และปี 2563	32
ตารางที่ 3.2	สภาพทั่วไปของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย	35
ตารางที่ 3.3	การทำการเกษตรของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย	37
ตารางที่ 4.1	การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ปี 2560 - 2563	41
ตารางที่ 4.2	การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ปี 2563	45
ตารางที่ 4.3	การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ศพก. ของประธานศูนย์เครือข่าย	46
ตารางที่ 4.4	ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการ ศพก.	47
ตารางที่ 4.5	การพัฒนาตนเองของประธานศูนย์เครือข่าย	48
ตารางที่ 4.6	จำนวนครั้งที่ศูนย์เครือข่ายได้รับการสนับสนุนในช่วงระยะเวลาปี 2560 - 2563	49
ตารางที่ 4.7	ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ	49
ตารางที่ 4.8	ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2563	50
ตารางที่ 4.9	ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่นำปัจจัยการผลิต วัสดุ อุปกรณ์ ไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2563	51
ตารางที่ 4.10	การร่วมงานวิจัยของศูนย์เครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2563	51
ตารางที่ 4.11	การต่อยอดเป็น Smart Farmer ของประธานศูนย์เครือข่าย ณ ปี 2563	52
ตารางที่ 4.12	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของประธานศูนย์เครือข่าย	53
ตารางที่ 4.13	รูปแบบการใช้บริการศูนย์เครือข่ายของเกษตรกรในปี 2563	54
ตารางที่ 4.14	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย	55
ตารางที่ 4.15	ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีการทำงานเชื่อมโยงกันในปี 2560 และปี 2563	56
ตารางที่ 4.16	การทำงานเชื่อมโยงระหว่างศูนย์หลักและศูนย์เครือข่าย	56
ตารางที่ 4.17	การรวมกลุ่มเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตรและการตลาด ปี 2563	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.18	การแปรรูปผลผลิตของเกษตรกร	57
ตารางที่ 4.19	ความพร้อมของศูนย์เครือข่าย	58
ตารางที่ 4.20	การเปลี่ยนแปลงของศูนย์เครือข่าย	60
ตารางที่ 4.21	พื้นที่ของศูนย์เครือข่าย	60
ตารางที่ 4.22	ร้อยละของเกษตรกรที่มีการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร	64
ตารางที่ 4.23	ร้อยละของเกษตรกรที่สร้างรายได้และลดรายจ่าย	64
ตารางที่ 4.24	การทำบัญชีรายรับรายจ่ายครัวเรือน	65
ตารางที่ 4.25	ร้อยละของเกษตรกรที่มีการลดการใช้ปุ๋ย/สารเคมี ในการทำการเกษตร	66
ตารางที่ 4.26	ร้อยละของเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่ายที่มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีการนำไปใช้ประโยชน์	67
ตารางที่ 4.27	ความพึงพอใจของประธานศูนย์เครือข่ายต่อการดำเนินงานในศูนย์ ปี 2563	68
ตารางที่ 4.28	ความพึงพอใจของประธานศูนย์เครือข่ายต่อการดำเนินโครงการ ปี 2563	68
ตารางที่ 4.29	ความพึงพอใจและความเห็นของเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่าย	70
ตารางที่ 4.30	ความเห็นของเกษตรกรผู้ให้บริการอยู่เครือข่ายในการให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามาใช้บริการศูนย์เครือข่าย	70
ตารางที่ 4.31	สรุปผลการประเมินโครงการ ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล	71

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า	
แผนภูมิที่ 4.1	การรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของประธานศูนย์เครือข่าย	53
แผนภูมิที่ 4.2	ผลกระทบจากการรับหน้าที่ประธานศูนย์เครือข่าย	61
แผนภูมิที่ 4.3	การสืบทอดตำแหน่งประธานศูนย์เครือข่าย	61
แผนภูมิที่ 4.4	การดำเนินงานศูนย์เครือข่ายต่อแม้ไม่ได้รับการสนับสนุน	62
แผนภูมิที่ 4.5	ร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายการที่มีส่งต่ออาชีพเกษตรกรรม	66
แผนภูมิที่ 4.6	ร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายที่มี และไม่มีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเอง	66

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดในการประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กรณีศึกษา : ศูนย์เครือข่าย ปี 2560	4
ภาพที่ 2.1	ความสัมพันธ์ของตัวแปรของโครงการ	25
ภาพที่ 2.2	หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	27

สารบัญตารางผนวก

		หน้า
ตารางผนวกที่ 1.1	การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ศพก. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 (รายหน่วยงาน)	88
ตารางผนวกที่ 1.2	การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ศพก. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (รายหน่วยงาน)	89
ตารางผนวกที่ 1.3	การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ศพก. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (รายหน่วยงาน)	90
ตารางผนวกที่ 1.4	การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ศพก. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (รายหน่วยงาน)	91
ตารางผนวกที่ 1.5	จำนวนครั้งที่ศูนย์เครือข่ายได้รับการสนับสนุนในช่วงระยะเวลาปี 2560 - 2563 (จำแนกประเภทศูนย์เครือข่าย)	92
ตารางผนวกที่ 1.6	ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายในศูนย์ เครือข่าย (จำแนกประเภทศูนย์เครือข่าย)	93
ตารางผนวกที่ 1.7	จำนวนเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายโดยเฉลี่ยปี 2563 (จำแนก ประเภทศูนย์เครือข่าย)	96
ตารางผนวกที่ 1.8	ร้อยละของเกษตรกรที่เพิ่มปริมาณผลผลิตพืชได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)	97
ตารางผนวกที่ 1.9	ร้อยละของเกษตรกรที่ลดต้นทุนค่าพันธุ์พืชได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)	98
ตารางผนวกที่ 1.10	ร้อยละของเกษตรกรที่ลดรายจ่ายอื่น ๆ ในการผลิตทางการเกษตรได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)	99
ตารางผนวกที่ 1.11	ร้อยละของเกษตรกรที่เพิ่มปริมาณผลผลิตด้านปศุสัตว์/ประมงได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)	100
ตารางผนวกที่ 1.12	ร้อยละของเกษตรกรที่เพาะพันธุ์สัตว์/ประมงด้วยตนเองได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)	100
ตารางผนวกที่ 1.13	ร้อยละของเกษตรกรที่ผสมอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์/ประมงด้วยตนเองได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)	100
ตารางผนวกที่ 1.14	เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและสามารถลดค่าใช้จ่ายเคมีได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)	101
ตารางผนวกที่ 1.15	เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและสามารถลดการใช้สารเคมี จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)	102

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการประเมินผล

เกษตรกรส่วนใหญ่มักประสบปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรที่ค่อนข้างสูง มีโรคและแมลงรบกวน และพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตที่ได้จึงมีปริมาณน้อยและคุณภาพต่ำ ส่งผลให้ประสบปัญหาการขาดทุน มีหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ประกอบกับรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีความรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จำนวน 882 ศูนย์ เป็นศูนย์หลักขึ้นในปี พ.ศ. 2557 เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนที่เกิดจากปัญหาของชุมชน และสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการพัฒนา ศพก. ภายใต้อุดมการณ์ “เกษตรกรพัฒนาเกษตรกรด้วยกันเอง จึงจะเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน” ดังนั้น ศพก. จึงเป็นศูนย์เรียนรู้ของเกษตรกรและชุมชนในระดับอำเภอ มีการดำเนินงานที่สำคัญคือ 1) การพัฒนาศักยภาพของ ศพก. ให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การให้บริการต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน และ 3) การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของเกษตรกรตามแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ในพื้นที่

ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีระเบียบว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีศูนย์เครือข่าย ศพก. ซึ่งเป็นศูนย์หรือจุดเรียนรู้ทางการเกษตรด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรที่ดำเนินการจนประสบความสำเร็จ และกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน ศพก. ให้สามารถให้บริการแก่เกษตรกรได้อย่างทั่วถึง จึงได้ให้มีการขยายการดำเนินงานของ ศพก. ในรูปแบบของการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายจำนวน 10 ศูนย์ต่อศูนย์หลัก 1 แห่ง เพื่อเป็นจุดเรียนรู้เฉพาะทางช่วยในการหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ครอบคลุมหลากหลายสาขาทางการเกษตร และตรงกับความต้องการของเกษตรกรในชุมชน เช่น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์ ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร เป็นต้น โดยเน้นการกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทั้งอำเภอ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการใช้บริการของเกษตรกร จำนวน 10,533 ศูนย์ และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้เพิ่มจำนวนของศูนย์เครือข่ายขึ้นมาเป็น 12,733 ศูนย์ ภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จากการดำเนินงานโครงการ และมีการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง ด้วยเห็นว่าโครงการ ศพก. เป็นโครงการสำคัญตามแผนแม่บทประเด็น เศรษฐกิจฐานราก ภายใต้อุดมการณ์ชาติที่จะช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้

นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และไม่เสมอภาค โดยการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ แก่เกษตรกรรายบุคคลให้รายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เห็นผลจากการพัฒนา ศพก. มาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศูนย์เครือข่ายซึ่งได้พัฒนาเพื่อยกระดับให้เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย การทำงานกับศูนย์หลัก ดังนั้นเพื่อสะท้อนผลจากการพัฒนาดังกล่าว และการหนุนเสริมกันระหว่างศูนย์หลัก กับศูนย์เครือข่าย รวมทั้งการพัฒนาปรับปรุงโครงการที่ยังคงดำเนินการอยู่ในระยะต่อไป จึงเห็นสมควร ประเมินผลโครงการ ศพก. โดยมุ่งเน้นการพิจารณาศูนย์เครือข่าย ที่กระจายไปทุกตำบลทั่วประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

เพื่อประเมินผลกระทบของโครงการที่มีต่อศูนย์เครือข่าย

1.3 ขอบเขตของการประเมินผล

1) พื้นที่เป้าหมาย ครอบคลุมพื้นที่การดำเนินงานศูนย์เครือข่ายภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่ตั้งขึ้นในปี 2560 ทั่วประเทศ 77 จังหวัด

2) ประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วย

2.1) ประธานศูนย์เครือข่าย

2.2) เกษตรกรผู้เข้าใช้บริการในศูนย์เครือข่าย ตามโครงการ ปี 2563

2.3) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ

3) ระยะเวลาข้อมูล

3.1) ผลได้ของโครงการ ใช้ข้อมูลตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2563

3.2) ผลขั้นต้น/ผลกระทบเบื้องต้น และผลกระทบต่อเนื่อง เป็นข้อมูลในปีการผลิต 2563

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หมายความว่า สถานที่ของเกษตรกรต้นแบบ ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับชุมชน เป็นศูนย์กลางการบริการ แลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่าง ๆ กับเกษตรกรในชุมชน โดยสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ศูนย์หลัก และศูนย์เครือข่าย

1.4.2 คณะกรรมการ ศพก. หมายความว่า คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอ ในพื้นที่จังหวัด และระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1.4.3 ศูนย์หลัก หมายความว่า ศูนย์หรือจุดเรียนรู้ ภายใต้โครงการ ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร ด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีเกษตรกรเป็นผู้ดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ และ/หรือ มีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งจะมีจำนวน 1 ศูนย์ต่อ 1 อำเภอ

1.4.4 ศูนย์เครือข่าย หมายความว่า ศูนย์หรือจุดเรียนรู้ ภายใต้โครงการ ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร ด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ มีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานของ ศูนย์หลัก ในอำเภอ และเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งใน 1 ตำบล อาจมีได้มากกว่า 1 ศูนย์

1.4.5 ประธานศูนย์เครือข่าย หมายถึง ประธานกรรมการศูนย์เครือข่าย ภายใต้โครงการ ศพก. มีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์เครือข่าย

1.4.6 เกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่าย หมายความว่า เกษตรกรที่ทำการเกษตรอยู่ในเขตพื้นที่ตำบล อำเภอที่ศูนย์เครือข่าย ตั้งอยู่ และเคยเข้าใช้บริการของศูนย์เครือข่าย

1.4.7 งานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) หมายถึง งานที่จัดขึ้นจากการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายและคณะกรรมการ ศพก. ร่วมกำหนดแผนการจัดงานให้สอดคล้องกับชนิดสินค้า ซึ่งจัดขึ้นที่ศูนย์หลักหรือศูนย์เครือข่ายตามความเหมาะสม โดยจะประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก ได้แก่ สถานีเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมรอง ได้แก่ การใช้บริการด้านการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ นิทรรศการ ประกอบที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมเสริม เช่น การแสดงและจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน ฯลฯ

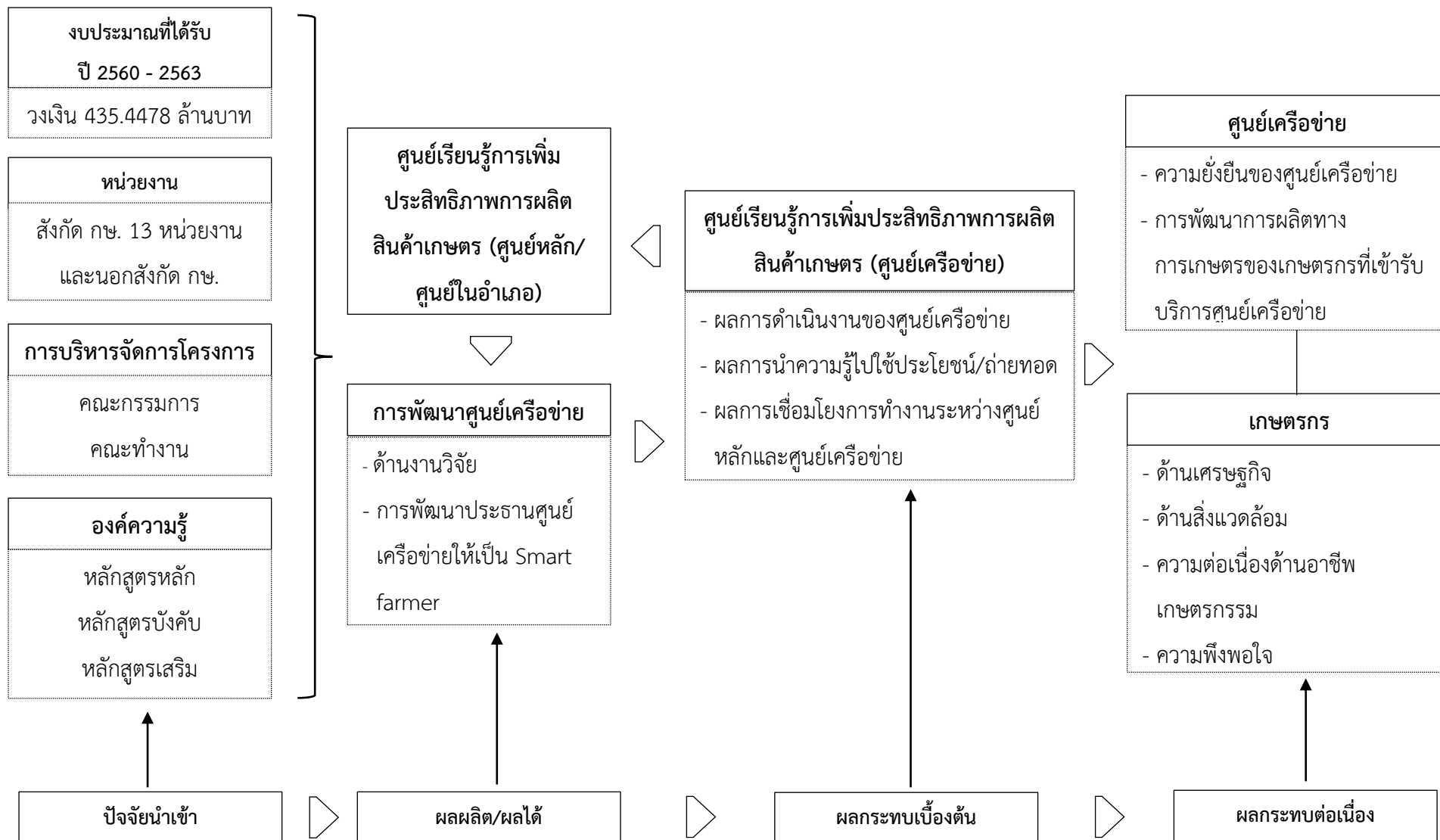
1.4.8 เกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer : SF หรือ Existing Smart Farmer : ESF) หมายถึง เกษตรกรที่ได้รับการคัดกรองความสามารถ และผ่านคุณสมบัติพื้นฐานครบทั้ง 6 ข้อ ได้แก่

- 1) มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่
- 2) มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ
- 3) มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด
- 4) มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า และความปลอดภัยของผู้บริโภค
- 5) มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม
- 6) มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

1.5 วิธีการประเมินผล

การประเมินผลในครั้งนี้กำหนด กรอบแนวคิดในงานประเมินผล ประเด็นและตัวชี้วัด การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.5.1 กรอบแนวคิดในการประเมินผล เนื่องจาก โครงการ ศพก. มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องหลายปี และมีกลุ่มเป้าหมายหลัก 2 ระดับ ได้แก่ ศูนย์หลักและศูนย์เครือข่าย รวมทั้งได้มีการประเมินผลโครงการ โดยเน้นศูนย์หลักอย่างต่อเนื่อง ในการประเมินผลครั้งนี้ จึงให้ความสนใจศูนย์เครือข่ายเป็นหลัก เพื่อพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในโครงการ โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในงานประเมินผลโครงการ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรกรนศึกษา : ศูนย์เครือข่าย ปี 2560 ได้ดังนี้ (ภาพที่ 1.1)

ที่มา : จากการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กรณีศึกษา : ศูนย์เครือข่าย ปี 2560

1) รูปแบบการประเมินผล โดยใช้แนวคิดการประเมินผลแบบ IOEI model มาเป็นกรอบในการกำหนดประเด็นที่ต้องการประเมินผล ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ผลได้ (Outputs) ผลกระทบเบื้องต้น (Effect) และผลกระทบต่อเนื่อง (Impact)

2) ประเภทการประเมินผล การประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินผลระหว่างการดำเนินงานโครงการ (Ongoing Evaluation) เนื่องจากโครงการได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังไม่สิ้นสุด โครงการยังดำเนินต่อไปตามนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3) แผนแบบการประเมินผล การประเมินผลครั้งนี้ เป็นการเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน/การพัฒนาต่อเนื่องในช่วงก่อนและหลัง ดำเนินโครงการไประยะหนึ่ง (4 ปี)

1.5.2 ประเด็นและตัวชี้วัด จากรูปแบบการประเมินผลดังกล่าว นำมากำหนดเป็นประเด็นและตัวชี้วัดโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) กรณีศึกษา : ศูนย์เครือข่าย ปี 2560 โดยกำหนดเกณฑ์การวัดตามค่าเป้าหมายของโครงการและผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินผลโครงการ

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่าย	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96 ของงบประมาณที่ได้รับ
1.2 หน่วยงาน	- จำนวนหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ	- เท่ากับเป้าหมาย
1.3 การบริหารจัดการโครงการ	- จำนวนคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ - จำนวนครั้งของการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เครือข่าย	- ไม่น้อยกว่า 1 คณะ - เฉลี่ยไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง
1.4 องค์กรความรู้	- จำนวนองค์กรความรู้ที่ใช้ในการอบรมศูนย์เครือข่าย	- เท่ากับเป้าหมาย
2. ผลได้ (Outputs)		
2.1 การพัฒนาศูนย์เครือข่าย	- ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุน - ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ศึกษาทำงานวิจัยร่วมกับหน่วยงาน - ร้อยละของประธานศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการพัฒนาเป็น Smart Farmer	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของประธานศูนย์เครือข่าย

ตารางที่ 1.1 ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินผลโครงการ (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
3. ผลกระทบเบื้องต้น (Effect)		
3.1 การดำเนินงานของศูนย์ เครือข่าย	- ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ดำเนินงานได้ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ในด้านการ เป็นแหล่งเรียนรู้สนับสนุนศูนย์หลัก - ร้อยละของประธานศูนย์เครือข่ายที่นำ ความรู้ไปถ่ายทอดต่อ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
3.2 การนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์	- ร้อยละของเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์ เครือข่ายที่นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- เฉลี่ยไม่น้อยกว่าศูนย์ละ 100 รายต่อปี - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
3.3 การเชื่อมโยง	- ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่เชื่อมโยงกับ ศูนย์หลักหรือศูนย์เครือข่าย - ร้อยละของเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มด้าน การผลิตหรือการตลาด	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20
4. ผลกระทบต่อเนื่อง (Impact)		
4.1 ความยั่งยืนของศูนย์ เครือข่าย	- ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีศาลา/อาคาร เรียนรู้ - ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีองค์ความรู้ - ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีฐานเรียนรู้ - ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีแปลงเรียนรู้ - ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีเครื่องมือ ถ่ายทอดความรู้ - ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีห้องน้ำ - ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีพื้นที่สำหรับ จัดตั้งศูนย์โดยเฉพาะ - ร้อยละของประธานศูนย์เครือข่ายที่ไม่ได้ รับผลกระทบจากการรับตำแหน่งประธาน ศูนย์เครือข่าย	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ตารางที่ 1.1 ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินผลโครงการ (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีบุคคลพร้อมรับช่วงต่อตำแหน่งประธานศูนย์เครือข่าย	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่พร้อมดำเนินงานต่อแม้ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือไม่มีโครงการ ศพก	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.2 การพัฒนาการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรที่เข้ารับบริการศูนย์เครือข่าย	- ร้อยละของเกษตรกรที่เพิ่มปริมาณผลผลิตพืชได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50
	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดต้นทุนค่าพันธุ์พืชได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20
	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดรายจ่ายอื่น ๆ ในการผลิตทางการเกษตรได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20
	- ร้อยละของเกษตรกรที่เพิ่มปริมาณผลผลิตด้านปศุสัตว์/ประมงได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50
	- ร้อยละของเกษตรกรที่เพาะพันธุ์สัตว์/ประมงด้วยตนเองได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20
	- ร้อยละของเกษตรกรที่ผสมอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์/ประมงด้วยตนเองได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20
4.3 ด้านเศรษฐกิจ	- รายได้ของเกษตรกร	- เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการ
	- รายจ่ายของเกษตรกร	- ลดลงหลังเข้าร่วมโครงการ
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20
4.4 ด้านสิ่งแวดล้อม	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดการใช้ปุ๋ยเคมี	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20
	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดการใช้สารเคมี	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20

ตารางที่ 1.1 ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินผลโครงการ (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
4.5 ความต่อเนื่องด้านอาชีพ เกษตรกรกรม	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการส่งต่ออาชีพ เกษตรกรกรม	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีที่ดินทำการเกษตร เป็นของตนเอง	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจ ในเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาปฏิบัติใช้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.6 ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของประธานศูนย์ เครือข่ายที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ	- ไม่น้อยกว่าระดับมาก
	- ระดับความพึงพอใจของประธานศูนย์ เครือข่ายที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์เครือข่าย ของตนเอง	- ไม่น้อยกว่าระดับมาก
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกร ผู้ใช้บริการที่มีต่อศูนย์เครือข่าย	- ไม่น้อยกว่าระดับมาก

ที่มา : จากการศึกษา

1.5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีคำถามทั้งคำถามปลายปิด (Close - Ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open - Ended Question) โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ เกษตรกร เจ้าของศูนย์เครือข่าย เกษตรกรที่ใช้บริการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาค

2) แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการสำรวจด้วยตัวอย่างจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ ประธานศูนย์เครือข่าย เกษตรกรที่เข้าใช้บริการศูนย์เครือข่าย และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (ตารางที่ 1.2)

2.1.1) ประชาชนศูนย์เครือข่าย กำหนดจำนวนตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์หรือการประมาณจากจำนวนประชากรที่แน่นอน (Neuman, 1991)

- ประชากรไม่เกิน 1,000 ใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30
- ประชากร 1,001 - 10,000 ใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10
- ประชากร 10,001 - 150,000 ใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 1

การกำหนดจำนวนตัวอย่างประชาชนศูนย์เครือข่าย จากศูนย์เครือข่าย ปี 2560 ซึ่งจัดกลุ่มประเภทต่าง ๆ จำนวน 21 ประเภท รวม 10,533 ศูนย์ ตามเกณฑ์ข้างต้น จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 1 ได้จำนวนตัวอย่าง 105 ศูนย์ โดยจัดสรรตามสัดส่วนศูนย์เครือข่ายให้ครบทุกประเภททั้ง 21 ประเภท ศูนย์เครือข่าย แต่บางประเภทศูนย์เครือข่ายมีหลายศูนย์ในอำเภอเดียวกัน ซึ่งมีลักษณะการส่งเสริมที่เหมือนกัน (Homogenous) จึงปรับให้แต่ละอำเภอมีประเภทศูนย์เครือข่ายซ้ำไม่เกิน 2 ศูนย์ และศูนย์เครือข่ายประเภทที่มีสัดส่วนน้อยกำหนดให้มีจำนวนตัวอย่างในภาพรวมขั้นต่ำ 1 ศูนย์ ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 109 ศูนย์

การสุ่มตัวอย่างศูนย์เครือข่าย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ให้ครอบคลุมศูนย์เครือข่ายครบทุกประเภท ในแต่ละอำเภอที่มีศูนย์เครือข่ายกระจายอยู่ในตำบลต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนศูนย์หลักในด้านสำคัญๆ ได้แก่ ด้านข้าว ด้านพืชไร่ (อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ด้านไม้ผล (มังคุดทุเรียน ลำไย) ด้านไม้ยืนต้น (ปาล์มน้ำมัน ยางพารา) ด้านพืชผัก และไร่นาสวนผสม และจากศูนย์เครือข่ายที่ตกเป็นตัวอย่างจำนวน 109 ศูนย์ สัมภาษณ์ประธานหรือเกษตรกรผู้นำของทุกศูนย์เครือข่ายที่ตกเป็นตัวอย่าง จำนวนศูนย์ละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 109 ราย

2.1.2) เกษตรกรที่เข้าใช้บริการศูนย์เครือข่าย ปี 2563 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแบบไม่ทดแทน (Simple Random Sampling without Replacement) จากศูนย์เครือข่ายที่ตกเป็นตัวอย่างจำนวน 109 ศูนย์ ศูนย์ละ 4 ราย รวมทั้งสิ้น 436 ราย

2.1.3) เจ้าหน้าที่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องของโครงการ ศูนย์ละ 1 ราย รวม 109 ราย

รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 654 ราย (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2 การกำหนดจำนวนตัวอย่างสำหรับการสำรวจข้อมูล

ประเภทของศูนย์เครือข่าย	ประชากร จำนวน (ศูนย์) ^{2/}	จำนวนตัวอย่าง (ราย)		
		ประธานศูนย์ เครือข่าย	เกษตรกร ^{1/}	เจ้าหน้าที่
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	3,066	30	120	30
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	1,415	14	56	14
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	1,250	13	52	13
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	719	7	28	7
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	278	3	12	3
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	447	4	16	4
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	420	4	16	4
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	336	3	12	3
9. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	644	6	24	6
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	286	3	12	3
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	55	1	4	1
12. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	178	2	8	2
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐาน การผลิตทางการเกษตร	128	1	4	1
14. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร	78	1	4	1
15. ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์	53	1	4	1
16. ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี	37	1	4	1
17. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	30	1	4	1
18. ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	87	3	12	3
19. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	478	5	20	5
20. ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม	45	1	4	1
21. ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตผล ด้านการเกษตร	503	5	20	5
รวม	10,533	109	436	109

หมายเหตุ : ^{1/} หมายถึง เกษตรกรผู้เข้าใช้บริการของแต่ละศูนย์เครือข่าย กำหนดให้ศูนย์เครือข่ายละ 4 ราย

ที่มา : ^{2/} กรมส่งเสริมการเกษตร (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2560) และ จากการคำนวณ

ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงส่งผลให้ไม่สามารถลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้ครบตามจำนวนข้างต้นได้ โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลประธานศูนย์เครือข่าย 87 ราย คิดเป็นร้อยละ 80 ของตัวอย่างที่กำหนดและเกษตรกรจำนวน 326 ราย เจ้าหน้าที่ 21 ราย รวม 434 ราย ดังนี้ (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 จำนวนตัวอย่างจริงที่สำรวจได้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

รายการ	จำนวนตัวอย่าง (ราย)		
	ประธานศูนย์ เครือข่าย	เกษตรกร ^{1/}	เจ้าหน้าที่
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	25	80	1
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	11	44	1
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	9	36	1
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	6	24	1
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	2	8	1
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	3	12	1
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	3	12	1
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	3	12	1
9. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	6	24	1
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	3	12	1
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	1	4	1
12. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	2	8	1
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	1	4	1
14. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร	1	4	1
15. ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์	1	4	1
16. ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี	1	4	1
17. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	1	4	1
18. ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1	4	1
19. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	3	12	1

ตารางที่ 1.3 จำนวนตัวอย่างจริงที่สำรวจได้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (ต่อ)

รายการ	จำนวนตัวอย่าง (ราย)		
	ประธานศูนย์ เครือข่าย	เกษตรกร ^{1/}	เจ้าหน้าที่
20. ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม	2	8	1
21. ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร	2	8	1
รวม	87	326	21

หมายเหตุ : ^{1/} หมายถึง เกษตรกรผู้เข้าใช้บริการของแต่ละศูนย์เครือข่าย กำหนดให้ศูนย์เครือข่ายละ 4 ราย

ที่มา : การสำรวจ

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมจากเอกสารโครงการ รายงานผลการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผลโครงการในปีต่าง ๆ และรายงานการประชุมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมดจากแบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด ข้อความจากเอกสารรายงานหรือข้อมูลจากการสังเกต นำมาวิเคราะห์ตามเทคนิคการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้อามาจำแนกและจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น และใช้ตัดสินใจในเรื่องของการบริหารจัดการขั้นตอน รูปแบบการดำเนินงาน ผลกระทบด้านต่าง ๆ รวมทั้งประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis) เป็นการวิเคราะห์ในเชิงตัวเลขที่ได้มาจากการวิธีการทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายให้เห็นลักษณะของข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และผลรวม เพื่อนำเสนอในรูปตารางและแผนภูมิ นอกจากนี้ ยังมีวิธีการวิเคราะห์ทัศนคติ/ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการฯ โดยใช้มาตราวัดของ Likert ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและการคำนวณผลการประเมินออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนน	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
5	4.21 – 5.00	มากที่สุด
4	3.41 – 4.20	มาก
3	2.61 – 3.40	ปานกลาง
2	1.81 – 2.60	น้อย
1	1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล

ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการประเมินไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาส่งเสริม สนับสนุน หรือปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการดำเนินงาน เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์กับเกษตรกรต่อไป

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

2.1 การตรวจเอกสาร

1) การประเมินผลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563) ได้ติดตามโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์เครือข่าย ปี 2563 พบว่า ศูนย์เครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 60.81 เคยเป็นจุดหรือศูนย์เรียนรู้มาก่อน ร้อยละ 72.60 เป็นการเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจของตัวประธานเจ้าของศูนย์เองเนื่องจากการมีงานดำเนินงานอยู่ก่อนหน้าแล้ว รองลงมาร้อยละ 24.66 เป็นการร้องขอจากหน่วยงานประธานศูนย์เครือข่ายร้อยละ 69.44 ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการของศูนย์หลัก มีเพียงร้อยละ 30.56 เท่านั้นที่ได้เข้าร่วมการประชุมหรือสัมมนากับคณะกรรมการ ศพก. โดยร้อยละ 84.51 มีการประสานและร่วมงานกันกับศูนย์หลัก ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 72.86 ใช้พื้นที่ของตัวประธานศูนย์เองในการดำเนินกิจกรรม รองลงมาคือร้อยละ 25.71 ใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ และอีกร้อยละ 1.43 ใช้พื้นที่ของทั้งสองประเภท ศูนย์เครือข่ายทุกศูนย์ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมเพื่อดำเนินงานในด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 70.42 มีอาคาร/ศาลาเรียนรู้ ร้อยละ 59.72 มีฐานเรียนรู้ เฉลี่ยศูนย์ละ 3 ฐาน ร้อยละ 78.87 มีแปลงเรียนรู้ เฉลี่ยศูนย์ละ 1 แปลง ร้อยละ 66.20 มีหลักสูตรเรียนรู้เฉลี่ยศูนย์ละ 2 หลักสูตร เกษตรกรร้อยละ 92.34 เข้าใช้บริการเพื่อเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 44.76 ขอข้อมูลด้านการเกษตร ร้อยละ 39.11 ขอปัจจัยการผลิต ร้อยละ 62.60 มีการใช้บริการมากกว่า 1 ศูนย์เครือข่าย ใช้บริการเฉลี่ยปีละ 9 ครั้ง ผู้ใช้บริการร้อยละ 99.17 กลับมาใช้บริการอีก เพื่ออบรมเพิ่มเติม เข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับศูนย์ และปรึกษาปัญหาด้านการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 97.95 นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยร้อยละ 64.92 ลดรายจ่ายในการผลิต ค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ยไร่ละ 1,608.46 บาทต่อปี ร้อยละ 51.61 ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยครัวเรือนละ 1,213 บาทต่อปี ร้อยละ 27.82 มีตลาดรองรับผลผลิตมากขึ้น ร้อยละ 23.79 มีการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตสินค้า ร้อยละ 20.16 สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ นอกจากนี้ผู้ใช้บริการร้อยละ 15.32 มีรายได้ทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไร่ละ 6,775.52 บาทต่อปี อีกร้อยละ 14.11 ได้รับการรับรองมาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐาน GAP มาตรฐาน Q และมาตรฐาน PGS และในส่วนของความพึงพอใจต่อการให้บริการของศูนย์เครือข่ายพบว่า ในภาพรวมผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดที่คะแนนเฉลี่ย 4.4

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบในประเด็นที่ศูนย์เครือข่ายบางแห่งไม่ทราบเรื่องการเป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. หลัก บางแห่ง หลังครบกำหนดระยะเวลาสัญญาเวลา 5 ปี กลับไม่ต่อสัญญาและไม่ให้ใช้พื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดอบรมเกษตรกรกับต้นแบบที่เป็นประธาน ศพก. ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากต้องจัดหา ศพก. หลักแห่งใหม่ให้ความพร้อมไม่เทียบเท่า ศพก. หลักเดิม หลักสูตรของศูนย์เครือข่ายขาดความหลากหลาย และศูนย์เครือข่ายบางแห่งมีข้อจำกัดในด้านของการเพาะปลูก จึงเห็นควรว่าในการพิจารณาการคัดเลือกศูนย์เครือข่าย ควรมีการประชุมชี้แจงให้เกษตรกรเจ้าของศูนย์เข้าใจถึงบทบาท

หน้าที่ต่าง ๆ อย่างชัดเจน ควรมีการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ศูนย์เรียนรู้ที่ยังขาดแคลน ควรบูรณาการการถ่ายทอดความรู้ให้มีความหลากหลายครอบคลุมตรงกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ และส่งเสริมเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ทันสมัยให้แก่ศูนย์เครือข่ายที่มีความพร้อม

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) ได้ประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ 2561 พบว่า มีหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 13 หน่วยงาน และหน่วยงานภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 6 หน่วยงาน ประสานงาน และบูรณาการ ให้การสนับสนุนและพัฒนาตามบทบาทของแต่ละหน่วยงาน ในด้านปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการ/คณะทำงานช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานในจังหวัด ร่วมกันกำหนดหลักสูตรเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาและความต้องการของชุมชนให้เกษตรกรสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตลอดฤดูกาลผลิต ซึ่งได้เน้นให้การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ ศพก. ละ 30 ราย เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีผลการเบิกจ่ายงบประมาณในปี 2561 จำนวน 556,761,290 บาท คิดเป็นร้อยละ 99.03 ของงบที่ได้รับ 562,206,939 บาท การดำเนินงานวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. เฉลี่ยจังหวัดละ 3 ครั้ง ได้รับการพัฒนาฐานเรียนรู้เฉลี่ย ศพก. ละ 5 ฐาน ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาแปลงเรียนรู้ของเกษตรกรเฉลี่ย ศพก. ละ 1 แปลง ศพก. ร้อยละ 75.41 ได้รับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาร้อยละ 60.66 ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ และร้อยละ 32.79 ได้รับการจัดทำหรือปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ นอกจากนี้ยังได้เชื่อมโยง และพัฒนาศูนย์เรียนรู้ หรือจุดเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้มีการสนับสนุน ศพก. และสนับสนุนซึ่งกันและกันในการถ่ายทอดความรู้ และการให้บริการด้านการเกษตรของชุมชน จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำ ศพก. ละ 30 ราย จำนวน 3 ครั้ง ครอบคลุมเป้าหมาย และได้ประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรตามแบบฟอร์ม Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบโดยเกษตรกรจะได้รับการประเมินคุณสมบัติ Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ ภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และเข้ารับการพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำภายใต้โครงการ ศพก. โดย ศพก. ทุกแห่ง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ เอกสารวิชาการ/ข้อมูลข่าวสาร และแผ่นป้ายองค์ความรู้ รองลงมาร้อยละ 75.41 ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ร้อยละ 54.10 ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ ร้อยละ 32.79 ได้รับการปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ ส่วนการพัฒนาศูนย์เครือข่าย พบว่าศูนย์เครือข่ายร้อยละ 79.15 ได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาศักยภาพ อีกร้อยละ 20.85 ไม่ได้รับการสนับสนุน ซึ่งศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุน ร้อยละ 85.03 รับผิดชอบปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ รองลงมาร้อยละ 69.46 รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 20.74 รับเอกสารวิชาการ/ข้อมูลข่าวสาร และแผ่นป้ายองค์ความรู้ และร้อยละ 19.76 รับผิดชอบงบประมาณการพัฒนาเกษตรกร ทำการประเมินคุณสมบัติของ Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ จำนวน 2 ครั้ง โดยเป็นการประเมินก่อนและหลังจากได้รับการพัฒนา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 70.64 ผ่านการประเมิน ส่วนเกษตรกร ร้อยละ 29.36 ไม่ผ่านการประเมิน เกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 56.17 เคยใช้บริการทั้ง ศพก.หลัก และศูนย์เครือข่าย ร้อยละ 42.63 ใช้บริการเฉพาะ ศพก. และร้อยละ 1.20 ใช้บริการเฉพาะเครือข่าย ซึ่งการเข้าใช้บริการส่วนใหญ่ร้อยละ 97.21 เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ รองลงมาร้อยละ 48.21 ขอรับปัจจัยการ

ผลิต ร้อยละ 43.03 เข้าร่วมงาน Field Day ร้อยละ 31.08 ขอคำแนะนำ/ข้อมูลการเกษตร และร้อยละ 8.37 ให้ช่วยแก้ปัญหาการเกษตร/ร้องเรียน

การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรผู้นำร้อยละ 98.26 และเกษตรกรที่มาใช้บริการร้อยละ 92.62 นำความรู้ที่ได้รับไปใช้แล้ว ส่งผลให้เกษตรกรผู้นำร้อยละ 83.28 และเกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 77.52 มีค่าใช้จ่ายในการผลิตลดลง โดยเฉพาะค่าปุ๋ยเคมี ทำให้ครัวเรือนเกษตรกรผู้นำมีรายได้เพิ่มขึ้นปีละ 50,468 บาท และครัวเรือนผู้ใช้บริการมีรายได้เพิ่มขึ้นปีละ 24,173 บาท นอกจากนี้เกษตรกรผู้นำยังสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ Smart farmer หรือ Smart Farmer ต้นแบบ เกษตรกรกลุ่ม Developing Smart Farmer ร้อยละ 85.07 สามารถยกระดับตนเองได้ ซึ่งในจำนวนนี้เกษตรกรร้อยละ 80.70 ยกระดับเป็นเกษตรกรกลุ่ม Existing Smart Farmer และร้อยละ 19.30 ยกระดับเป็นเกษตรกรกลุ่ม Smart Farmer ต้นแบบ ส่วนเกษตรกรในกลุ่มที่เป็น Existing Smart Farmer อยู่แล้ว ร้อยละ 55.56 สามารถยกระดับเป็นเกษตรกรกลุ่ม Smart Farmer ต้นแบบได้ ส่วนในด้านของความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อ ศพก. และเกษตรกรมีความพึงพอใจภาพรวมของศูนย์เครือข่ายในระดับมากที่สุดที่คะแนน 8.87

ด้านข้อค้นพบ การจัดอบรมปีละหลายครั้ง ทำให้บางช่วงเวลามีการอบรมถี่เกินไป อีกทั้งเกษตรกรต้นแบบมีภาระหน้าที่อื่น ๆ ทำให้ไม่มีเวลาที่จะถ่ายทอดความรู้ได้ และ ศพก. บางแห่งไม่มีทีมงานในการถ่ายทอดความรู้ อีกทั้งการพัฒนาศักยภาพ ศพก. บางพื้นที่หน่วยงานราชการไม่ได้ประชุมหารือร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ หรือคณะกรรมการของ ศพก. ก่อน จึงได้รับวัสดุอุปกรณ์หรือปัจจัยการผลิตที่ไม่ตรงกับความต้องการของ ศพก. เบิกจ่ายในงบรายจ่ายอื่น ลักษณะค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ ทำให้การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ต้องดำเนินการโดยสร้างจากวัสดุที่ไม่คงทนถาวร ส่งผลให้ฐานเรียนรู้เป็นแบบชั่วคราวเสียหายได้ง่าย ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ศพก. บางแห่งที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในกรรมสิทธิ์ของเกษตรกรต้นแบบ ส่งผลต่อความยั่งยืนของศูนย์อาจทำให้มีการดูแลไม่ทั่วถึง และขาดความต่อเนื่อง และ ศพก. บางแห่งมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม ทางเข้าพื้นที่แคบทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางเข้าไปศึกษาเรียนรู้ และเกษตรกรต้นแบบบางรายไม่มีแผนหรือแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป หลังครบกำหนดสัญญา 5 ปี และ ศพก. บางแห่งไม่มีระบบการบันทึกการเข้าใช้ประโยชน์/ใช้บริการของเกษตรกร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561) ได้ประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ 2560 ด้านการพัฒนา ศพก. พบว่าทั้ง 882 แห่ง ได้รับการพัฒนาอาคารเอนกประสงค์เพื่อการเรียนรู้ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน 132,300,000 บาท หรือ เฉลี่ย 150,000 บาท/ศูนย์ และได้รับการประเมินความพร้อมจากคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำจังหวัด (SC) ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นฐาน ศพก. แต่ละแห่งมีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ไม่เท่ากัน ผลการประเมิน พบว่า ศพก. ที่มีความพร้อมอยู่ในระดับ A มีความพร้อมสมบูรณ์ จำนวน 470 ศูนย์ ระดับ B ต้องพัฒนาเพิ่มในบางประเด็น จำนวน 401 ศูนย์ และระดับ C ยังไม่มีความพร้อม หรือต้องพัฒนาเพิ่มในหลายด้าน จำนวน 11 ศูนย์ ส่วนในด้านของการพัฒนาองค์ความรู้เกษตรกรต้นแบบ เพื่อให้สามารถให้บริการกับเกษตรกรในพื้นที่ได้เพิ่มมากขึ้น เกษตรกรต้นแบบร้อยละ 87.65 มีความต้องการองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม ส่วนในเรื่องของการพัฒนาฐานเรียนรู้/แปลงเรียนรู้ ศพก. มีฐานเรียนรู้

เฉลี่ย 6 ฐาน/ศพก. ซึ่งมีการพัฒนาที่แตกต่างกันไป คือ ร้อยละ 32.04 มีการพัฒนาฐานเรียนรู้ตลอดเวลา ร้อยละ 23.06 มีการพัฒนาฐานเรียนรู้เฉพาะช่วงอบรม ร้อยละ 6.06 มีการพัฒนาให้มีความหลากหลายมากขึ้น และอื่น ๆ ร้อยละ 38.84 ปรับปรุงปีละ 1 ครั้ง เป็นต้น สำหรับการขยายศูนย์เครือข่าย ปีงบประมาณ 2560 มีศูนย์เครือข่าย ศพก. จำนวน 10,533 ศูนย์ ซึ่งร้อยละ 44.56 มีความพร้อมและเหมาะสมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรเท่านั้น ร้อยละ 55.44 ยังไม่มีความพร้อม เนื่องจากขาดความพร้อมในเรื่องสถานที่ วัสดุ/อุปกรณ์ วิทยากร ห้องน้ำ เป็นต้น เกษตรกรร้อยละ 41.72 เคยเข้าใช้บริการศูนย์เครือข่าย ศพก. ร้อยละ 70.34 เข้ารับการอบรม ร้อยละ 26.79 ไปดูงาน และอื่น ๆ ร้อยละ 2.87 นอกจากนี้เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดจาก ศพก. ประกอบด้วย ร้อยละ 59.21 ด้านการลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ 11.51 ด้านวิธีการปลูกพืช/ดูแลรักษาพืช ตามความเหมาะสมของพื้นที่ ร้อยละ 7.16 ด้านการทำบัญชี ร้อยละ 4.09 ด้านการทำประมง และร้อยละ 2.56 ด้านปศุสัตว์ เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกร ร้อยละ 53.00 นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และ/หรือ เทคนิคการผลิต สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แนวทาง คือ ร้อยละ 14.16 มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร ร้อยละ 46.78 ยังคงผลิตตามกิจกรรมเดิม แต่ปรับเปลี่ยนเทคนิค/รูปแบบการผลิต อีกร้อยละ 39.06 ยังคงผลิตในกิจกรรมเดิม แต่เพิ่มกิจกรรมการผลิตใหม่ ๆ เข้าแทรกในพื้นที่ อีกร้อยละ 47.00 ไม่มีการปรับเปลี่ยน เนื่องจากร้อยละ 95.38 มีการปรับเปลี่ยนมาก่อนหน้านี้ประมาณ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 2.10 ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และร้อยละ 2.52 ไม่มีเงินทุน เกษตรกรร้อยละ 94.78 ได้นำความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปปรับใช้ในกระบวนการผลิตทางการเกษตร (ร้อยละ 73.16 ไปใช้ด้านลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ 7.18 ปลูกพืช/ดูแลรักษาพืช ร้อยละ 5.98 ทำบัญชี ร้อยละ 2.05 ด้านปศุสัตว์ ร้อยละ 2.74 ด้านประมง ร้อยละ 2.22 ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และอื่น ๆ) และผลที่ได้รับจากการนำความรู้ไปใช้ เกษตรกรร้อยละ 85.56 เห็นผลจากการนำความรู้ไปใช้แล้ว ดังนี้ ร้อยละ 28.42 สามารถลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ 24.57 ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ร้อยละ 19.66 ผลผลิตมีความสมบูรณ์มากขึ้น ร้อยละ 11.54 สามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนจากการบริโภคในครัวเรือนเฉลี่ย 893.54 บาท/เดือน ร้อยละ 9.83 สามารถป้องกันโรค/แมลงศัตรูพืชจากการใช้สารอินทรีย์/สารชีวภัณฑ์ที่ผลิต ร้อยละ 5.98 สามารถลดต้นทุนสารเคมีในกระบวนการผลิตได้เฉลี่ย 323.75 บาท/ไร่/ปี นอกจากนี้ในด้านของความพึงพอใจเกษตรกรที่เข้าใช้บริการใน ศพก. ด้านต่างๆ ในภาพรวม ระดับมากที่สุด ค่าคะแนน คือ 4.42

ด้านข้อค้นพบ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต/อุปกรณ์การผลิตให้แก่ ศพก. บางแห่ง ไม่สอดคล้อง/เหมาะสมกับบริบท ทำให้ไม่สามารถนำปัจจัยที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ และศูนย์เครือข่ายบางแห่งยังไม่ทราบว่าตนเองเป็นศูนย์เครือข่ายของ ศพก. ทำให้ไม่ทราบว่าจะต้องทำอะไรบ้าง และที่สำคัญเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลายแห่งไม่รู้จักศูนย์เครือข่าย และการบูรณาการงานร่วมกันของหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับพื้นที่ เป็นเพียงการบูรณาการในพื้นที่เป้าหมายเดียวกัน ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในกิจกรรมที่มีความคล้ายคลึงกัน และบริบทความต้องการความรู้/การสนับสนุนภาคการเกษตรของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ มีความแตกต่างกันทำให้เกษตรกรบางส่วนเห็นว่าองค์ความรู้ที่หน่วยงานนำมาถ่ายทอดบางส่วนยังไม่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร และฐานเรียนรู้ภายใน ศพก.

หลายแห่งอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถใช้เป็นจุดศึกษาดูงานได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากขาดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และแปลงเรียนรู้ภายใน ศพก. บางแห่งมีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต และการประชาสัมพันธ์ ศพก. ไม่ต่อเนื่องและยังเข้าไม่ถึงเกษตรกรทั่วไป ทำให้เกษตรกรที่อยู่ห่างจาก ศพก. ยังไม่รู้จัก ศพก. โดยรู้จักในนามของศูนย์อื่นๆ เนื่องจากคุ้นเคยอยู่กับบทบาทเดิมก่อนมาเป็น ศพก. และเกษตรกรบางส่วนยังเข้าใจผิดว่าการใช้บริการจะต้องเป็นเกษตรกรที่อยู่ในหมู่ที่ตั้งของ ศพก. เท่านั้น จึงไม่กล้าเข้ามาใช้บริการ

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561) ได้ดำเนินการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ที่มีองค์ความรู้ ในด้านการฟื้นฟูสวนทุเรียนเมืองนนท์ เพื่อนำบทเรียนที่ได้จากการสกัดความรู้ในเรื่องการฟื้นฟูสวนทุเรียน เมืองนนท์ ไปเผยแพร่ให้เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการปลูกทุเรียน และพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ มีดังนี้ 1) เกษตรกรต้นแบบมีที่ดิน และเงินทุนเป็นของตนเอง 2) เกษตรกรต้นแบบเป็น บุคคลที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจศึกษาหาความรู้ที่จะพัฒนาตนเอง สืบสานอาชีพการทำสวนทุเรียน และอนุรักษ์ พันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองของจังหวัดนนทบุรี 3) มีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยกำหนดเป้าหมาย ทำงานร่วมกันเป็นทีม และ 4) มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน โดยบูรณาการหน่วยงานสังกัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์

นอกจากนี้ยังได้ถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตร อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้การผลิตสับปะรดคุณภาพจากประสบการณ์การ ปลูกสับปะรดมากกว่า 40 ปี ของเกษตรกรต้นแบบ ด้วยความเป็นคนช่างสังเกต เป็นนักคิด นักทดลอง และนักประดิษฐ์ มีความรอบรู้เกี่ยวกับสับปะรดทั้งระบบการผลิต การจำหน่าย สามารถบริหารจัดการที่ดีทำให้ สับปะรดมีผลผลิตออกอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ประกอบกับมีความรู้และประสบการณ์ด้านช่างยนต์ ได้ทดลองการปลูกสับปะรดหลากหลายวิธี จนค้นพบวิธีที่ให้ผลผลิตดีมีคุณภาพ ด้วยหลักคิดทำน้อยได้มาก เน้นทำสับปะรดผลสด ที่มีราคาดีตามที่ตลาดต้องการ จนสามารถผลิตสับปะรดให้ตรงตามความต้องการของตลาด อีกทั้งยังได้รวมกลุ่มเกษตรกรจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่สับปะรดผลสด หมู่ 10 ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเริ่มต้น จำนวน 65 ราย มีพื้นที่ 1,000 ไร่ โดยร่วมกัน วางแผนการผลิตให้มีผลผลิตออกสม่ำเสมอทั้งปี ใช้เทคโนโลยีการผลิตในรูปแบบเดียวกัน ผลิตสับปะรดผลสด ให้มีคุณภาพ บูรณาการหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวบรวมผลผลิตสับปะรดผลสดจำหน่ายภายในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งผลสำเร็จเหล่านี้มาจากเกษตรกรต้นแบบที่มีคุณลักษณะ คือ 1) อดทน มุ่งมั่น ตั้งใจ ใส่ใจ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา 2) นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับใช้ร่วมกับภูมิปัญญา

ท้องถิ่นของบรรพบุรุษ โดยศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ จากผู้รู้ 3) ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และ 4) สร้างเครือข่ายทางวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน และเกษตรกร เพื่อขอรับการสนับสนุน และเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้ปฏิบัติ

ปัญญา จันทโคตร และกุลธิดา ท้วมสุข (2558) ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนในประเทศไทยมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยทั้งสองมีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก โดยที่ปัจจัยภายใน มีค่าเฉลี่ย 3.76 ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) อาคารสถานที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก มีอาคารเหมาะสมสอดคล้องกับชุมชน พื้นที่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม บรรยากาศสะอาดและปลอดภัย 2) โครงสร้างและการบริหารจัดการ มีการวางแผนการดำเนินงานระยะสั้นและระยะยาว มีการประเมินผลการดำเนินงาน มีการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ บริหารในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีวาระดำรงตำแหน่ง มีภาคีเครือข่ายในการให้คำปรึกษา 3) บุคลากร เป็นผู้ที่ชุมชนรู้จักและให้ความไว้วางใจ มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4) กิจกรรมและการบริการ การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในชุมชน กิจกรรมที่จัดเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน 5) ทรัพยากรสารสนเทศและความรู้ โดยมีฐานข้อมูลชุมชนที่เป็นปัจจุบัน มีสารสนเทศและความรู้ต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ 6) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนรู้ สนับสนุนการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ และ 7) งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและจากชุมชน และรองลงมาเป็นปัจจัยภายนอก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.65 ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) ผู้นำมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์ฯ ผู้นำให้ความสำคัญเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ 2) คนในชุมชนให้ความสำคัญ และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดตั้งศูนย์ฯ และ 3) หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายสนับสนุน และมีภาคร่วมพัฒนาและให้การสนับสนุน

3) แนวทางการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน

ปราโมทย์ น้อยวัน และคณะ (2554) ศึกษาแนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักศึกษา ข้าราชการ พระสงฆ์ และประชาชน ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 11 ตำบล ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 404 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ทดสอบหาค่าความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ และ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก โดยด้านบุคลากร ควรจัดบุคลากรให้เพียงพอและมีคุณภาพ จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มากขึ้น ด้านงบประมาณ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณทั้งจากภาครัฐ และองค์การบริหารส่วนตำบล ในสัดส่วนที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ควรจัดให้เพียงพอต่อความต้องการ ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดทำโครงสร้างการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โครงสร้างการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นคณะผู้บริหารกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่หรือครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นผู้ดำเนินงานและจัดกิจกรรม ส่วนวิธีการบริหารงาน ประกอบด้วย การวางแผนดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การบริหารงาน การวินิจฉัยสั่งการ การจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ การกำกับดูแล การประสานงาน การรายงาน การจัดทำงบประมาณ และการประเมินผล

จากการตรวจสอบเอกสาร ทำให้ผู้ประเมินผลได้ทราบถึงผลการดำเนินงานและปัญหาของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นในด้านองค์ความรู้ ด้านความพร้อมของสถานที่ ด้านความต้องการของเกษตรกรต้นแบบเจ้าของศูนย์ฯ และความต้องการของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม ปัจจัยที่มีผลกับความสำเร็จของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งแนวทางการจัดการศูนย์เรียนรู้ ซึ่งผู้ประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการกำหนดตัวชี้วัด ที่มีผลกับความสำเร็จของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้ ศพก. มีศักยภาพสามารถเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และเป็นกลไกบูรณาการหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ต่อไป

4) การเชื่อมโยงเครือข่าย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ให้ความหมายศัพท์ว่า เครือข่าย หมายถึงกลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่มีความเห็นใกล้เคียงกัน มีการติดต่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ผศ.ดร.เชมรัฐ เกลิงศรี และ รศ.ดร.สิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน (2560) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบธุรกิจการเกษตรในพื้นที่สูงและการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการเปรียบเทียบรูปแบบธุรกิจพบว่า การรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อขายผลผลิต แม้เพิ่มความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและชุมชน แต่ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าเกษตรกรจะมีอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้นมากนัก เกษตรกรต้องรับความเสี่ยงจากความผันผวนทางราคา และไม่มีกลไกการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน การรวมกลุ่มนี้จะต้องการทักษะในการบริหารจัดการกลุ่ม การติดต่อเชื่อมโยงตลาด การวางแผนการผลิตของกลุ่ม ซึ่งเป็นทักษะที่เกษตรกรทั่วไปยังขาดอยู่ การรวมกลุ่มที่มีการพัฒนาคุณภาพผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต การพัฒนาคุณภาพที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากระบวนการผลิตมักจะนำไปสู่การดูแลสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป เกษตรกรจำเป็นต้องหาตลาดที่ต้องการผลผลิตคุณภาพสูง จึงจะได้รับราคาที่สูงขึ้น การหาตลาดที่เหมาะสมและการควบคุมคุณภาพของผลผลิตจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพสูงได้ การรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิต การแปรรูปผลผลิตมีบทบาทหลักในการสร้างมูลค่าให้กับผลผลิต และสามารถขายผลผลิตของตนเองได้ในตลาดที่หลากหลาย มีช่องทางในการรับความเสี่ยงจากตลาดสินค้าประเภทต่าง ๆ มากขึ้น แม้ว่าโดยส่วนใหญ่เกษตรกรยังคงประสบปัญหาความผันผวนของราคาสินค้า

ปลายทาง แต่จะสามารถจัดการได้ดีขึ้นเนื่องจากสินค้าสามารถเก็บรักษาได้นานขึ้นและมีช่องทางในการขายสินค้าที่หลากหลายมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การแปรรูปจะต้องการการลงทุน องค์กรความรู้ และแรงงานในการดำเนินการที่สูงกว่าการพัฒนาคุณภาพด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ในภาพรวม ความช่วยเหลือด้านองค์ความรู้และการตลาดมีความสำคัญต่อเกษตรกรค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม การต่อรองราคาผลผลิตให้เกษตรกรได้รับราคาที่สูงขึ้นเป็นประเด็นที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุดในขณะที่การดำเนินงานในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบโจทย์นี้ได้มากนัก

5) การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร

วิระศักดิ์ สมยานะ (2561) ได้ทำงานวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในประชาคมอาเซียน โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์บริบทชุมชน ด้วยการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้ทราบปัจจัยที่ส่งเสริมและไม่ส่งเสริมศักยภาพของกลุ่ม ร่วมกับการ Focus group เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์ค่าธาตุอาหารในดิน และการวัดประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบก่อนและหลังการนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการผลิตพืชที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 4 ชนิด ได้แก่ ลำไย เสาวรส หอมหัวใหญ่ และข้าวไรซ์เบอร์รี่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพในการผลิตของจังหวัดเชียงใหม่สามารถประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านเทคนิคการจัดการดิน จากการวิเคราะห์ค่าธาตุอาหารในดินพบว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่อการผลิต จึงปรับปรุงดินเพียงพอล็กน้อย โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จากการใช้เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในชุมชน เพื่อลดรายจ่าย ทางการเกษตร 2) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านเทคนิคการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตทุกกลุ่มมีการเทคนิคการผลิตในการเลือกพันธุ์พืช การจัดการดิน การจัดการศัตรูพืช และพัฒนาสู่ระบบเกษตรอินทรีย์เต็มรูปแบบ 3) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการลดต้นทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การวิจัยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเฉลี่ยร้อยละ 46.95 แยกตามชนิดของสินค้าเกษตร โดยประสิทธิภาพการผลิตเสาวรสมีค่าประสิทธิภาพมากที่สุด ร้อยละ 73.39 รองลงมาคือ การผลิตลำไย มีค่าประสิทธิภาพร้อยละ 59.36 หอมหัวใหญ่ มีค่าประสิทธิภาพร้อยละ 42.32 และข้าวไรซ์เบอร์รี่ มีค่าประสิทธิภาพร้อยละ 12.74 ซึ่งทั้ง 4 ชนิดพืชสามารถส่งเสริมการผลิตเพื่อการแข่งขันในระดับอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะเสาวรสลำไย ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่มีประสิทธิภาพการผลิตในระดับสูง

6) ความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกร

ทวนทัศน์ นิลดำ และคณะ (2561) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกรและวิเคราะห์ระดับความยั่งยืน ในระดับครัวเรือน และตำบล พื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสม ในการวางแผนพัฒนาเกษตรกรเจ้าของพื้นที่เดิมให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มแบบสัมภาษณ์ จากเกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการวิจัยความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกรในระดับครัวเรือนพบว่า เกือบทุกครัวเรือนมีคะแนนรวมอยู่ในช่วง ความยั่งยืนอย่างมีเงื่อนไข (ร้อยละ 95) มีครัวเรือนที่มีความยั่งยืน (ร้อยละ 2.5) และครัวเรือนที่ไม่มีความยั่งยืน (ร้อยละ 2.5) ในระดับตำบลจากค่าศักยภาพความยั่งยืน 50.67 สรุปได้ว่า เกษตรกรในตำบลคลองมะเดื่อยังไม่มีความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกร ซึ่งเมื่อพิจารณาตัวชี้วัดพบว่า ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ แรงงานในครัวเรือน การเข้าอบรมด้านเกษตร และปัญหาน้ำเสีย ซึ่งจากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะแนวทางให้เกษตรกรนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและทดแทนแรงงานภาคเกษตรที่มีแนวโน้มการขาดแคลนสูงขึ้น ทั้งนี้ในส่วนของการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีบทบาทในการฝึกอบรมให้มากขึ้น โดยเน้นหลักสูตรเกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลผลิต ในขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ควรมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และกำกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามค่ามาตรฐานที่กำหนด

2.2 แนวคิดและทฤษฎี

1) แนวคิดการประเมินผล

การประเมินผลโครงการ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามระยะเวลาของโครงการ ดังนี้ (บรรเทิง มาแสง, 2546)

1.1) การประเมินผลก่อนเริ่มโครงการ (Ex-ante or Pre-Project Evaluation) เป็นการประเมินผลก่อนการดำเนินงานตามโครงการ วัตถุประสงค์ในการประเมินผลนี้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยการวิเคราะห์ว่าผลที่จะได้ตามโครงการนั้น จะคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ เป็นการวิเคราะห์เสนอผู้ที่มีหน้าที่ในการอนุมัติโครงการ

1.2) การประเมินผลระหว่างการดำเนินงานโครงการ (Ongoing or Concurrent Evaluation) เป็นการประเมินผลในระหว่างการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตที่ได้กับผลกระทบในระยะสั้นของโครงการ การประเมินผลในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดโครงการล้มเหลว นอกจากนี้บทเรียนที่ได้จากการประเมินผลยังสามารถนำไปใช้ในการจัดทำโครงการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันได้

1.3) การประเมินผลหลังจากที่โครงการสิ้นสุดแล้ว (Ex-post Evaluation) เป็นการประเมินผลกระทบอันเกิดจากการดำเนินงานตามโครงการ โดยการเปรียบเทียบผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างก่อนและหลังการดำเนินงาน เป็นการวิเคราะห์ว่าผลการดำเนินงานนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้บทเรียนซึ่งไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการจะได้นำไปประกอบการพิจารณาเป็นแนวทางในการวางโครงการอื่น ๆ ต่อไป

2) แนวคิดการประเมินผลแบบ IOEI model

รูปแบบการประเมินผลนี้ได้จำแนกตัวแปร (Variants) หรือองค์ประกอบของโครงการแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ (บรรเทิง มาแสง, 2546)

I = Inputs (ปัจจัย)

O = Outputs (ผลได้)

E = Effect (ผลกระทบเบื้องต้น)

I = Impact (ผลกระทบต่อเนื่อง)

ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ดังรูปที่ 2.1 และตัวแปรแต่ละตัวมีความหมายดังนี้

(1) ปัจจัย คือ ทรัพยากรที่นำมาใช้ในกระบวนการของแต่ละกิจกรรมเพื่อผลิตผลได้ทางทรัพยากรเหล่านี้คือ งบประมาณ บุคลากร เครื่องจักร เครื่องมือและอื่น ๆ

(2) ผลได้ คือ ผลลัพธ์เบื้องต้นที่เกิดจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในโครงการ ผลได้อาจเป็นผลได้เชิงปริมาณ (Quantitative Outputs) และผลได้เชิงคุณภาพ (Qualitative Outputs) ในบางกรณีผลได้ของกิจกรรมหนึ่งอาจเป็นปัจจัยของอีกกิจกรรมหนึ่งได้ ตัวอย่างเช่น ผลได้จากกิจกรรมการก่อสร้างระบบน้ำคือน้ำ และน้ำเป็นปัจจัยของกิจกรรมการปลูกข้าว ผลได้ของกิจกรรมมีสองประเภทคือ ผลได้ตามที่วางแผนไว้ (Intended Outputs) คือ ปลาหมอคือ ผลได้ที่ไม่ได้วางแผนไว้ (Unintended Outputs) อาจเป็นกุ้งและปลาจากธรรมชาติ ผลได้ที่ไม่ได้วางแผนไว้จะก่อให้เกิดผลกระทบได้เช่นเดียวกับผลได้ที่วางแผนไว้

(3) ผลกระทบเบื้องต้น คือ ผลที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากผลได้ในกิจกรรมของโครงการ ตัวอย่างเช่น น้ำเพื่อการเกษตรคือผลได้จากกิจกรรมการสร้างอ่างเก็บน้ำ ถ้ามีการใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทาน เช่น เพื่อการปลูกข้าว ผลกระทบอาจทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น ผลกระทบนี้อาจเป็นได้ทั้งผลกระทบตามที่วางแผนไว้ กับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยไม่วางแผนไว้ ซึ่งเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ ตัวอย่างผลกระทบทางบวก เช่น กิจกรรมการปลูกไม้ผล ผลกระทบตามที่วางแผนไว้ คือ ผลผลิตผลไม้เพิ่มขึ้น และผลกระทบที่ไม่ได้วางแผนไว้คือน้ำผึ้งเพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงผึ้ง

(4) ผลกระทบต่อเนื่อง คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากผลกระทบ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ระดับสูงสุดของโครงการ ผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นผลกระทบต่อเนื่องตามที่ได้วางแผนไว้และเป็นผลกระทบต่อเนื่องที่ไม่ได้วางแผนไว้ ตัวอย่างเช่น กิจกรรมการผลิตข้าวของเกษตรกรตามโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

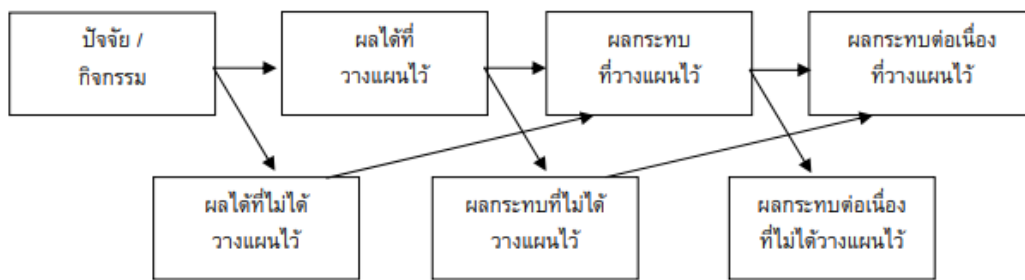

วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อให้มีข้าวเพียงพอต่อการบริโภคแต่เนื่องจากการมีแหล่งน้ำในไร่นา ทำให้ผลผลิตข้าวที่เกษตรกรได้รับเพิ่มมากขึ้น (ผลกระทบ) จนเหลือขาย ดังนั้น รายได้จากการขายข้าวจึงเป็นผลกระทบต่อเนื่องที่ไม่ได้วางแผนไว้

องค์ประกอบของทั้ง 4 กลุ่ม อาจเรียกว่าตัวแปรของแบบจำลอง IOEI ที่จะนำมาใช้ในการประเมินผล คำว่า แบบจำลอง (Model) คือ ส่วนย่อยของสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจะมี

- (1) ตัวแปร
- (2) ความสัมพันธ์ของตัวแปร
- (3) ข้อสมมุติ

สำหรับข้อสมมุติ (Assumptions) เป็นเงื่อนไขของความสัมพันธ์จากปัจจัยกับผลได้ ผลได้กับผลกระทบ และจากผลกระทบกับผลกระทบต่อเนื่อง ความสัมพันธ์ของโครงการจะเกิดขึ้นได้เมื่อข้อสมมุติเป็นจริง

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรของโครงการ

ตัวอย่างเช่นโครงการผลิตข้าว ผลกระทบคือ ผลผลิตข้าวและผลกระทบต่อเนื่องคือ รายได้จากข้าวเพิ่มขึ้น ข้อสมมุติระหว่างผลกระทบกับผลกระทบต่อเนื่อง คือ ราคาข้าวต้องไม่ต่ำลง หรือรัฐบาลต้องดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกต่อไป ซึ่งถ้าข้อมูลนี้ไม่เป็นจริงคือ ราคาข้าวต่ำลง หรือรัฐบาลเลิกล้มโครงการรับจำนำข้าวเปลือก เมื่อข้อสมมุติไม่เป็นจริงรายได้จะไม่เพิ่มขึ้น

3) แนวคิดการสร้างเครือข่าย

กาญจนา แก้วเทพ (2538) ได้ให้ความหมายว่า “เครือข่าย” หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายๆ องค์กรที่ต่างมีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงาน และกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ได้มาประสานงานกันมีระยะเวลาอันยาวนานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็มี การวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือ หรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหา ก็สามารถติดต่อไปได้ในการเข้าร่วมเป็นองค์กร เครือข่าย แม้ว่าองค์กรเหล่านี้จะมีบางอย่างร่วมกัน เช่น มีเป้าหมายร่วมกัน มีประโยชน์

ร่วมกัน องค์กรเหล่านี้ก็ยังคงความเป็นเอกเทศอยู่ เพราะการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมเพียงบางส่วนขององค์กรเท่านั้น

การเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่าย ไม่ได้หมายถึงการจัดการให้คนมานั่ง “รวมกัน” เพื่อพูดคุยสนทนากัน โดยไม่ได้ “รวมกัน” ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด และก็ไม่ใช่เป็นแค่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันเพียงเพื่อพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเท่านั้น แต่จะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันด้วย และไม่ใช่ว่าการรวบรวมรายชื่อบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกันไว้ในมือเพื่อสะดวกแก่การติดต่อ การมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนหาสมาชิกเพิ่มขึ้น ยิ่งได้รายชื่อมากก็ยิ่งทำให้เครือข่ายใหญ่ขึ้น แต่เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็น เมื่อภารกิจบรรลุเป้าหมายแล้ว เครือข่ายก็อาจยุบสลายไป แต่ถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่ หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาว ก็ได้การรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดีหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) ในลักษณะที่มากกว่า $1+1 = 2$ แต่ต้องเป็น $1+1 > 2$ เรียกว่าเป็น “พลังทวีคูณ” ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายต้องดีกว่าผลรวมที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน

4) แนวคิดประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร

Herbert A. Simon, 1960 กล่าวว่า ถ้างานใดมีประสิทธิภาพสูงสุด ให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลิตผล (Output)

โดยในทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การผลิต เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยการผลิต (Input) และผลผลิต (Output) ของกระบวนการผลิตหนึ่ง ภายใต้การใช้เทคโนโลยีการผลิต (Production Technology) ที่มีอยู่ในขณะนั้น ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์การผลิตได้ให้ความหมายความแตกต่างของเวลาในการผลิต (Production Time) ออกเป็นระยะสั้นและระยะยาว โดยการกำหนดจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตทุกชนิดให้เป็นปัจจัยผันแปรได้หรือไม่ในกระบวนการผลิต (1) ระยะสั้น (Short Run) หมายถึง ระยะเวลาที่สั้นเกินกว่าที่ผู้ผลิตจะสามารถเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตอย่างน้อย 1 ชนิดให้เป็นปัจจัยการผลิตแปรผัน ดังนั้น การผลิตในระยะสั้นจึงต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่ประกอบไปด้วยปัจจัยการผลิตคงที่และปัจจัยการผลิตแปรผัน (2) ระยะยาว (Long Run) หมายถึง ระยะเวลาที่มากพอให้ผู้ผลิตเปลี่ยนแปลงการผลิต โดยสามารถใช้ปัจจัยการผลิตทุกชนิดเป็นปัจจัยการผลิตแปรผันได้ทั้งหมด ดังนั้น การผลิตในระยะยาวจึงใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นปัจจัยการผลิตแปรผันทั้งหมด

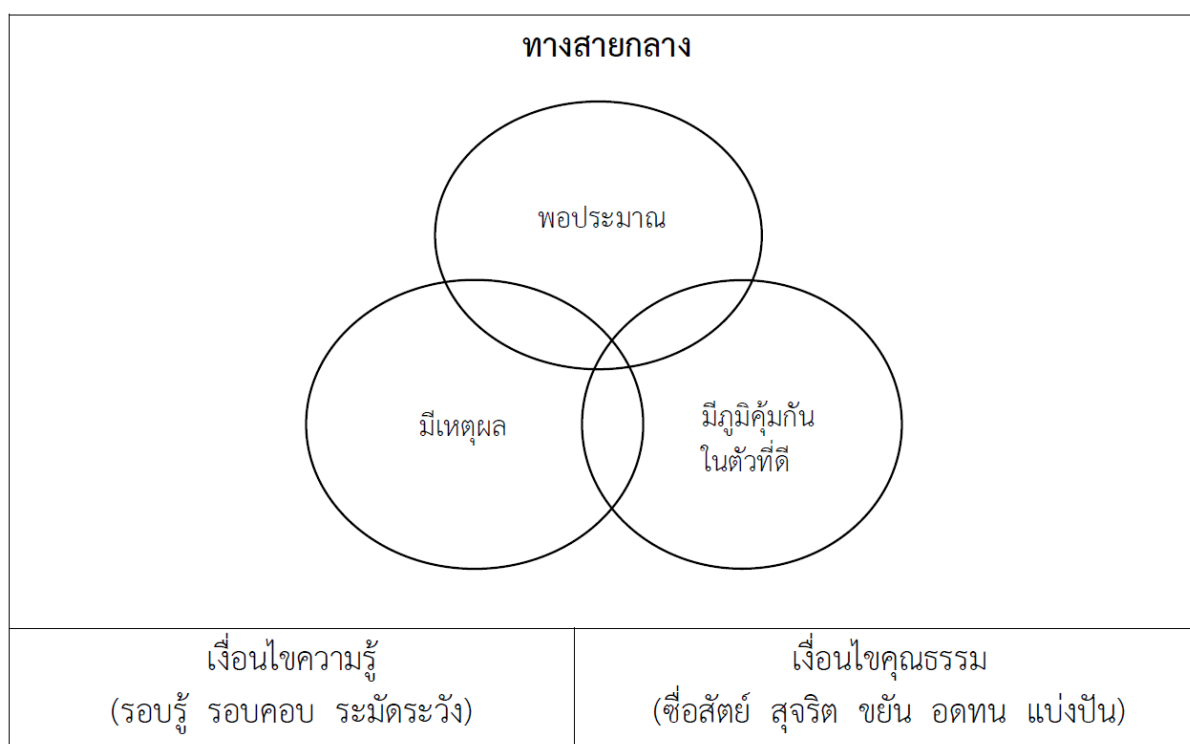
การวัดประสิทธิภาพถือได้ว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้ในการพิจารณาถึงผลการดำเนินงานของหน่วยผลิต และค่าประสิทธิภาพที่ได้จากการประเมินก็สามารถนำมาใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างหน่วย

ผลิตได้เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาถึงระดับความสามารถในการดำเนินงานของหน่วยผลิต โดยทั่วไปแล้ว ประสิทธิภาพของหน่วยผลิตสามารถ ประเมินได้ดังนี้

$$\text{ประสิทธิภาพ} = \frac{\text{Output}}{\text{Input}}$$

5) กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาว่าด้วยการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชน โดยเริ่มต้นจากระดับครอบครัวเป็นสำคัญโดยคำว่า “พอเพียง” นั้นหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอต่อผลกระทบใด ๆ ที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกโดยต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนการดำเนินการ ตลอดจน การใช้คุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำทุกขั้นตอน (ปราโมทย์ มลคล้ำ, 2551)

ที่มา : ปราโมทย์ มลคล้ำ (2551)

ภาพที่ 2.2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6) วิธีการประเมินความยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้น เมื่อระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 ดำเนินไปด้วยดี โดยมีทุกส่วนเป็นปัจจัยส่งผลในทางเกื้อกูลกัน ทำให้ดำรงอยู่ด้วยดีด้วยกัน ซึ่งประกอบด้วย มนุษย์ สังคม ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ซึ่งในระบบนี้มนุษย์ในฐานะเป็นปัจจัยตัวกระทำ มีความสำคัญที่สุดที่จะให้เกิดภาวะที่พึงประสงค์ (Payutto, 1996)

วิธีการประเมินความยั่งยืน เป็นวิธีการหนึ่งที่มีแนวคิดเริ่มต้นจาก SEAMEO-SEARCA (1996) โดยนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินความยั่งยืนทางเกษตร ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัดหลัก คือ ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดในแต่ละประเด็นสามารถสร้างขึ้นได้ทั้งระดับครัวเรือนและระดับหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ประเมินความยั่งยืนผ่านตัวชี้วัด สามารถแสดงถึงประเด็นในการทำกิจกรรมที่ต้องการการพัฒนาปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต (Praneetvatakul & Sirijinda, 2003)

7) การวัดทัศนคติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 321) ได้บัญญัติศัพท์ว่า เจตคติ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Attitude มาจากภาษาลาตินคำว่า Aptus หมายถึง ท่าที หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้คำว่า เจตคติ หรือนักวิชาการบางคนใช้คำว่า ทัศนคติ นั้น ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากมายรวมถึงบริบทของการประเมินค่า

การวัดทัศนคติโดยตรงทำได้ยากเนื่องจากการวัดความรู้สึก นึกคิด ที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลตามความหมายข้างต้น ดังนั้นการประเมินค่าทัศนคติของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ จึงเป็นการวัดทางอ้อม เช่น การถามสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการวัดโดยให้บุคคลเป้าหมายเป็นผู้ตอบ ให้คะแนน หรือประเมินค่าจากคำตอบตามความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มี (เจษฎา อังกาบสี, 2554) อย่างไรก็ตามการวัดเจตคติมีความสำคัญ 4 ประการ คือ

ประการที่ 1 การวัดทัศนคติเพื่อทำนาย เป็นการวัดทัศนคติที่ทำนายว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึก นึกคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ และกระทำไปอย่างไร

ประการที่ 2 การวัดทัศนคติเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล เป็นการวัดทัศนคติจากการกระทำว่าทำไมบุคคลนั้นถึงทำเรื่องต่าง ๆ ด้วยเหตุผลใด

ประการที่ 3 การวัดทัศนคติเพื่อหาทางป้องกัน เป็นการวัดทัศนคติเพื่อประเมินความคิดเห็นของคนคนหนึ่ง เช่น การรับบุคคลเข้าเป็นแพทย์ พยาบาล นักบิน อาจารย์ จำเป็นต้องได้ทัศนคติที่ดีและเหมาะสมต่ออาชีพนั้น มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้

ประการที่ 4 การวัดทัศนคติเพื่อหาทางแก้ไข เนื่องจากแต่ละคนมีทัศนคติที่แตกต่างกัน คนในสังคมจึงอาจมีทัศนคติที่สอดคล้อง ไม่สอดคล้องในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นการวัดทัศนคติจะช่วยแก้ไขให้บุคคลที่มีทัศนคติที่ไม่ดี/ไม่สอดคล้องกับจริยธรรม คุณธรรมของสังคม

โดยสามารถวัดทัศนคติได้ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ค่าความคิดเห็นหลังจากนำไปทดลองใช้แล้ว การวัดทัศนคติของลิเคิร์ตแบ่งระดับการวัดเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ โดยสเกลแต่ละระดับมีความต่อเนื่องจากการเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ละระดับกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ การวัดแบบนี้นิยมใช้กันทั่วไป เพราะสร้างได้ง่าย และใช้ได้ผลดี

ค่าคะแนน	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
5	4.21 – 5.00	มากที่สุด
4	3.41 – 4.20	มาก
3	2.61 – 3.40	ปานกลาง
2	1.81 – 2.60	น้อย
1	1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ

3.1 สภาพทั่วไปของศูนย์เครือข่ายโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ศูนย์เครือข่ายในโครงการ ศพก. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีจำนวน 10,533 ศูนย์ เมื่อจัดกลุ่มโดยจำแนกตามประเภทของศูนย์เครือข่ายทั้ง 21 ประเภท พบว่าเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน จำนวน 3,066 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 29.10 รองลงมาเป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) จำนวน 1,415 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 13.42 ส่วนประเภทของศูนย์เครือข่ายที่น้อยที่สุดคือศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า จำนวน 30 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ส่วนปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 12,733 ศูนย์ เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน จำนวน 4,180 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 32.80 รองลงมาเป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) จำนวน 1,275 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 10.00 ส่วนประเภทของศูนย์เครือข่ายที่น้อยที่สุดคือศูนย์ด้านไม้ดอกไม้ประดับจำนวน 16 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 0.10

จากการดำเนินงานโครงการต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 ศูนย์เครือข่ายแต่ละประเภทมีทั้งเปิดเพิ่มขึ้นและลดลงโดย ณ ปี 2563 มีจำนวนศูนย์เครือข่ายเพิ่มขึ้นรวมทั้งสิ้น 2,200 แห่ง เพิ่มขึ้น 2,362 ใน 19 ประเภท ประเภทที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน เพิ่มขึ้นถึง 1,114 ศูนย์ ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานให้การส่งเสริมและเกษตรกรได้เห็นความสำคัญของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ยึดหลักความพอประมาณ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันของครอบครัว ส่วนศูนย์เครือข่ายที่มีจำนวนลดลง 162 ศูนย์ ใน 4 ประเภท ได้แก่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า สาเหตุที่ลดลงเนื่องจากตัวประธานมีอายุมากขึ้น และไม่มีผู้รับช่วงต่อตำแหน่งประธานศูนย์เครือข่าย รวมทั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนลดลงมากที่สุด 140 ศูนย์ เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเกษตรกรสามารถผลิตสารชีวภัณฑ์ในการจัดการศัตรูพืชได้ ส่งผลให้การระบาดของศัตรูพืชในพื้นที่ศูนย์ลดลง ประกอบกับประธานศูนย์เครือข่ายบางแห่งมีภารกิจหลายอย่าง ทำให้ไม่มีเวลาดูแล และขอยกเลิกการเป็นศูนย์เครือข่าย (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 จำนวนศูนย์เครือข่ายภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี 2560 และปี 2563

รายการ	ปี 2560		ยกเลิก จำนวน(ศูนย์)	เพิ่มใหม่ จำนวน(ศูนย์)	คงเหลือ ปี 2563		เปรียบเทียบปี 2560 กับ ปี 2563 (+ เพิ่ม / - ลด)
	ศูนย์	ร้อยละ			ศูนย์	ร้อยละ	
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	3,066	29.10	606	1,720	4,180	32.80	1,114
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	1,415	13.42	367	227	1,275	5.80	-140
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	1,250	11.88	244	329	1,335	10.50	85
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	719	6.83	142	164	741	5.80	22
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	278	2.64	72	79	285	2.30	7
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	447	4.24	110	228	565	4.40	118
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	420	3.99	90	278	608	4.80	188
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	336	3.19	90	140	386	3.00	50
9. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	644	6.11	147	274	771	6.10	127
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	286	2.72	68	154	372	2.90	86
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	55	0.52	18	49	86	0.70	31
12. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	178	1.69	51	53	180	1.40	2
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	128	1.22	49	38	117	0.90	-11
14. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร	78	0.74	35	26	69	0.60	-9
15. ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์	53	0.50	14	94	133	1.10	80
16. ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี	37	0.35	8	12	41	0.30	4

ตารางที่ 3.1 จำนวนศูนย์เครือข่ายภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี 2560 และปี 2563 (ต่อ)

รายการ	ปี 2560		ยกเลิก จำนวน(ศูนย์)	เพิ่มใหม่ จำนวน(ศูนย์)	คงเหลือ ปี 2563		เปรียบเทียบปี 2560 กับ ปี 2563 (+ เพิ่ม / - ลด)
	ศูนย์	ร้อยละ			ศูนย์	ร้อยละ	
17. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	30	0.28	8	6	28	0.20	-2
18. ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	87	0.83	9	53	131	1.00	44
19. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	478	4.54	112	263	629	4.90	151
20. ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม	45	0.43	3	19	61	0.50	16
21. ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตผลด้านการเกษตร	503	4.78	109	253	647	5.1	144
22. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ดอกไม้ประดับ	-	-	-	16	16	0.10	16
23. ศูนย์เรียนรู้ด้านอื่น ๆ	-	-	-	77	77	0.60	77
รวม	10,533	100.00	2,352	4,552	12,733	100.00	2,200 (20.89%)

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2560 และ 14 พฤษภาคม 2563)

ทั้งนี้ สำหรับศูนย์เครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นในปี 2560 จำนวน 10,533 ศูนย์ ณ ปี 2563 คงเหลือจำนวน 8,181 ศูนย์ ยกเลิก/ถอนตัวจากการเป็นศูนย์เครือข่าย 2,352 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 22.33 เนื่องจากความไม่พร้อมของประธานศูนย์เครือข่าย ทั้งในด้านของความรู้ประสบการณ์ในการบริหารจัดการ และการจัดสรรเวลาของตัวประธาน เพราะประธานศูนย์เองนั้นต้องรับผิดชอบหลายบทบาทหน้าที่ในเวลาเดียวกัน ซึ่งร้อยละของประเภทของศูนย์เครือข่ายที่ลดลงมากที่สุดคือศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร ยกเลิก/ถอนตัวจากการเป็นศูนย์เครือข่าย 35 ศูนย์ จากเดิม 78 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 44.87 รองลงมาคือศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร ยกเลิก/ถอนตัวจากการเป็นศูนย์เครือข่าย 49 ศูนย์ จาก 128 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 38.28 และศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ ยกเลิก/ถอนตัวจากการเป็นศูนย์เครือข่าย 18 ศูนย์ จากเดิม 55 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 32.72 อย่างไรก็ตาม ศูนย์เครือข่ายประเภทดังกล่าวที่ยกเลิก/ถอนตัว ได้มีศูนย์เครือข่ายแห่งใหม่เกิดขึ้น ทำให้ ณ ปี 2563 มีจำนวนศูนย์เครือข่าย คงเหลือ 12,733 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 20.89 (ตารางที่ 3.1)

3.2 สภาพทั่วไปของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย

ประธานศูนย์เครือข่ายมีอายุเฉลี่ย 58 ปี มากกว่าอายุของเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายที่มีอายุเฉลี่ย 55 ปี ซึ่งเมื่อแบ่งตามช่วงอายุจะพบว่าประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายมีช่วงอายุอยู่ที่ 50 – 59 ปี เช่นเดียวกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 38.10 และ 41.80 ตามลำดับ ส่วนเพศ พบว่าประธานศูนย์เครือข่ายร้อยละ 79.76 เป็นเพศชาย ต่างจากเกษตรกรผู้ใช้บริการซึ่งร้อยละ 56.56 เป็นเพศหญิง (ตารางที่ 3.2)

การศึกษาพบว่า ประธานศูนย์เครือข่ายร้อยละ 39.29 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) รองลงมาร้อยละ 23.81 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี และจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นกับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่ากันที่ร้อยละ 9.52 ส่วนที่เหลือจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาโท ส่วนประธานศูนย์เครือข่ายจะมีการศึกษาที่สูงกว่าเกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 35.66 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย รองลงมาร้อยละ 22.13 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 18.03 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ส่วนที่เหลือจบการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรี ซึ่งพบว่ากลุ่มผู้มีการศึกษาในระดับสูงกว่าจะเป็นประธานศูนย์เครือข่ายมากกว่าเกษตรกรผู้ใช้บริการ (ตารางที่ 3.2)

การประกอบอาชีพหลัก พบว่า ประธานศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 95.24 ประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 3.57 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และร้อยละ 1.19 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ส่วนเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 91.39 ประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 4.51

ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 2.46 รับจ้างนอกการเกษตร ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพรับจ้างในภาคการเกษตร พนักงานบริษัท และเป็นพ่อบ้าน/แม่บ้าน (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 สภาพทั่วไปของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ประธานศูนย์ เครือข่าย	เกษตรกร ผู้ใช้บริการศูนย์ เครือข่าย
1. อายุเฉลี่ย (ปี)	58	55
2. ช่วงอายุ	100.00	100.00
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	-	0.82
2.2 30 - 39 ปี	-	5.33
2.3 40 - 49 ปี	17.86	20.08
2.4 50 - 59 ปี	38.10	41.80
2.5 60 - 79 ปี	34.52	23.36
2.6 70 ปีขึ้นไป	9.52	8.61
3. เพศ	100.00	100.00
3.1 ชาย	79.76	43.44
3.2 หญิง	20.24	56.56
4. ระดับการศึกษา	100.00	100.00
4.1 ประถมศึกษาตอนต้น	9.52	22.13
4.2 ประถมศึกษาตอนปลาย	8.33	35.66
4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น	9.52	13.11
4.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	39.29	18.03
4.5 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	7.14	3.28
4.6 ปริญญาตรี	23.81	7.79
4.7 ปริญญาโท	2.38	-

ตารางที่ 3.2 สภาพทั่วไปของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย (ต่อ)

หน่วย : ไร่/อ.ละ

รายการ	ประธานศูนย์ เครือข่าย	เกษตรกร ผู้ใช้บริการศูนย์ เครือข่าย
5. อาชีพหลัก	100.00	100.00
5.1 เกษตรกร	95.24	91.39
5.2 รับจ้างในภาคการเกษตร	0.00	0.82
5.3 รับจ้างนอกภาคการเกษตร	0.00	2.46
5.4 พนักงานบริษัท	3.57	0.41
5.5 ธุรกิจส่วนตัว	1.19	4.51
5.6 พ่อบ้าน/แม่บ้าน	-	0.41

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3 การทำการเกษตรของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย

3.3.1 ประสบการณ์และพื้นที่การทำเกษตร ประธานศูนย์เครือข่ายมีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 24 ปี น้อยกว่าประสบการณ์ในการทำเกษตรของเกษตรกรผู้ใช้บริการซึ่งมีประสบการณ์เฉลี่ยที่ 25 ปี โดยประธานศูนย์เครือข่ายมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยรวม 27.03 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ของตนเอง 18.16 ไร่ ทำฟรี 6.78 ไร่ และเช่า 2.10 ไร่ ส่วนเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยรวม 21.22 ไร่ ซึ่งน้อยกว่าพื้นที่ของประธานศูนย์เครือข่าย โดยเป็น พื้นที่ของตนเอง 17.67 ไร่ เช่า 2.27 ไร่ และทำฟรี 1.27 ไร่ (ตารางที่ 3.3)

3.3.2 พื้นที่การทำเกษตร ประธานศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 100.00 มีพื้นที่การทำเกษตรเป็นของตนเอง รองลงมาร้อยละ 32.18 ใช้พื้นที่ทำฟรีในการทำเกษตร และร้อยละ 12.64 เช่าพื้นที่สำหรับการทำเกษตร เกษตรกรผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ร้อยละ 88.79 มีพื้นที่การทำเกษตรเป็นของตนเอง รองลงมาร้อยละ 20.98 เช่าพื้นที่สำหรับการทำเกษตร และร้อยละ 15.52 ใช้พื้นที่ทำฟรีในการทำเกษตร (ตารางที่ 3.3)

3.3.3 การดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร ประธานศูนย์เครือข่ายแต่ละราย ทำการเกษตรหลากหลายด้าน โดยมากที่สุดร้อยละ 64.29 เพาะปลูกข้าว รองลงมาร้อยละ 44.05 ทำไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน และร้อยละ 32.41 เพาะปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น ที่เหลือจะทำ ประมง พืชไร่ พืชผัก/สมุนไพร ปศุสัตว์ เป็นต้น ส่วนเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายแต่ละราย ทำการเกษตรหลากหลายด้าน โดยมากที่สุดร้อยละ 63.11 เพาะปลูกข้าว รองลงมาร้อยละ 50.41 เพาะปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น และร้อยละ 21.72 ทำปศุสัตว์ ส่วนที่เหลือจะทำ พืชผัก/สมุนไพร พืชไร่ ไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน เป็นต้น (ตารางที่ 3.3)

3.3.4 การใช้พื้นที่ดำเนินการกิจกรรมทางการเกษตร ประธานศูนย์ใช้พื้นที่เพาะปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้นมากที่สุด จำนวน 10.76 ไร่ รองลงมาเป็นข้าวจำนวน 8.94 ไร่ และไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสานจำนวน 3.05 ไร่ ที่เหลือจะใช้พื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ เลี้ยงปศุสัตว์ ประมง เป็นต้น ส่วนเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่ายจะใช้พื้นที่เพาะปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้นมากที่สุด จำนวน 8.82 ไร่ รองลงมาเป็นข้าวจำนวน 8.14 ไร่ และปศุสัตว์ 1.65 ไร่ ที่เหลือจะเพาะปลูกพืชไร่ ไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน พืชผัก/สมุนไพร เป็นต้น (ตารางที่ 3.3)

3.3.5 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ประธานศูนย์เครือข่ายทุกราย ใช้น้ำจากน้ำฝน รองลงมาร้อยละ 39.29 ใช้น้ำจาก บ่อ/สระ/บาดาล ของตนเอง ที่เหลือจะใช้น้ำจาก การสูบน้ำจากแหล่งธรรมชาติ ชลประทาน และซื้อจากผู้ให้บริการ/ประปา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 100.00 ใช้น้ำจากน้ำฝน รองลงมาร้อยละ 30.74 ใช้น้ำจาก บ่อ/สระ/บาดาล ของตนเอง ที่เหลือจะใช้น้ำจาก ชลประทาน การสูบน้ำจากแหล่งธรรมชาติ และซื้อจากผู้ให้บริการ/ประปา เป็นต้น (ตารางที่ 3.3)

3.3.6 สมาชิกในครัวเรือน ทั้งประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่ายมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากัน คือจำนวน 4 คน ในจำนวนนี้จะมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน จำแนกเป็น แรงงานในภาคการเกษตรจำนวน 2 คน และนอกภาคการเกษตรจำนวน 1 คน (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 การทำการเกษตรของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่าย

รายการ	ประธานศูนย์	เกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์
	เครือข่าย	เครือข่าย
1. ประสบการณ์ (ปี)	24	25
2. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	27.04	21.21
2.1 ตนเอง	18.16	17.67
2.2 เช่า	2.10	2.27
2.3 ทำฟรี	6.78	1.27
3. พื้นที่ทำการเกษตร (ร้อยละ)		
2.1 ตนเอง	100.00	88.79
2.2 เช่า	12.64	20.98
2.3 ทำฟรี	32.18	15.52

ตารางที่ 3.3 การทำการเกษตรของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่าย (ต่อ)

รายการ	ประธานศูนย์ เครือข่าย	เกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์ เครือข่าย
4. การดำเนินการกิจกรรมทางการเกษตร (ร้อยละ)		
4.1 ข้าว	64.29	63.11
4.2 พืชไร่	22.62	16.80
4.3 ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	32.14	50.41
4.4 ไม้ดอก ไม้ประดับ	1.19	2.05
4.5 พืชผัก/สมุนไพร	19.05	19.26
4.6 ปศุสัตว์	19.05	21.72
4.7 ประมง	29.76	12.30
4.8 ไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน	44.05	15.57
4.9 กิจกรรมเกษตรอื่น ๆ	10.71	5.33
5. การใช้พื้นที่ดำเนินการกิจกรรมทางการเกษตร (ไร่)	27.04	21.21
5.1 ข้าว	8.94	8.14
5.2 พืชไร่	2.43	1.27
5.3 ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	10.76	8.82
5.4 ไม้ดอก ไม้ประดับ	0.12	0.10
5.5 พืชผัก/สมุนไพร	0.27	0.24
5.6 ปศุสัตว์	0.40	1.65
5.7 ประมง	0.33	0.23
5.8 ไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน	3.05	0.59
5.9 กิจกรรมเกษตรอื่น ๆ	0.74	0.17

ตารางที่ 3.3 การทำการเกษตรของประธานศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่าย (ต่อ)

รายการ	ประธานศูนย์ เครือข่าย	เกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์ เครือข่าย
6. การใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร (ร้อยละ)		
6.1 น้ำฝน	100.00	100.00
6.2 ชลประทาน	9.52	12.70
6.3 สูบเองจากแหล่งธรรมชาติ	14.29	10.25
6.4 บ่อ/สระ/บาดาล ของตนเอง	39.29	30.74
6.5 โครงการเอกชน/ราชการ สูบจากแหล่ง ธรรมชาติ	-	1.23
6.6 กลุ่ม/สถาบัน สูบจากแหล่งธรรมชาติ	-	1.23
6.7 ซื้อจากผู้ให้บริการ/ประปา	1.19	3.68
7. สมาชิกในครัวเรือน (คน)	4	4
7.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน	3	3
- แรงงานในภาคการเกษตร	2	2
- แรงงานนอกภาคการเกษตร	1	1

หมายเหตุ : กลุ่มเป้าหมายมีการใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรมากกว่า 1 แหล่ง

ที่มา : จากการสำรวจ

บทที่ 4

ผลการประเมินผล

การประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในคราวนี้ เน้นกรณีศึกษาศูนย์เครือข่าย ที่จัดตั้งขึ้นในปี 2560 เพื่อประเมินผลกระทบจากการดำเนินงานโครงการ ต่อศูนย์เครือข่าย ที่มีการส่งเสริมมาอย่างต่อเนื่องถึงปี 2563 โดยใช้รูปแบบการประเมินผล IOEI ที่เน้น การพิจารณาในประเด็นปัจจัยนำเข้า ผลผลิต ผลกระทบเบื้องต้น และผลกระทบต่อเนื่อง เป็นกรอบ ในการกำหนดประเด็นและตัวชี้วัดที่ต้องการประเมิน โดยมีผลการประเมิน ดังนี้

4.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

4.1.1 งบประมาณ

งบประมาณของโครงการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม เพื่อการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และศูนย์เครือข่าย ตั้งแต่ปี 2560 – 2563 ได้รับจัดสรรเฉลี่ยปีละ 435.4478 ล้านบาท เบิกจ่ายเฉลี่ยปีละ 429.3780 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 98.61 ของงบที่ได้รับ จะเห็นได้ว่า งบประมาณในปี 2563 ลดลง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หน่วยงานไม่สามารถลงพื้นที่ส่งเสริมเกษตรกร จึงโอนงบประมาณไปตั้งเป็นงบประมาณ รายจ่ายงบกลางตามพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. 2563 เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา สถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งเป็นไปตาม มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2563 (ตารางที่ 4.1 และ ตารางผนวกที่ 1.1)

ตารางที่ 4.1 การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ปี 2560 – 2563

หน่วย : บาท			
ปีงบประมาณ	งบประมาณที่ได้รับ	การเบิกจ่าย	ร้อยละ
ปี 2560	403,371,214	398,595,423	98.82
ปี 2561	562,206,939	556,761,289	99.03
ปี 2562	448,490,000	438,280,000	97.72
ปี 2563	327,723,100	323,875,415	98.83
เฉลี่ย	435,447,813	429,378,032	98.61

ที่มา : รายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เมื่อพิจารณาเฉพาะงบประมาณในส่วนที่จัดสรร เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ศูนย์เครือข่าย พบว่ากรมส่งเสริมการเกษตรมีการจัดสรรงบประมาณในลักษณะการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ให้ศูนย์เครือข่ายศูนย์ละ 5,000 บาทต่อปี และจัดสรรปีละ 3 ศูนย์ต่ออำเภอ หมุนเวียนไป แต่เนื่องจาก ในแต่ละอำเภอมียุทธศาสตร์ศูนย์เครือข่ายมากน้อยไม่เท่ากัน และการพิจารณาคัดเลือกการสนับสนุนต้องเป็น ศูนย์เครือข่ายที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น อำเภอภูคดตรง

จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนศูนย์เครือข่ายมากที่สุด จำนวน 48 ศูนย์ ทำให้การสนับสนุนไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่อง และไม่เพียงพอต่อการพัฒนาศักยภาพศูนย์เครือข่ายในแต่ละอำเภอ ส่วนหน่วยงานอื่นให้การสนับสนุนศูนย์เครือข่ายที่มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะการให้ปัจจัยการผลิต การจัดฝึกอบรม ตามเป้าหมายและงบประมาณที่กำหนดในแต่ละปี เช่น กรมปศุสัตว์ให้การสนับสนุนศูนย์เครือข่ายที่มีการทำปศุสัตว์ กรมประมงให้การสนับสนุนศูนย์เครือข่ายที่มีการทำประมง กรมหม่อนไหมให้การสนับสนุนศูนย์เครือข่ายที่มีการทำหม่อนไหม เป็นต้น

4.1.2 หน่วยงาน

หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ร่วมบูรณาการโครงการ ทำหน้าที่ดำเนินการส่งเสริมตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน โดยมีหน่วยงานในพื้นที่แต่ละจังหวัดปฏิบัติการกิจส่งเสริมและสนับสนุนตามโครงการ ได้แก่

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ประกอบด้วย 12 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว กรมชลประทาน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมฝนหลวงและการบินเกษตร และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 13 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว กรมชลประทาน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมฝนหลวงและการบินเกษตร กรมหม่อนไหม และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย 13 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว กรมชลประทาน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมฝนหลวงและการบินเกษตร กรมหม่อนไหม และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ประกอบด้วย 9 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมหม่อนไหม และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยลดลงเนื่องจากลดความซ้ำซ้อนในการทำงานระหว่างแต่ละหน่วยงานบูรณาการ

ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนโครงการแตกต่างกันออกไป ดังนี้

(1) กรมส่งเสริมการเกษตร โดย สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาศูนย์เครือข่าย แผนพัฒนาประธานศูนย์เครือข่าย เป็นพี่เลี้ยงให้แก่ประธานศูนย์เครือข่าย อำนวยความสะดวกต่าง ๆ จัดอบรมความรู้ด้านการเกษตรแก่ประธานศูนย์

เครือข่ายและเกษตรกรที่ใช้บริการในศูนย์เครือข่าย รวมถึงให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่ พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิตในการจัดทำฐานเรียนรู้ และแปลงเรียนรู้ใน ศพก. เช่น หัวเชื้อผลิตสารชีวภัณฑ์ และอุปกรณ์กำจัดศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

(2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต และสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านการปรับปรุงดินด้วยการทำสารอินทรีย์ต่าง ๆ เพื่อทดแทนการใช้สารเคมี รวมถึงการให้คำปรึกษากับเกษตรกรเมื่อเกิดปัญหาในพื้นที่ พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อจัดทำฐานเรียนรู้ และแปลงเรียนรู้ใน ศพก. เช่น วัสดุอุปกรณ์สำหรับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชนิดต่าง ๆ เช่น ถังหมัก สารเร่ง พ.ด. สูตรต่าง ๆ กากน้ำตาล เป็นต้น นอกจากนี้ในบางพื้นที่ได้สนับสนุนเครื่องตรวจวิเคราะห์ดิน พันธุ์พืช ปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง พืชตระกูลถั่ว ฯลฯ

(3) กรมประมง โดยสำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานประมงอำเภอ ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น การเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ การผลิตอาหารสัตว์น้ำ การเพาะพันธุ์ปลา/กบ เป็นต้น รวมถึงการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรเมื่อเกิดปัญหาในพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตในการจัดทำฐานเรียนรู้และแปลงเรียนรู้ใน ศพก. ได้แก่ พันธุ์สัตว์น้ำพร้อมอาหารและอุปกรณ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

(4) กรมปศุสัตว์ โดยสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงสัตว์ปีก การเลี้ยงแพะ การเลี้ยงสุกร การผลิตอาหารสัตว์ โรคระบาดของสัตว์ เป็นต้น ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรเมื่อเกิดปัญหาในพื้นที่ พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิตในการจัดทำฐานเรียนรู้และแปลงเรียนรู้ใน ศพก. ได้แก่ พันธุ์สัตว์ (ไก่เนื้อ ไก่ไข่ สุกร เป็ดเทศ เป็ดไข่ เป็นต้น) โรงเรือน อาหารสัตว์ และอุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์

(5) กรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ทำหน้าที่ให้ความรู้และสื่อการเรียนรู้ ในด้านการรวมกลุ่มตามแนวทางของสหกรณ์ และระเบียบข้อบังคับ/ข้อกำหนดในการบริหารจัดการกลุ่ม

(6) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 1 - 10 และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด ทำหน้าที่ให้ความรู้และสื่อการเรียนรู้ด้านการทำบัญชีประเภทต่าง ๆ ทั้งบัญชีครัวเรือนและบัญชีฟาร์ม เช่น ไร่ชีวิต สมุดบัญชี เป็นต้น

(7) กรมวิชาการเกษตร โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร ทำหน้าที่ให้ความรู้การผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน เทคนิควิธีการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ รวมถึงการควบคุมและกำจัดศัตรูพืชแบบธรรมชาติ โดยใช้สารชีวภัณฑ์ พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อใช้ในการจัดทำฐานเรียนรู้ เช่น พันธุ์พืช พันธุ์ผัก เป็นต้น

(8) กรมการข้าว โดยศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ทำหน้าที่ให้ความรู้การผลิตข้าวคุณภาพ การคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว การลดต้นทุนการปลูกข้าว และเทคนิควิธีการปลูกข้าว พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อใช้ในการจัดทำฐานเรียนรู้และแปลงเรียนรู้ นอกจากนี้ ได้สนับสนุนเครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าว และเมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ให้แก่ ศพก. บางแห่ง

(9) กรมชลประทาน โดยสำนักงานชลประทานที่ 1 - 17 ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ การทำนาด้วยเทคนิคต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำที่มีอยู่ในพื้นที่

(10) กรมหม่อนไหม โดยสำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เขต 1 - 5 ทำหน้าที่ให้ความรู้ในการปลูกหม่อนเพื่อบริโภคผล การผลิตซาไบหม่อน หม่อนเลี้ยงไหม การแปรรูปผลิตผลจากหม่อน และการทอผ้าไหม เป็นต้น พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อใช้ในการจัดทำฐานเรียนรู้ เช่น ต้นพันธุ์หม่อนทั้งเพื่อบริโภคผลสด และเพื่อเลี้ยงตัวไหม ตัวไหม และไข่ไหม พันธุ์ดี ให้แก่ ศพก. บางแห่งที่มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

(11) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน จังหวัด ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า เช่น การใช้ระบบน้ำหยด สปริงเกอร์ และสนับสนุน อุปกรณ์จัดทำระบบน้ำหยด พันธุ์พืช และก้อนเชื้อเห็ด ให้แก่ ศพก. บางแห่ง

(12) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1 - 9 ทำหน้าที่พัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจการเกษตรอาสา (ศกอ.) ด้านการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ Application กระดานเศรษฐี กิจกรรมอบรมและสาธิต การเกษตรไทยด้วยปรัชญาเศรษฐกิจการเกษตร

(13) กรมฝนหลวงและการบินเกษตร โดยศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวง ทำหน้าที่สนับสนุนข้อมูล ประชาสัมพันธ์ช่องทางทางการติดต่อเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดปัญหาภัยแล้งในพื้นที่

สำหรับ การสนับสนุนศูนย์เครือข่าย สำนักงานเกษตรอำเภอและจังหวัด กรมส่งเสริม การเกษตร เป็นหน่วยงานหลักดูแลทุกศูนย์เครือข่ายในพื้นที่ และมีหน่วยงานร่วมดำเนินกิจกรรม ตามภารกิจข้างต้นของหน่วยงาน โดยเน้นประเภทศูนย์เครือข่ายที่สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน เช่น กรมการข้าวเน้นให้การส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน กรมพัฒนาที่ดิน เน้นให้การส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน กรมประมงเน้นให้การส่งเสริมและสนับสนุน ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อาทิเช่น กระทรวง พลังงาน ให้การสนับสนุนทางด้านพลังงานไฟฟ้า มหาวิทยาลัยภาครัฐ ให้การสนับสนุนด้านองค์ความรู้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรให้การสนับสนุน เงินทุนในการจัดประชุม โดยขอใช้สถานที่ของศูนย์ฯ จัดอบรมให้กับเกษตรกรสมาชิก ศูนย์เครือข่ายบางแห่ง มีผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นในเรื่องการผลิต สามารถพัฒนาเป็นสินค้าโอท็อป (OTOP) และหน่วยงานในท้องถิ่น เห็นความสำคัญที่พัฒนาตำบลได้ ดำเนินการสนับสนุนระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ติดตั้งแผงโซล่า เซลล์ พร้อมถังเก็บน้ำ เป็นต้น รวมทั้งให้ใช้สถานที่ในการจัดอบรมผู้มาใช้บริการ

ทั้งนี้ หน่วยงานในระดับพื้นที่ที่ร่วมโครงการ ได้มีการดำเนินงานในรูปแบบการบูรณาการ การพัฒนาศูนย์เครือข่ายร่วมกัน โดยทุกศูนย์เครือข่ายมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อย่างน้อยเฉลี่ย 3 หน่วยงานร่วมในการสนับสนุนแต่ละศูนย์เครือข่าย กิจกรรมที่หน่วยงานร่วมในการดำเนินงาน ร้อยละ 90.91 เป็นการร่วมกันจัดประชุม จัดหาแนวทางการดำเนินงาน รองลงมา ร้อยละ 81.82 เป็นกิจกรรมการสนับสนุนการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ร้อยละ 54.55 เป็นการร่วมกันหาหรือแนวทาง

แก้ไขปัญห ส่วนที่เหลือร้อยละ 27.27 เป็นการบูรณาการกันในด้านอื่น ๆ เช่น การร่วมกันสนับสนุนปัจจัยทางการเกษตรให้แก่เกษตรกร การประสานงานในด้านข้อมูลเกษตรกร เป็นต้น (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ปี 2563

รายการ	ร้อยละ
1. จัดประชุมจัดหาแนวทางการดำเนินงาน	90.91
2. สนับสนุนการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร	81.82
3. ทหารเรือแนวทางแก้ไขปัญห	54.55
4. อื่น ๆ เช่น สนับสนุนปัจจัย ประสานงานข้อมูล ฯลฯ	27.27

หมายเหตุ : แต่ละหน่วยงานมีการบูรณาการมากกว่า 1 กิจกรรม

ที่มา : จากการสำรวจ

4.1.3 การบริหารจัดการโครงการ

จากการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2560 โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบให้การสนับสนุนหรือดำเนินกิจกรรมโครงการตามภารกิจแต่ละหน่วยงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยังมีกลไกในการบริหารจัดการโครงการ โดยคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ภายใต้คณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ 1/2559 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2559 (ภาคผนวกที่ 2) มีอำนาจหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในเรื่องศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่การปฏิบัติ กำหนดระบบการบริหารจัดการ รายงานผลการดำเนินงาน บูรณาการแผนงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กำกับและติดตามการปฏิบัติงาน กำหนดแผนปฏิบัติงาน รายงานความก้าวหน้าต่อผู้บริหารระดับสูงให้ทราบเป็นระยะ ๆ

นอกจากนั้น มีระเบียบว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2563 รวม 3 ฉบับ (ภาคผนวกที่ 2) ซึ่งฉบับล่าสุด ประกาศใช้ ณ วันที่ 2 กรกฎาคม 2563 เพื่อช่วยในการบริหารจัดการ ศพก. เป็นไปในแนวทางเดียวกันทุกจังหวัด และกรุงเทพมหานคร รวมทั้งให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ โดยในระเบียบมีสาระสำคัญในด้านการบริหารงาน ศพก. เช่น

(1) วัตถุประสงค์การจัดตั้ง เป้าหมายการดำเนินงาน ส่วนประกอบ อำนาจหน้าที่ของ ศพก.

(2) การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนโครงการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีระเบียบว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. 2560 จัดตั้งคณะกรรมการ ศพก. ในระดับต่าง ๆ ได้แก่

(2.1) คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ ประกอบด้วย ประธานศูนย์หลัก ประธานศูนย์เครือข่าย ผู้นำชุมชน หรือเกษตรกรผู้นำ (ตามจำนวนอำเภอของแต่ละจังหวัด)

(2.2) คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด ประกอบด้วยคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ ๆ ละ 1 ราย

(2.3) คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต ประกอบด้วยคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด ๆ ละ 1 ราย โดยแบ่งเป็น 6 เขต กระจายตามภูมิภาคของประเทศ ตามลักษณะเขตของกรมส่งเสริมการเกษตร

(2.4) คณะกรรมการเครือข่าย ศพก.ระดับประเทศ ประกอบด้วยคณะกรรมการเครือข่ายระดับเขตทั้ง 6 เขต

(3) การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ของคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ

(4) การจัดทำบัตรประจำตัว ของที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด ระดับเขตและระดับประเทศ และคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ

ทั้งนี้การบริหารงาน ศพก. ระดับอำเภอ โดยคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ กำหนดให้เกษตรกรของศูนย์เครือข่ายระดับอำเภอ เป็นองค์ประกอบอยู่ด้วย พบว่า ประธานศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 94.87 เป็นคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ ร้อยละ 5.13 ไม่ได้เป็นคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ เนื่องจากเข้าร่วมเป็นศูนย์เครือข่ายภายหลังการจัดตั้งคณะกรรมการ ทั้งนี้ ในการบริหารงาน ศพก. ระดับอำเภอ กำหนดให้มีการจัดประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง โดยประธานศูนย์เครือข่ายร้อยละ 93.59 ที่เป็นคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการ ศพก. โดยเฉลี่ยปีละ 3 ครั้ง ร้อยละ 6.41 ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการ เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุ ไม่สะดวกในการเดินทางไปประชุมนอกสถานที่ (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ศพก. ของประธานศูนย์เครือข่าย

รายการ	ร้อยละ
1. เป็นคณะกรรมการ ศพก.	94.87
1.1 ได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ ศพก.	93.59
1.2 ไม่ได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ ศพก.	6.41
2. ไม่ได้เป็นคณะกรรมการ ศพก.	5.13
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

จากการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ ศพก. ทำให้ประธานศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 78.26 ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเกษตรกรต้นแบบเจ้าของศูนย์หลักหรือประธานศูนย์เครือข่ายคนอื่น ๆ รองลงมา ร้อยละ 68.12 ได้เพิ่มความรู้ด้านการเกษตร และร้อยละ 33.33 ได้ทราบถึงนโยบายเชิงดำเนินการ ส่วนที่เหลือ ได้ทราบถึงนโยบายด้านการเกษตร และประโยชน์ด้านอื่น ๆ เช่น ได้ปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่ตนเองพบเจอ

ได้รับความรู้เรื่องการตลาด และติดตามผลการดำเนินงาน เป็นต้น ซึ่งจะสามารถนำไปบริหารจัดการศูนย์เครือข่ายของตนเองต่อไป (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ ศพก.

รายการ	ร้อยละ
1. มีปฏิสัมพันธ์กับเกษตรกรต้นแบบเจ้าของศูนย์หลักหรือประธานศูนย์เครือข่ายคนอื่น	78.26
2. เพิ่มความรู้ด้านการเกษตร	68.12
3. ทราบถึงนโยบายเชิงดำเนินการ	33.33
4. ทราบถึงนโยบายด้านการเกษตร	20.29
5. อื่น ๆ (ปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่ตนเองพบเจอ ได้รับความรู้เรื่องการตลาด ติดตามผลการดำเนินงาน ฯลฯ)	14.49

หมายเหตุ : ประธานศูนย์เครือข่ายแต่ละรายได้รับประโยชน์มากกว่า 1 ด้าน

ที่มา : จากการสำรวจ

4.1.4 องค์กรความรู้

กรมส่งเสริมการเกษตร กำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และจัดทำแผนการเรียนรู้ของเกษตรกรที่จะเข้ามาเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหรือศูนย์เครือข่ายให้สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาและความต้องการของชุมชน โดยเน้นประเด็นหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิต) ประกอบไปด้วย หลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริม ดังนี้

(1) หลักสูตรหลัก ได้แก่ การลดต้นทุน มาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร Zoning บัญชีครัวเรือน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลักของ ศพก. ทางเลือกในการผลิตตามความต้องการของชุมชน และการผลิตตามกิจกรรมแปลงใหญ่ การผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย และการรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร

(2) หลักสูตรบังคับ ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรผสมผสาน

(3) หลักสูตรเสริม เช่น การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน แผนธุรกิจ หรือหลักสูตรอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน

สำหรับ ศูนย์เครือข่ายแต่ละประเภทประธานศูนย์เครือข่าย มีองค์ความรู้เฉพาะด้านตามประเภทศูนย์เครือข่าย เช่น สูตรการผสมอาหารสำหรับการเลี้ยงปลุสัตว์ สูตรการผสมอาหารสำหรับการเลี้ยงปลาเบญจพรรณ (หมายถึง การเลี้ยงปลารวมกัน 5 สายพันธุ์ เช่น ปลานิล ปลาตะเพียน ปลาไน ปลายี่สก และปลานวลจันทร์ เป็นต้น)

ทั้งนี้ ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 93.59 มีการพัฒนาองค์ความรู้ โดยการพัฒนาตนเองของประธานศูนย์เครือข่ายผู้มีหน้าที่หลักในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้มาใช้บริการ โดยประธานศูนย์เครือข่ายร้อยละ 71.26 จะเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ นอกโครงการ ศพก. ทั้งจากภาครัฐ

และเอกชน รองลงมาร้อยละ 62.07 เป็นการเข้ารับการอบรมภายใต้โครงการ ศพก. ร้อยละ 12.94 เป็นการศึกษาด้วยตนเอง จากสื่อรูปแบบต่าง ๆ หรือการทดลองด้วยตนเอง และร้อยละ 6.90 เป็นการศึกษาจากเกษตรกรด้วยกันเอง สำหรับประธานเครือข่ายร้อยละ 6.41 ไม่มีการพัฒนาองค์ความรู้ เนื่องจาก ตัวประธานศูนย์เครือข่ายคิดว่าด้วยความรู้เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันเพียงพอต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรแล้ว รวมไปถึงไม่มีเวลาว่างและประธานศูนย์เครือข่ายอีกบางส่วนมีอายุมาก จึงไม่สะดวกในการเรียนรู้สิ่งใหม่ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 การพัฒนาตนเองของประธานศูนย์เครือข่าย

รายการ	ร้อยละ
1. มีการพัฒนาองค์ความรู้	93.59
1.1 การอบรมโดยหน่วยงานต่าง ๆ นอกโครงการ ศพก.	71.26
1.2 การอบรมภายใต้โครงการ ศพก.	62.07
1.3 ศึกษาด้วยตนเอง	12.94
1.4 ศึกษาจากเกษตรกรด้วยกันเอง	6.90
2. ไม่มีการพัฒนาองค์ความรู้	6.41
รวม	100.00

หมายเหตุ : ประธานศูนย์เครือข่ายมีช่องทางการพัฒนาตนเองได้มากกว่า 1 ช่องทาง

ที่มา : จากการสำรวจ

4.2 ผลได้ (Outputs)

4.2.1 การพัฒนาศูนย์เครือข่าย

ในการพัฒนาศูนย์เครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นสถานที่ให้บริการข่าวสารและบริการด้านการเกษตร ประกอบด้วย การพัฒนาฐานเรียนรู้เพื่อที่จะเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี จุดสาธิต ของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่สอดคล้องและสนับสนุนหลักสูตรการเรียนรู้ โดยให้มือน้องความรู้ของฐานการเรียนรู้ นั้น ๆ เพื่อให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และการพัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านต่าง ๆ ที่ศูนย์เครือข่ายมีความรู้ ความถนัด หรือประสบการณ์

(1) การได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เงินทุน ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 81.51 ได้รับการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาศูนย์เครือข่ายจากหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบหรือหน่วยงานอื่น ๆ นับตั้งแต่การก่อตั้งศูนย์เครือข่ายในปี 2560 - 2563 โดยจำนวนครั้งที่ได้รับการสนับสนุน ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 33.57 ได้รับการสนับสนุน 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 20.78 ได้รับการสนับสนุน 2 ครั้ง ร้อยละ 19.07 ได้รับการสนับสนุน 3 ครั้ง และร้อยละ 8.09 ได้รับการสนับสนุนมากกว่า 3 ครั้ง (ตารางที่ 4.6 และตารางผนวกที่ 1.5)

ตารางที่ 4.6 จำนวนครั้งที่ศูนย์เครือข่ายได้รับการสนับสนุนในช่วงระยะเวลาปี 2560 - 2563

รายการ	ร้อยละ
1. ได้รับการสนับสนุน 1 ครั้ง	33.57
2. ได้รับการสนับสนุน 2 ครั้ง	20.78
3. ได้รับการสนับสนุน 3 ครั้ง	19.07
4. ได้รับการสนับสนุนมากกว่า 3 ครั้ง	8.09
5. ไม่ได้รับการสนับสนุน	18.49
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 61.42 ได้รับการสนับสนุน โดยหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 21.41 ได้รับการสนับสนุนจากกรมประมง ร้อยละ 19.93 ได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน ส่วนที่เหลือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นต้น (ตารางที่ 4.7 และตารางผนวกที่ 1.6)

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

รายการ	ร้อยละ
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	61.42
2. กรมประมง	21.41
3. กรมพัฒนาที่ดิน	19.93
4. กรมปศุสัตว์	9.62
5. กรมวิชาการเกษตร	7.75
6. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	5.37
7. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	1.30
8. กรมหม่อนไหม	0.43
9. หน่วยงานอื่น ๆ (กระทรวงพลังงาน มหาวิทยาลัยภาคีรัฐ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น)	22.97

หมายเหตุ : ศูนย์เครือข่ายได้รับการสนับสนุนมากกว่า 1 หน่วยงาน

ที่มา : จากการสำรวจ

ศูนย์เครือข่ายส่วนมากร้อยละ 73.08 ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์/ประมง สารเร่ง พ.ด. ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น รองลงมาร้อยละ 28.21 ได้รับการสนับสนุนการจัดอบรม หลักสูตรต่าง ๆ และร้อยละ 24.36 ได้รับการสนับสนุนในด้านอื่นๆ เช่น อุปกรณ์ภายในศูนย์เครือข่าย อุปกรณ์เลี้ยงสัตว์ อุปกรณ์เพาะปลูก เป็นต้น ส่วนที่เหลือเป็นการสนับสนุนในด้านของเอกสารวิชาการ/ป้าย องค์ความรู้และงบประมาณ (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2563

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.				ภาพรวม ^{1/}
	2560	2561	2562	2563	
1. ปัจจัยการผลิต	60.87	73.33	80.00	58.33	73.08
2. เอกสารวิชาการ/ป้ายองค์ความรู้	13.04	-	5.00	12.50	16.67
3. จัดอบรมหลักสูตร	17.39	20.00	20.00	16.67	28.21
4. งบประมาณ/เงินทุน	13.04	13.33	7.50	4.62	15.38
5. อื่น ๆ (วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ)	8.07	20.00	10.00	8.33	24.36

หมายเหตุ : ^{1/} ภาพรวมเป็นการคิดเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

บางศูนย์เครือข่ายได้รับการสนับสนุนมากกว่า 1 รูปแบบ

ที่มา : จากการสำรวจ

ศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานได้นำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ในภาพรวมมากที่สุดร้อยละ 50.00 เป็นการนำไปแจกจ่ายแก่เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์ในการผลิตของตนเอง รองลงมาร้อยละ 39.74 นำไปทำฐานเรียนรู้ เช่น ได้รับป้ายชื่อฐานเรียนรู้ ป้ายองค์ความรู้ แผ่นพับความรู้ เป็นต้น และร้อยละ 32.05 เป็นการนำไปทำแปลงเรียนรู้ เช่น การนำพันธุ์พืชที่ได้รับไปเพาะปลูกเป็นแปลงเรียนรู้ เป็นต้น ส่วนที่เหลือเป็นการนำไปผลิตอินทรีย์วัตถุ จัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่นำปัจจัยการผลิต วัสดุ อุปกรณ์ ไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2563

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ปีงบประมาณ พ.ศ.				ภาพรวม ^{1/}
	2560	2561	2562	2563	
1. ทำฐานเรียนรู้	41.67	46.67	27.50	21.54	39.74
2. ทำแปลงเรียนรู้	20.83	13.33	17.50	24.62	32.05
3. แจกจ่ายเกษตรกร	25.00	46.67	30.00	50.77	50.00
4. ผลิตอินทรีย์วัตถุ	12.50	-	10.00	4.62	14.10
5. อื่น ๆ	29.17	20.00	35.00	23.08	37.18

หมายเหตุ : ^{1/} ภาพรวมเป็นการคิดเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

บางศูนย์เครือข่ายใช้ประโยชน์จากการสนับสนุนมากกว่า 1 รูปแบบ

ที่มา : การสำรวจ

(2) การได้รับสนับสนุนด้านการวิจัย ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 20.15 เคยทำงานวิจัยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ (มหาวิทยาลัย รัฐ เอกชน ฯลฯ) ได้แก่ การแปรรูปผลผลิต (การพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำมะม่วง แยมมะยม ฯลฯ) เรื่องการขยายพันธุ์พืช/สัตว์ เรื่องการทำระบบเกษตรอัจฉริยะ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ได้ทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้นำความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยมาปฏิบัติใช้ รองลงมา ร้อยละ 18.75 ยังอยู่ในระหว่างขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย และอีกร้อยละ 6.25 ได้ทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยมาปฏิบัติใช้จริง เนื่องจากขาดแคลนเงินทุน และไม่สามารถหาวัสดุอุปกรณ์ได้จากท้องถิ่น เช่น การทำสกรับขัดผิวจากกากมะพร้าว เป็นต้น (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 การร่วมงานวิจัยของศูนย์เครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2563

รายการ	ร้อยละ
1. การเคยร่วมงานวิจัย	20.15
1.1 อยู่ระหว่างขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	18.75
1.2 ได้นำไปใช้ปฏิบัติใช้	75.00
1.3 ไม่ได้นำไปใช้ปฏิบัติใช้	6.25
2. ไม่เคยร่วมงานวิจัย	79.85
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) การยกระดับสู่ศูนย์พัฒนา Smart Farmer (SF) ครบวงจร (ภาคผนวกที่ 4) เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนา ศพก. ให้มีความพร้อมเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ พบว่าประธานศูนย์เครือข่ายร้อยละ 48.72 ได้ยกระดับเป็น SF ส่วนทางด้านของเกษตรกรผู้ใช้บริการพบว่ามีเพียงร้อยละ 8.78 เท่านั้นที่เป็น SF สำหรับประธานศูนย์เครือข่ายหรือเกษตรกรผู้ใช้บริการที่ไม่ได้เป็น SF เนื่องจากส่วนใหญ่รับรู้รายละเอียดโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) แต่ไม่สะดวกที่จะเข้าร่วมโครงการเนื่องจากไม่มีเวลา รองลงมาคือเคยสมัครเข้าร่วมโครงการแต่ไม่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติ หรือเคยเข้าร่วมโครงการ แต่ ณ ปี 2563 ได้ออกจากโครงการมาแล้ว (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 การต่อยอดเป็น Smart Farmer ของประธานศูนย์เครือข่าย ณ ปี 2563

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ประธานศูนย์เครือข่าย	เกษตรกรผู้ใช้บริการ
1. เป็น Smart Farmer	48.72	8.78
2. ไม่ได้เป็น Smart Farmer	51.28	91.22
รวม	100.00	100.00

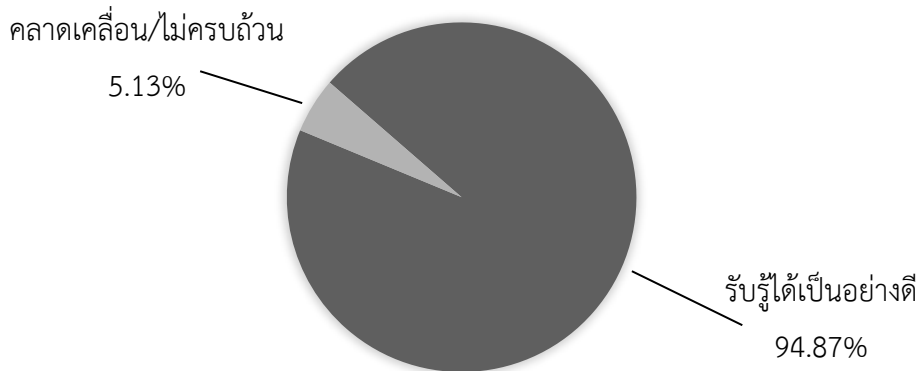
ที่มา : จากการสำรวจ

4.3 ผลกระทบเบื้องต้น (Effect)

4.3.1 การดำเนินงานของศูนย์เครือข่าย

(1) ศูนย์เครือข่ายทุกศูนย์ สามารถดำเนินงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ศพก. ทั้งในด้านของการเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งในด้านของการเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ ซึ่งจะมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไปตามความพร้อม ข้อจำกัด และศักยภาพของศูนย์เครือข่าย

ทั้งนี้ ประธานศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 94.87 สามารถรับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของประธานศูนย์เครือข่ายได้เป็นอย่างดี และอีกร้อยละ 5.13 มีการรับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของประธานศูนย์เครือข่ายที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ครบถ้วน เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนประธาน หรือตัวประธานศูนย์เครือข่ายรับหน้าที่หลายตำแหน่งในช่วงเวลาเดียวกัน เช่น เป็นอาสาปศุสัตว์ ผู้นำชุมชน เป็นต้น (แผนภูมิที่ 4.1)

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนภูมิที่ 4.1 การรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของประธานศูนย์เครือข่าย

(2) ในด้านการถ่ายทอดความรู้ พบว่า ประธานศูนย์เครือข่าย ร้อยละ 100.00 ได้นำความรู้ที่ตนเองมีไปถ่ายทอดต่อให้แก่เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการศูนย์เครือข่าย โดยประธานศูนย์เครือข่าย ร้อยละ 93.59 ได้พัฒนาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น อบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อบรมจากศูนย์หลัก การศึกษาดูด้วยตนเอง เป็นต้น (ตารางที่ 4.5) มีการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ โดยในจำนวนนี้พบว่า ประธานศูนย์เครือข่าย ร้อยละ 73.08 นำไปใช้ปรับใช้ได้ทั้งหมด ร้อยละ 19.87 นำความรู้ไปใช้บางส่วน อีกร้อยละ 7.05 ที่ไม่ได้ นำความรู้ไปใช้ เนื่องจากความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ หรือความรู้ที่ได้รับมานั้น ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับพื้นที่ของตนเอง (ตารางที่ 4.12) โดยหากเห็นว่าองค์ความรู้นั้นได้ผลดี ก็จะนำไปถ่ายทอดต่อแก่เกษตรกรผู้ใช้บริการรายอื่นที่สนใจ

ผลการนำความรู้ไปใช้ของประธานศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 83.34 ได้ผลดี และทางประธานศูนย์เครือข่ายได้นำความรู้ที่ผ่านการนำไปใช้ด้วยตนเองแล้วไปกระจายต่อให้แก่เกษตรกร ผู้มาใช้บริการศูนย์เครือข่าย รองลงมา ร้อยละ 8.97 ใช้ไม่ได้ผล เนื่องจากความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ หรือความรู้ที่ได้รับมานั้นไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับพื้นที่ของตนเอง และร้อยละ 7.69 อยู่ระหว่างรอผลการนำไปใช้ เช่น การปลูกข้าวในบ่อปูน การปลูกพืชโดยเพิ่มระยะห่างของต้น เป็นต้น (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของประธานศูนย์เครือข่าย

รายการ	ร้อยละ
1. การนำไปใช้ปฏิบัติ	100.00
1.1 นำไปใช้ทั้งหมด	73.08
1.2 นำไปใช้บางส่วน	19.87
1.3 ไม่ได้ใช้	7.05
2. ผลการนำไปใช้	100.00
2.1 ได้ผลดี	83.34
2.2 อยู่ระหว่างรอผล	7.69
2.3 ใช้ไม่ได้ผล	8.97

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ศูนย์เครือข่าย มีเกษตรกรเข้ามาใช้บริการโดยเฉลี่ยศูนย์เครือข่ายละ 179 รายต่อปี ซึ่งจะเข้ามาใช้บริการมากในช่วงต้นฤดูการเพาะปลูกและช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเกษตรกรเข้ามาใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตรเฉลี่ยปีละ 600 ราย รองลงมา ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้นเฉลี่ยปีละ 283 ราย ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี มีเกษตรกรเข้าใช้บริการน้อยที่สุด เฉลี่ยปีละ 30 ราย (ตารางผนวกที่ 1.7) โดยเกษตรกรผู้ให้บริการแต่ละรายมีจำนวนการเข้าใช้บริการโดยเฉลี่ยรายละ 20 ครั้งต่อปี และเกษตรกรทุกรายตั้งใจว่าจะกลับเข้ามาใช้บริการศูนย์เครือข่ายแห่งนี้อีก แต่เมื่อเทียบจำนวนเกษตรกรที่เข้าใช้บริการศูนย์เครือข่ายระหว่างปี 2560 และ 2563 พบว่า ศูนย์เครือข่าย ร้อยละ 45.46 มีจำนวนเกษตรกรผู้ให้บริการโดยเฉลี่ยลดน้อยลง เนื่องจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และร้อยละ 27.27 มีการใช้บริการเพิ่มขึ้นและเท่าเดิม ในสัดส่วนเท่ากัน

เกษตรกรมาใช้บริการศูนย์เครือข่ายในด้านต่าง ๆ ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.82 เป็นการเข้ามาศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตร เช่น วิธีการเพาะปลูกและดูแลพันธุ์พืช วิธีการดูแลปุ๋ยสัตว์/ประมง การทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น รองลงมาร้อยละ 41.98 เข้ามารับปัจจัยการผลิต และร้อยละ 40.08 เข้ามาปรึกษาปัญหาการทำเกษตร ส่วนที่เหลือเป็นการเข้ามาขอรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร เข้าร่วมงาน Field Day ร่วมกันทำกิจกรรมภายในกลุ่ม เช่น การรวมกลุ่มกันทำปุ๋ยอินทรีย์ภายในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน การรวมกลุ่มกันทำสารชีวภัณฑ์ภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การรวมกลุ่มกันแปรรูปผลผลิตภายในศูนย์ด้านการแปรรูปผลิตผลด้านการเกษตร เป็นต้น (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 รูปแบบการให้บริการศูนย์เครือข่ายของเกษตรกรในปี 2563

รายการ	ร้อยละ
1. ศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตร	82.82
2. ขอรับปัจจัยการผลิต	41.98
3. ขอรับคำปรึกษาปัญหาด้านการเกษตร	40.08
4. ขอรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร	20.99
5. ขอรับบริการด้านการเกษตร	1.15
6. เข้าร่วมงาน Field Day	4.58
7. อื่น ๆ (ร่วมกันทำกิจกรรมภายในกลุ่ม ฯลฯ)	53.82

หมายเหตุ : เกษตรกรได้รับการบริการมากกว่า 1 รายการ

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3.2 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สำหรับเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการใช้บริการศูนย์เครือข่าย (ตารางที่ 4.12) พบว่าร้อยละ 92.95 ได้นำความรู้ไปปฏิบัติใช้ในพื้นที่ตนเอง เช่น เทคนิคการปลูกพืชให้ได้รับผลผลิตเพิ่มมากขึ้น การใช้ปุ๋ย/สารอินทรีย์ทดแทนการใช้ปุ๋ย/สารเคมี เทคนิคการเลี้ยงปลุสสัตว์/ประมง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่า เป็นต้น โดยร้อยละ 83.34 เห็นว่าได้ผลดี เช่น การปลูกพืชปลอดสารพิษ การผสมอาหารสัตว์ เป็นต้น ร้อยละ 8.97 เห็นว่าไม่ได้ผล และร้อยละ 7.69 อยู่ในระหว่างรอผล เช่น การเพิ่มระยะห่างของต้นลำไยเพื่อเพิ่มผลผลิต เป็นต้น ซึ่งสำหรับเกษตรกรร้อยละ 7.05 ที่ไม่ได้้นำความรู้ไปปฏิบัติใช้ให้เหตุผลว่าเป็นวิธีการที่ยุ่งยาก ตนเองขาดความพร้อม และความรู้ที่ได้รับมานั้นเป็นความรู้ที่ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับพื้นที่การเกษตรของตนเองได้ (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย

รายการ	ร้อยละ
1. นำไปปฏิบัติใช้	92.95
1.1 ได้ผลดี	83.34
1.2 อยู่ระหว่างรอผล	7.69
1.3 ไม่ได้ผล	8.97
2. ไม่ได้นำไปปฏิบัติใช้	7.05
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3.3 การเชื่อมโยง

(1) ในปี 2563 ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 94.87 มีการทำงานเชื่อมโยงระหว่างศูนย์หลักหรือศูนย์เครือข่ายภายในอำเภอเดียวกัน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น การเชื่อมโยงกับศูนย์หลักร้อยละ 98.65 และเชื่อมโยงกับศูนย์เครือข่ายร้อยละ 93.24 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 92.31 มีการทำงานเชื่อมโยงระหว่างศูนย์หลักหรือศูนย์เครือข่ายภายในอำเภอเดียวกัน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น การเชื่อมโยงกับศูนย์หลักร้อยละ 100.00 และเชื่อมโยงกับศูนย์เครือข่ายร้อยละ 86.11 (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีการทำงานเชื่อมโยงกันในปี 2560 และปี 2563

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ปี 2560	ปี 2563
1. มีการเชื่อมโยง	92.31	94.87
1.1 ระหว่างศูนย์หลักและศูนย์เครือข่าย	100.00	98.65
1.2 ระหว่างศูนย์เครือข่ายกันเอง	86.11	93.24
2. ไม่มีการเชื่อมโยง	7.69	5.13
รวม	100.00	100.00

หมายเหตุ : บางศูนย์เครือข่ายมีการเชื่อมโยงมากกว่า 1 รูปแบบ

ที่มา : จากการสำรวจ

ทั้งนี้ กิจกรรมการทำงานเชื่อมโยงของศูนย์เครือข่ายกับศูนย์อื่น ๆ ได้แก่ การจัดประชุม/ทำแผนการพัฒนาร่วมกัน การเป็นจุดศึกษาดูงาน การเข้าร่วมจัดงาน Field Day การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ การส่งเกษตรกรเข้ารับการอบรม การแลกเปลี่ยนเครื่องมือ/ปัจจัยการผลิต การรวมกลุ่มด้านการผลิต/การตลาด ระหว่างปี 2560 และปี 2563 โดยส่วนใหญ่จะพบว่าการทำงานเชื่อมโยงในบางด้านจะลดลง เช่น การจัดประชุม/ทำแผนการพัฒนาร่วมกัน การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ การจัดงาน Field Day เป็นต้น เนื่องจากจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่สามารถดำเนินการทำงานเชื่อมโยงในรูปแบบที่มีการรวมกลุ่มของคนหมู่มากได้ (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 การทำงานเชื่อมโยงระหว่างศูนย์หลักและศูนย์เครือข่าย

รายการ	ปี 2560		ปี 2563	
	ศูนย์หลัก	เครือข่าย	ศูนย์หลัก	เครือข่าย
1. การจัดประชุม/ทำแผนการพัฒนาร่วมกัน	84.62	67.95	82.05	66.67
2. การเป็นจุดศึกษาดูงาน	76.92	64.10	78.21	62.82
3. การเข้าร่วมจัดงาน Field Day	78.21	57.69	70.51	53.85
4. การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้	64.10	52.56	61.54	50.00
5. การส่งเกษตรกรเข้ารับการอบรม	56.41	47.44	58.97	47.44
6. การแลกเปลี่ยนเครื่องมือ/ปัจจัยการผลิต	25.64	28.24	26.92	24.36
7. การรวมกลุ่มด้านการผลิต/การตลาด	-	5.13	1.28	3.85

หมายเหตุ : ศูนย์เครือข่ายมีการเชื่อมโยงมากกว่า 1 รูปแบบ

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) เกษตรกรร้อยละ 31.47 มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมทางการเกษตร เช่น เพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การทำปุ๋ย/สารอินทรีย์ การแปรรูปผลผลิต เป็นต้น ซึ่งในจำนวนที่ร้อยละ 35.90 เกิดการรวมกลุ่มกันเนื่องจากการเข้าใช้บริการศูนย์เครือข่ายร่วมกัน และอีกร้อยละ 64.10 มีการรวมกลุ่มกันอยู่ตั้งแต่เดิมแล้ว โดยรูปแบบของการรวมกลุ่มร้อยละ 29.91 เป็นการรวมกลุ่มกันเฉพาะในด้านของการผลิต ร้อยละ 8.41 เป็นการรวมกลุ่มกันเฉพาะในด้านของการตลาด และร้อยละ 61.68 เป็นการรวมกลุ่มกันทั้งในด้านของการผลิตและการตลาด (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 การรวมกลุ่มเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตรและการตลาด ปี 2563

รายการ	ร้อยละ
1. การรวมกลุ่ม	100.00
1.1 มีการรวมกลุ่ม	31.47
- เป็นการรวมกลุ่มกันแต่เดิม	64.10
- เป็นการรวมกลุ่มกันเพราะเข้าใช้บริการศูนย์เครือข่าย	35.90
1.2 ไม่มีการรวมกลุ่ม	68.53
2. กิจกรรมกลุ่ม	100.00
2.1 รวมกลุ่มด้านการผลิตอย่างเดียว	29.91
2.2 รวมกลุ่มด้านการตลาดอย่างเดียว	8.41
2.3 รวมกลุ่มด้านการผลิตและการตลาด	61.68

ที่มา : จากการสำรวจ

เกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่ายร้อยละ 15.29 มีการนำผลผลิตทางการเกษตรของตนเองมาแปรรูปเพื่อจำหน่าย เช่น การทำแหนม การทำน้ำเสาวรสม การทำมะม่วงกวน เป็นต้น ซึ่งในจำนวนนี้ร้อยละ 46.15 สามารถทำการแปรรูปผลผลิตได้เนื่องจากการนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์เครือข่ายไปปรับใช้ และอีกร้อยละ 53.85 มีการทำแปรรูปผลผลิตมาตั้งแต่เดิมแล้ว (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 การแปรรูปผลผลิตของเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. มีการแปรรูปผลผลิต	15.29
1.1 เป็นการแปรรูปมาแต่เดิม	53.85
1.2 เป็นการแปรรูปเพราะเข้าใช้บริการศูนย์เครือข่าย	46.15
2. ไม่มีการแปรรูป	84.71
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4 ผลกระทบต่อเนื่อง (Impact)

4.4.1 ความยั่งยืนของศูนย์เครือข่าย

(1) ความพร้อมในการจัดอบรมเกษตรกรของศูนย์เครือข่าย พิจารณาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ศาลา/อาคารเรียนรู้ องค์กรความรู้ ฐานเรียนรู้ แปลงเรียนรู้ อุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ และห้องน้ำ ซึ่งจากการสำรวจในปี 2563 พบว่า (ตารางที่ 4.19)

(1.1) ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 61.54 มีอาคาร/ศาลาเรียนรู้ สำหรับเป็นพื้นที่ในการให้บริการแก่เกษตรกร เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีร้อยละ 55.13

(1.2) ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 100.00 มีองค์ความรู้สำหรับการถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรผู้ให้บริการ ทั้งในปี 2560 และ 2563

(1.3) ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 74.36 มีฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านพืช ด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านการจัดการดินปุ๋ย ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง ด้านการบริหารจัดการน้ำ สำหรับการให้บริการแก่เกษตรกร อย่างน้อยศูนย์เครือข่ายละ 1 ฐาน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่ร้อยละ 71.79

(1.4) ศูนย์เครือข่าย ร้อยละ 100.00 มีแปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการเกษตรผสมผสาน ด้านการปลูกพืช ด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ ด้านการประมง สำหรับการให้บริการแก่เกษตรกร อย่างน้อยศูนย์เครือข่ายละ 1 แปลง ทั้งในปี 2560 และ 2563

(1.5) ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 44.87 มีอุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ เครื่องเสียง ป้ายองค์ความรู้ โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับการให้บริการแก่เกษตรกร เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีร้อยละ 41.03

(1.6) ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 79.49 มีห้องน้ำที่สำหรับให้บริการเกษตรกรหรือผู้มาใช้บริการ เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีร้อยละ 65.38

ตารางที่ 4.19 ความพร้อมของศูนย์เครือข่าย

รายการ	หน่วย : ร้อยละ		การเปลี่ยนแปลง (+เพิ่ม/-ลด)
	2560	2563	
1. มีอาคาร/ศาลาเรียนรู้	55.13	61.54	6.41
2. มีองค์ความรู้	100.00	100.00	-
3. มีฐานเรียนรู้	71.79	74.36	2.57
4. มีแปลงเรียนรู้	100.00	100.00	-
5. มีอุปกรณ์/เครื่องมือในการ ถ่ายทอดความรู้	41.03	44.87	3.84
6. มีห้องน้ำ	65.38	79.49	14.11

ที่มา : จากการสำรวจ

ศูนย์เครือข่ายเข้าร่วมโครงการฯ ในปี 2560 จนถึงปี 2563 เป็นระยะเวลา 4 ปี ในภาพรวมศูนย์เครือข่ายมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.11 คะแนน ซึ่งจากการสำรวจพบว่าศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 72.91 มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยได้รับการช่วยเหลือตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยประธานศูนย์เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเลือกชนิดและปัจจัยการผลิตทำให้ได้รับการพัฒนาเพื่อให้ความพร้อมที่จะเป็นเครือข่าย รองลงมาร้อยละ 22.84 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง และร้อยละ 4.24 เปลี่ยนแปลงในแนวโน้มที่แย่ลง ทั้งนี้สาเหตุเกิดจากการที่ประธานศูนย์เครือข่ายมีอายุมากขึ้น พื้นที่ดำเนินกิจกรรมไม่ใช่ของตนเอง อยู่ห่างไกล การดูแลเป็นไปอย่างยากลำบาก เป็นต้น สามารถจำแนกได้ ดังนี้ (ตารางที่ 4.20)

1) อาคาร/ศาลาเรียนรู้ ในปี 2563 ศูนย์เครือข่ายที่มีอาคาร/ศาลาเรียนรู้มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ร้อยละ 75.00 ไม่พบการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 22.92 และเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่แย่ลงร้อยละ 2.08 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 โดยมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.88 คะแนน

2) องค์ความรู้ สำหรับการถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ร้อยละ 93.59 และไม่พบการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 6.41 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 โดยมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 คะแนน

3) ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านพืช ด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านการจัดการดินปุ๋ย ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง ด้านการบริหารจัดการน้ำ ศูนย์เครือข่ายนั้นมีฐานเรียนรู้ อย่างน้อยศูนย์เครือข่ายละ 1 ฐาน มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ร้อยละ 74.52 ไม่พบการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 17.46 และเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่แย่ลงร้อยละ 8.02 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 โดยมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21 คะแนน

4) แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการเกษตรผสมผสาน ด้านการปลูกพืช ด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ ด้านการประมง มีแปลงเรียนรู้ อย่างน้อยศูนย์เครือข่ายละ 1 แปลง มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นร้อยละ 72.95 ไม่มีการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 22.68 และเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่แย่ลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 โดยมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.30 คะแนน

5) อุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ เครื่องเสียง ป้ายองค์ความรู้ โตะ แก้วน้ำ มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นร้อยละ 60.00 ไม่พบการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 34.29 และเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่แย่ลง ร้อยละ 5.71 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 มีอุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ มีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.83 คะแนน

6) ห้องน้ำ สำหรับให้บริการเกษตรกรหรือผู้มาใช้บริการ ในปี 2563 มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ร้อยละ 61.40 ไม่พบการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 33.33 และเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่แย่ลงร้อยละ 5.26 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 ห้องน้ำสำหรับบริการ มีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.60 คะแนน

ตารางที่ 4.20 การเปลี่ยนแปลงของศูนย์เครือข่าย

รายการ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	การแปลผล	การเปลี่ยนแปลงของศูนย์เครือข่าย (ร้อยละ)			
			ดีขึ้น	เท่าเดิม	แย่ลง	รวม
1. อาคาร/ศาลาเรียนรู้	3.88	มาก	75.00	22.92	2.08	100.00
2. องค์กรความรู้	4.51	มากที่สุด	93.59	6.41	0.00	100.00
3. ฐานเรียนรู้	4.21	มากที่สุด	74.52	17.46	8.02	100.00
4. แปลงเรียนรู้	4.30	มากที่สุด	72.95	22.68	4.37	100.00
5. อุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้	3.83	มาก	60.00	34.29	5.71	100.00
6. ห้องน้ำ	3.60	มาก	61.41	33.33	5.26	100.00
ภาพรวม	4.11	มากที่สุด	72.91	22.84	4.24	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

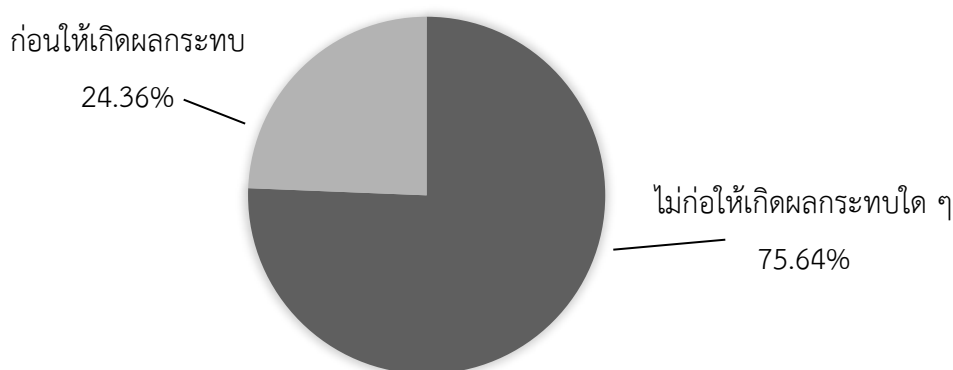
(2) พื้นที่ตั้งศูนย์เครือข่าย พบว่า ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 83.34 มีพื้นที่สำหรับการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายโดยเฉพาะ ซึ่งมีพื้นที่ดำเนินกิจกรรมเฉลี่ย 5.88 ไร่ ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.77 เป็นพื้นที่ของประธานศูนย์เครือข่าย รองลงมาร้อยละ 18.46 เป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ และร้อยละ 7.69 เป็นพื้นที่ประเภทอื่น ๆ เช่น เป็นพื้นที่ของสมาชิกกลุ่มรายอื่นที่ไม่ใช่ประธานศูนย์เครือข่าย เป็นต้น เปรียบเทียบกับปี 2560 พบว่าร้อยละ 92.31 มีพื้นที่เท่าเดิม มีเพียงร้อยละ 7.69 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงการเข้าร่วมโครงการ สามารถทำให้ประธานศูนย์เครือข่าย ของ ศพก.ได้รับประโยชน์มากขึ้น โดยเพิ่มพื้นที่การทำประโยชน์เฉลี่ย 3.20 ไร่ (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 พื้นที่ของศูนย์เครือข่าย

รายการ	ร้อยละ
1. การมีพื้นที่ของศูนย์เครือข่าย	100.00
1.1 มีพื้นที่สำหรับการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายโดยเฉพาะ	83.34
- พื้นที่ของประธานศูนย์เครือข่าย	70.77
- พื้นที่สาธารณะประโยชน์	18.46
- อื่น ๆ (พื้นที่ของสมาชิกกลุ่ม ฯลฯ)	7.69
1.2 ไม่มีพื้นที่สำหรับการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายโดยเฉพาะ	16.66
2. การขยายพื้นที่	100.00
2.1 มีการเพิ่มพื้นที่ศูนย์เครือข่าย (เฉลี่ย 3.20 ไร่)	7.69
2.2 ไม่มีการเพิ่มพื้นที่	92.31

ที่มา : จากการสำรวจ

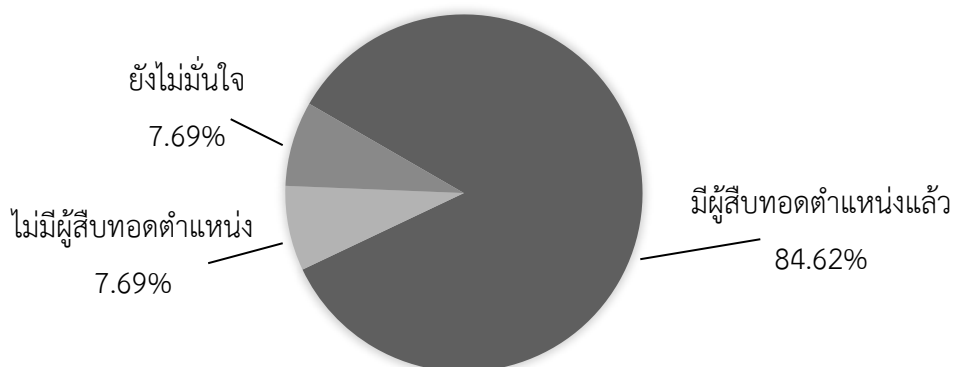
(3) ผลกระทบจากการรับหน้าที่ประธานศูนย์ฯ การรับตำแหน่งประธานศูนย์เครือข่าย ประธานศูนย์เครือข่ายร้อยละ 75.64 เห็นว่าการรับตำแหน่งประธานศูนย์เครือข่ายนั้นไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน มีเพียงประธานศูนย์เครือข่ายร้อยละ 24.36 ที่เห็นว่าการรับตำแหน่งประธานศูนย์เครือข่ายนั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นงานที่มีความกดดัน ในบางครั้งการประชุม คณะกรรมการ ศพก. กำหนดตรงกับช่วงเวลาสำคัญในการทำกิจกรรมทางการเกษตรพอดี นอกจากนี้ ประธานศูนย์เครือข่ายบางรายมีตำแหน่งหน้าที่อื่นที่จะต้องรับผิดชอบด้วย เช่น อาสาปศุสัตว์ ผู้นำชุมชน เป็นต้น (แผนภูมิที่ 4.2)

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนภูมิที่ 4.2 ผลกระทบจากการรับหน้าที่ประธานศูนย์เครือข่าย

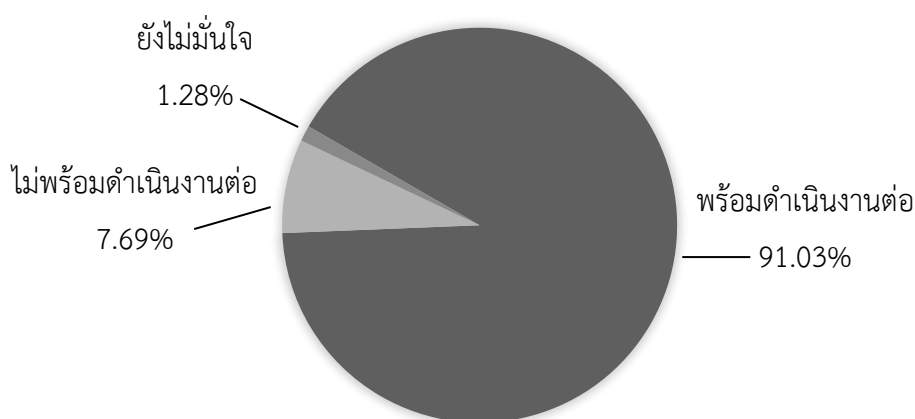
(4) การสืบทอดตำแหน่งประธานศูนย์เครือข่าย พบว่า ศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 84.62 เตรียมบุคคลที่จะรับช่วงต่อตำแหน่งประธานศูนย์เครือข่ายแล้ว และร้อยละ 7.69 ยังไม่มั่นใจและไม่มีผู้รับช่วงต่อ ในสัดส่วนเท่ากัน โดยทางประธานศูนย์เครือข่ายให้เหตุผลที่ไม่มีผู้รับช่วงต่อตำแหน่งประธานศูนย์เครือข่ายจากตนเอง คือ ลูกหลานไม่ให้ความสนใจในอาชีพเกษตรกร รวมทั้งตัวศูนย์เครือข่ายนั้นตั้งอยู่บนที่ดินของตนเอง จึงไม่ยากให้คนนอกเข้ามารับช่วงต่อ (แผนภูมิที่ 4.3)

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนภูมิที่ 4.3 การสืบทอดตำแหน่งประธานศูนย์เครือข่าย

(5) แนวโน้มการดำเนินงานศูนย์เครือข่ายต่อเนื่อง พบว่า ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 91.03 พร้อมที่จะดำเนินการจัดตั้งศูนย์หรือจุดเรียนรู้ต่อไป แม้ว่าในอนาคตจะไม่มี การสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ จากทางรัฐบาล หรือไม่มีโครงการ ศพก. แล้วก็ตาม ด้วยเหตุผลของประธานศูนย์เครือข่ายที่ว่า แต่เดิมตนเองนั้นมีหน้าที่คอยให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในชุมชนอยู่แล้ว รวมไปถึงการเล็งเห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในด้านการเกษตร และมีจิตอาสาพร้อมที่จะช่วยเหลือ ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรที่ตนเองมีให้แก่ผู้ที่สนใจ เป็นต้น ร้อยละ 7.69 ที่ไม่พร้อมจะจัดตั้งศูนย์หรือจุดเรียนรู้แห่งนี้ต่อไป ทางประธานศูนย์เครือข่ายได้ให้เหตุผลว่า ตนเองชราภาพมากแล้ว หากไม่มีการสนับสนุนหรือผลักดันจากทางภาครัฐ ตนเองก็อยากที่จะพักผ่อนมีเวลาให้ตนเองมากกว่านี้ (แผนภูมิที่ 4.4)

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนภูมิที่ 4.4 การดำเนินงานศูนย์เครือข่ายต่อแม้ไม่ได้รับการสนับสนุน

4.4.2 การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร

เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายร้อยละ 83.34 ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการใช้บริการศูนย์เครือข่าย และได้นำความรู้ไปปฏิบัติใช้ในพื้นที่ตนเองแล้วเห็นว่าได้ผลดี (ตารางที่ 4.14) ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรในด้านต่าง ๆ โดยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

(1) ด้านพืช

(1.1) การเพิ่มผลผลิตด้านพืช เกษตรกรร้อยละ 61.49 สามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตพืชต่อหน่วยพื้นที่ได้ จากการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการใช้บริการศูนย์เครือข่ายด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน เป็นต้น (ตารางที่ 4.22 และตารางผนวกที่ 1.8) โดยสามารถจำแนกปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้นตามชนิดพืชได้ดังนี้ ข้าวเจ้ามีผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 33.89 หรือ 149.87 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวเหนียวมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 19.42 หรือ 94.70 กิโลกรัมต่อไร่ ปาล์มน้ำมันมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11.15 หรือ 752.94 กิโลกรัมต่อไร่ มันสำปะหลังมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 25.64 หรือ 636.80 กิโลกรัมต่อไร่ เป็นต้น

(1.2) การลดการใช้พันธุ์พืช เกษตรกรร้อยละ 17.78 สามารถลดต้นทุนในด้านพันธุ์พืชได้ จากการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการใช้บริการศูนย์เครือข่ายด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน เป็นต้น (ตารางที่ 4.22 และตารางผนวกที่ 1.9) โดยสามารถจำแนกปริมาณพันธุ์พืชที่ลดลงตามชนิดพืชได้ดังนี้ ข้าวเจ้าลดพันธุ์พืชได้เฉลี่ยร้อยละ 25.94 หรือ 7.25 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวเหนียวลดพันธุ์พืชได้เฉลี่ยร้อยละ 27.78 หรือ 2.34 กิโลกรัมต่อไร่

(1.3) การปรับเทคนิค/วิธีการผลิต เกษตรกรร้อยละ 12.57 สามารถลดรายจ่ายอื่น ๆ ด้านการผลิตทางการเกษตรได้ เช่น ค่าจ้างหว่านเมล็ดพันธุ์ ค่าจ้างฉีดสารเคมี เป็นต้น จากการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการใช้บริการศูนย์เครือข่ายด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน เป็นต้น (ตารางที่ 4.22 และตารางผนวกที่ 1.10) โดยสามารถจำแนกตามชนิดพืชได้ดังนี้ ข้าวเจ้าสามารถลดรายจ่ายอื่น ๆ ลงได้เฉลี่ยร้อยละ 20.11 หรือ 237.91 บาทต่อไร่ ข้าวเหนียวสามารถลดรายจ่ายอื่น ๆ ลงได้เฉลี่ยร้อยละ 8.11 หรือ 39.90 บาทต่อไร่

(2) ด้านปศุสัตว์/ประมง

(2.1) การเพิ่มผลผลิตด้านปศุสัตว์/ประมงเกษตรกรร้อยละ 44.94 สามารถเพิ่มผลผลิตด้านปศุสัตว์/ประมงได้ จากการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการใช้บริการศูนย์เครือข่ายด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ เป็นต้น (ตารางที่ 4.22 และตารางผนวกที่ 1.11)

(2.2) การเพาะพันธุ์สัตว์/ประมงด้วยตนเอง เกษตรกรร้อยละ 47.02 สามารถลดต้นทุนของกิจกรรมทางด้านปศุสัตว์/ประมงได้ เนื่องจากเปลี่ยนมาเพาะพันธุ์สัตว์/ประมงด้วยตนเองเพื่อทดแทนการซื้อ จากการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการใช้บริการศูนย์เครือข่ายด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ เป็นต้น (ตารางที่ 4.22 และตารางผนวกที่ 1.12)

(2.3) การผสมอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์/ประมงด้วยตนเอง เกษตรกรร้อยละ 77.47 สามารถลดต้นทุนของกิจกรรมทางด้านปศุสัตว์/ประมงได้ เนื่องจากเปลี่ยนมาผสมอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์/ประมงด้วยตนเองเพื่อทดแทนการซื้อ จากการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการใช้บริการศูนย์เครือข่ายด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ เป็นต้น (ตารางที่ 4.22 และตารางผนวกที่ 1.13)

ตารางที่ 4.22 ร้อยละของเกษตรกรที่มีการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร

รายการ	ร้อยละ
1. เพิ่มปริมาณผลผลิตทางการเกษตรได้	61.49
2. ลดต้นทุนในด้านพันธุ์พืชได้	17.78
3. ลดรายจ่ายอื่น ๆ ด้านการเกษตรได้	12.57
4. เพิ่มผลผลิตทางด้านปุ๋ยสัตว์/ประมงได้	44.94
5. เพาะพันธุ์สัตว์/ประมงด้วยตนเองได้	47.02
6. เกษตรกรสามารถผสมอาหารสัตว์/ประมงด้วยตนเองได้	77.47

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4.3 ด้านเศรษฐกิจ

เกษตรกรที่เข้าใช้บริการภายในศูนย์เครือข่าย นำปัจจัยการผลิต และความรู้ที่ได้รับไปดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร ทำให้สามารถเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายของครัวเรือน ดังนี้

(1) การสร้างรายได้จากอาชีพเสริม พบว่า เกษตรกรผู้ใช้บริการจากศูนย์เครือข่าย เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น ร้อยละ 33.82 (ตารางที่ 4.23) มีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2,869.39 บาทต่อเดือน เนื่องจากการนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์เครือข่ายไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพเสริม เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของตัวเองที่เหลือจากการขาย การขายถ่านกะลา เป็นต้น อีกร้อยละ 66.18 ไม่สามารถประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ได้ เนื่องจากไม่มีเวลาว่างมากพอจากการทำการเกษตรและการจัดการงานอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน

(2) การลดรายจ่ายในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรผู้ใช้บริการจากศูนย์เครือข่าย เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก เป็นต้น ร้อยละ 30.88 (ตารางที่ 4.23) ลดรายจ่ายภายในครอบครัวได้เฉลี่ย 1,624.60 บาทต่อเดือน จากการนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์เครือข่ายไปปรับใช้ เช่น การตัดรายจ่ายบางอย่างที่ไม่จำเป็นออกไป การปลูกพืชผักสวนครัวกินเอง การรับประทานผลผลิตทางการเกษตรของตนเอง เป็นต้น อีกร้อยละ 69.12 ไม่สามารถลดรายจ่ายภายในครอบครัวเพิ่มเติมได้ เนื่องจากไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์เครือข่ายไปปรับใช้กับครอบครัวตนเองได้ รวมไปถึงครอบครัวของเกษตรกรผู้ใช้บริการบางครอบครัวมีการประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่ได้อยู่ก่อนแล้ว

ตารางที่ 4.23 ร้อยละของเกษตรกรที่สร้างรายได้และลดรายจ่าย

รายการ	ร้อยละ
1. สร้างรายได้ในครัวเรือนจากอาชีพเสริม	33.82
2. ลดรายจ่ายในครัวเรือน	30.88

ที่มา : จากการสำรวจ

เกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 30.59 มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายภายในครัวเรือน ทำให้ทราบต้นทุนและรายได้ที่เกิดขึ้น ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.92 มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนอยู่ก่อนแล้ว และอีกร้อยละ 23.08 เริ่มมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนหลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการทำบัญชีจากศูนย์เครือข่าย สำหรับเกษตรกรผู้ใช้บริการอีกร้อยละ 69.41 ที่ไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ให้เหตุผลว่า การจัดทำมีความยุ่งยากซับซ้อน ตนเองไม่มีเวลามากพอ และยังไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนมากนัก ซึ่งบางรายเคยจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนมาก่อน แล้วภายหลังได้เลิกทำ เนื่องจาก เห็นว่ามีความยุ่งยากซับซ้อน เช่นเดียวกัน (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24 การทำบัญชีรายรับรายจ่ายครัวเรือน

รายการ	ร้อยละ
1. มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน	30.59
1.1 เริ่มทำเพราะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากศูนย์เครือข่าย	23.08
1.2 ทำมาอยู่ก่อนแล้ว	76.92
2. ไม่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน	69.41
2.1 เคยทำมาก่อนแล้วเลิกทำ	20.00
2.2 ไม่เคยทำมาก่อน	80.00
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4.4 ด้านสิ่งแวดล้อม

เกษตรกรที่เข้าใช้บริการภายในศูนย์เครือข่าย นำปัจจัยการผลิต และความรู้ที่ได้รับไปดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร ทำให้สามารถลดการใช้ปุ๋ย/สารเคมี ในการทำเกษตรได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร/ผู้บริโภค ดังนี้

(1) การใช้ปุ๋ยเคมี เกษตรกรร้อยละ 68.93 สามารถลดการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำเกษตรได้จากความรู้ที่ได้รับจากการใช้บริการศูนย์เครือข่ายด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน เป็นต้น (ตารางที่ 4.25 และตารางผนวกที่ 1.14) คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยไร่ละ 3,357.19 บาทต่อปี โดยสามารถจำแนกตามชนิดพืชได้ดังนี้ ข้าวเจ้าในปี ลดการใช้ปุ๋ยเคมีได้เฉลี่ยร้อยละ 58.11 หรือ 16.73 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวเหนียวในปี ลดการใช้ปุ๋ยเคมีได้เฉลี่ยร้อยละ 43.33 หรือ 23.60 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีการลดใช้ปุ๋ยเคมี เนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีนั้นให้ประสิทธิภาพดีกว่า มีความสะดวกสบายมากกว่า

(2) การใช้สารเคมี เกษตรกรร้อยละ 24.06 สามารถลดการใช้สารเคมีในการทำเกษตรได้ (ตารางที่ 4.25 และตารางผนวกที่ 1.14 และ 1.15) เช่น สารเคมีกำจัดแมลง สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น จากการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการใช้บริการศูนย์เครือข่ายด้านที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน เป็นต้น คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยไร่ละ 1,838.54 บาทต่อปี โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้ ข้าวเจ้านาปี ลดการใช้สารเคมีลงได้เฉลี่ยร้อยละ 83.51 หรือ 3.14 ลิตรต่อไร่ ข้าวเหนียนาปี ลดการใช้สารเคมีลงได้เฉลี่ยร้อยละ 96.98 หรือ 25.69 ลิตรต่อไร่ สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีการลดใช้สารเคมี เนื่องจากเห็นว่าการใช้สารเคมีนั้น ให้ผลที่รวดเร็วกว่า และหากใช้สารเคมีในปริมาณที่พอเหมาะก็จะไม่ส่งผลกระทบต่อเป็นอันตรายต่อดิน/สิ่งแวดล้อม

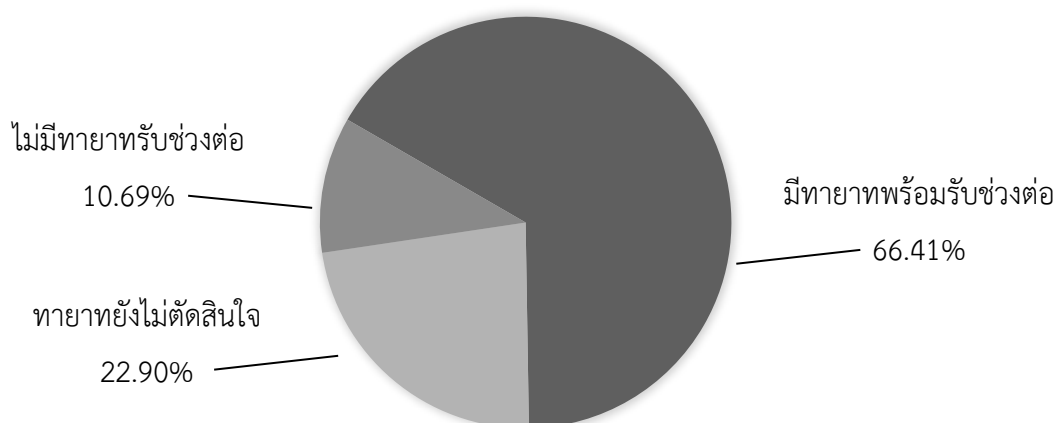
ตารางที่ 4.25 ร้อยละของเกษตรกรที่มีการลดการใช้ปุ๋ย/สารเคมี ในการทำการเกษตร

รายการ	ร้อยละ
1. ลดการใช้ปุ๋ยเคมี	68.93
2. ลดการใช้สารเคมี	24.06

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4.5 ความต่อเนื่องในอาชีพเกษตรกร

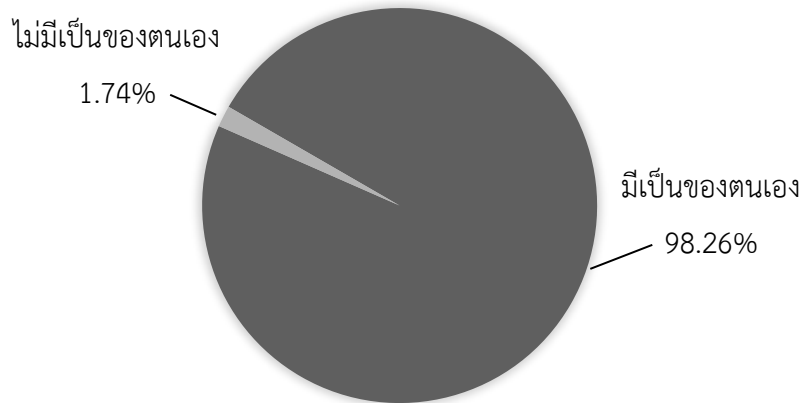
(1) การส่งต่ออาชีพเกษตรกร พบว่าเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่ายร้อยละ 66.41 มีทายาทพร้อมรับช่วงต่อในการทำเกษตรกรรมแน่นอน อีกร้อยละ 22.90 อยู่ในระหว่างรอทายาทตัดสินใจ และร้อยละ 10.69 ไม่มีทายาทมารับช่วงต่ออาชีพเกษตรกร เนื่องจากการที่คนรุ่นใหม่ไม่สนใจในอาชีพทางการเกษตรและหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ทดแทน (แผนภูมิที่ 4.5)

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนภูมิที่ 4.5 ร้อยละของเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่ายที่มีการส่งต่ออาชีพเกษตรกร

(2) การมีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเอง พบว่า เกษตรกรผู้ให้บริการ ร้อยละ 98.26 มีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเอง ซึ่งมีแนวโน้มทำการเกษตรต่อเนื่อง และมีเพียงร้อยละ 1.74 เท่านั้นที่ไม่มีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเอง จึงมีความจำเป็นต้องเช่าพื้นที่สำหรับการเพาะปลูก (แผนภูมิที่ 4.6)

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนภูมิที่ 4.6 ร้อยละของเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่ายที่มี และไม่มีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเอง

(3) เกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่ายร้อยละ 99.12 มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.47 มีความรู้ในเรื่องนี้อยู่แล้ว และอีกร้อยละ 8.53 ได้รับความรู้เรื่องนี้มาจากศูนย์เครือข่าย ด้านการนำความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติใช้ เกษตรกรร้อยละ 93.24 นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การยึดหลัก พออยู่ พอกิน พอใช้ ลดรายจ่าย ฟุ่มเฟือยที่ไม่จำเป็น เป็นต้น เกษตรกรร้อยละ 6.76 ที่ไม่สนใจนำความรู้ไปใช้ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 0.88 ยังไม่มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26 ร้อยละของเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์เครือข่ายที่มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีการนำไปใช้ประโยชน์

รายการ	ร้อยละ
1. มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	99.12
- มีความรู้ความเข้าใจอยู่แล้วแต่เดิม	91.47
- ได้รับความรู้ความเข้าใจจากศูนย์เครือข่าย	8.53
1.1 มีการนำไปปฏิบัติใช้	93.24
1.2 ไม่มีการนำไปปฏิบัติใช้	6.76
2. ไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียง	0.88
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4.6 ความพึงพอใจ

(1) ความพึงพอใจของประธานศูนย์เครือข่าย ที่มีต่อการดำเนินงานภายในศูนย์เครือข่ายของตนเอง พบว่ามีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าคะแนน 3.87 คะแนน โดยด้านหลักสูตรมีความครอบคลุมและเหมาะสม ด้านการดำเนินงานศูนย์เครือข่ายประสบความสำเร็จ ด้านการให้บริการที่ครอบคลุมกับการที่เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง มีความพึงพอใจในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ได้แก่ 3.99 3.89 3.88 และ 3.88 ตามลำดับ สำหรับการมีความพร้อมของศูนย์เครือข่ายในทุกด้านมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นคือ 3.60 (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27 ความพึงพอใจของประธานศูนย์เครือข่ายต่อการดำเนินงานภายในศูนย์ ปี 2563

รายการ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
1. การดำเนินงานประสบความสำเร็จ	3.89	มาก
2. มีการให้บริการครอบคลุม	3.88	มาก
3. มีความพร้อมในทุกด้าน	3.60	มาก
4. มีหลักสูตรครอบคลุม เหมาะสม	3.99	มาก
5. เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง	3.88	มาก
ภาพรวม	3.87	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

ส่วนในด้านความพึงพอใจของประธานศูนย์เครือข่ายต่อการดำเนินโครงการ พบว่ามีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.89 คะแนน โดยที่ด้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 4.30 คะแนน รองลงมาคือประสิทธิภาพของคณะกรรมการ ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.04 คะแนน และการเชื่อมโยงเครือข่าย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.97 คะแนน (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28 ความพึงพอใจของประธานศูนย์เครือข่ายต่อการดำเนินโครงการ ปี 2563

รายการ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
1. การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่	4.30	มากที่สุด
2. ปัจจัยสนับสนุน	3.65	มาก
3. การบูรณาการ	3.80	มาก
4. ประสิทธิภาพของคณะกรรมการ	4.04	มาก
5. การเชื่อมโยงเครือข่าย	3.97	มาก
6. การเชื่อมโยงงานวิจัยสู่พื้นที่	3.58	มาก
7. หลักสูตรเรียนรู้	3.94	มาก
ภาพรวม	3.89	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายต่อศูนย์เครือข่ายในภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.32 คะแนน โดยสามารถจำแนกได้ ดังนี้ (ตารางที่ 4.29)

(2.1) อาคาร/ศาลาเรียนรู้ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.78 คะแนน โดยเกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 44.07 ให้ความเห็นว่าได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นจากเดิม ร้อยละ 49.58 ให้ความเห็นว่ายังไม่ได้รับการพัฒนา ร้อยละ 4.66 ให้ความเห็นว่ามีสภาพที่ทรุดโทรมลง และร้อยละ 1.69 ไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง

(2.2) ห้องน้ำ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.57 คะแนน โดยเกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 35.54 ให้ความเห็นว่าได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ร้อยละ 57.44 ให้ความเห็นว่ายังไม่ได้รับการพัฒนา ร้อยละ 5.78 ให้ความเห็นว่ามีสภาพที่ทรุดโทรมลง และร้อยละ 1.24 ไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง

(2.3) ฐาน/แปลงเรียนรู้ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.34 คะแนน ซึ่งในแต่ละศูนย์ มีฐาน/แปลงเรียนรู้ให้บริการอย่างน้อย 2 ฐาน/แปลง ที่มีความพร้อมต่อการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ โดยเกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 55.98 ให้ความเห็นว่าได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ร้อยละ 41.31 ให้ความเห็นว่ายังไม่ได้รับการพัฒนา ร้อยละ 2.32 ให้ความเห็นว่ามีสภาพที่ทรุดโทรมลง และร้อยละ 0.39 ไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง

(2.4) ประธานศูนย์เครือข่ายและทีมงาน ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.75 คะแนน โดยเกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 58.75 ให้ความเห็นว่าได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ร้อยละ 40.86 ให้ความเห็นว่ายังไม่ได้รับการพัฒนา และร้อยละ 0.39 ไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง

(2.5) องค์ความรู้ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.74 คะแนน โดยเกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 58.43 ให้ความเห็นว่าได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ร้อยละ 41.18 ให้ความเห็นว่ายังไม่ได้รับการพัฒนา และร้อยละ 0.39 ไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง

(2.6) รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.75 คะแนน โดยเกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 56.64 ให้ความเห็นว่าได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ร้อยละ 42.97 ให้ความเห็นว่ายังไม่ได้รับการพัฒนา และร้อยละ 0.39 ไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง

(2.7) วิทยากรภายนอก ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.49 คะแนน โดยเกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 54.13 ให้ความเห็นว่าได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ร้อยละ 44.21 ให้ความเห็นว่ายังไม่ได้รับการพัฒนา ร้อยละ 0.42 ให้ความเห็นว่ามึแนวโน้มแย่ลง และร้อยละ 1.24 ไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง

(2.8) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.19 คะแนน โดยเกษตรกรผู้ใช้บริการร้อยละ 59.40 ให้ความเห็นว่าได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ร้อยละ 40.21 ให้ความเห็นว่ายังไม่ได้รับการพัฒนา และร้อยละ 0.39 ไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 4.29 ความพึงพอใจและความเห็นของเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		การพัฒนาในปี 2560 – 2563 (ร้อยละ)			
	คะแนน	แปลผล	ดีขึ้น	ไม่มีการพัฒนา	แย่ลง	ไม่ทราบ
1. อาคารเรียนรู้	3.78	มาก	44.07	49.58	4.66	1.69
2. ห้องน้ำ	3.57	มาก	35.54	57.44	5.78	1.24
3. ฐาน/แปลงเรียนรู้	4.34	มากที่สุด	55.98	41.31	2.32	0.39
4. ประธานศูนย์และทีมงาน	4.75	มากที่สุด	58.75	40.86	0.00	0.39
5. องค์ความรู้	4.74	มากที่สุด	58.43	41.18	0.00	0.39
6. รูปแบบการถ่ายทอดความรู้	4.75	มากที่สุด	56.64	42.97	0.00	0.39
7. วิทยากรภายนอก	4.49	มากที่สุด	54.13	44.21	0.42	1.24
8. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้	4.19	มาก	59.40	40.21	0.00	0.39
ภาพรวม	4.32	มากที่สุด	52.86	44.72	1.65	0.77

ที่มา : จากการสำรวจ

ทั้งนี้ในการตัดสินใจเข้ามาใช้บริการศูนย์เครือข่ายของเกษตรกรผู้ใช้บริการ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ความเชื่อมั่นในประธานศูนย์เครือข่ายและทีมงานมาเป็นอันดับแรก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.70 คะแนน รองลงมาคือเรื่องขององค์ความรู้ ค่าคะแนน 4.68 คะแนน และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ค่าคะแนน 4.64 คะแนน สำหรับในด้านที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุดก็คือห้องน้ำ ค่าคะแนน 3.26 คะแนน (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30 ความเห็นของเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายในการให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามาใช้บริการศูนย์เครือข่าย

รายการ	ระดับความเห็น	
	คะแนน	แปลผล
1. อาคารเรียนรู้	3.39	ปานกลาง
2. ห้องน้ำ	3.26	ปานกลาง
3. ฐาน/แปลงเรียนรู้	4.10	มาก
4. ประธานศูนย์และทีมงาน	4.70	มากที่สุด
5. องค์ความรู้	4.68	มากที่สุด
6. รูปแบบการถ่ายทอดความรู้	4.64	มากที่สุด
7. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้	4.08	ปานกลาง

ที่มา : จากการสำรวจ

4.5 สรุปผลการประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล

จากผลการประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ภูมิศึกษา : ศูนย์เครือข่าย ปี 2560 โดยใช้แนวคิดการประเมินผลแบบ IOEI model ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ผลได้ (Outputs) ผลกระทบเบื้องต้น (Effect) และผลกระทบต่อเนื่อง (Impact) เป็นกรอบในการกำหนดประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งผู้ประเมินได้กำหนดเกณฑ์การประเมินภาพรวมของโครงการ และกำหนดเกณฑ์การประเมินผลในแต่ละตัวชี้วัด สรุปผลได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.31)

ในการประเมินผลครั้งนี้ได้กำหนดตัวชี้วัดทั้งหมด 40 ตัวชี้วัด ผลการประเมินมีตัวชี้วัดที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมดจำนวน 33 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 82.50 ซึ่งตามเกณฑ์การวัดถือว่าโครงการประสบความสำเร็จ

- (1) ปัจจัยนำเข้า มีตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์ 4 ตัวชี้วัด จาก 4 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 100
- (2) ผลได้ มีตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์ 3 ตัวชี้วัด จาก 3 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 100
- (3) ผลกระทบเบื้องต้น มีตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์ 6 ตัวชี้วัด จาก 6 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 100
- (4) ผลกระทบต่อเนื่อง มีตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์ 20 ตัวชี้วัด จาก 27 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 74.07

ตารางที่ 4.31 สรุปผลการประเมินผลโครงการ ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด	ผลที่ได้	ผลการประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)				
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่าย	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 96 ของ งบประมาณที่ได้รับ	- ร้อยละ 98.61	ผ่าน
1.2 หน่วยงาน	- จำนวนหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ	- เท่ากับ เป้าหมาย	- เท่ากับ เป้าหมาย	ผ่าน
1.3 การบริหารจัดการโครงการ	- จำนวนคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ	- ไม่น้อยกว่า 1 คณะ	- 4 คณะ	ผ่าน
1.4 องค์กรความรู้	- จำนวนองค์กรความรู้ที่ใช้ในการอบรมศูนย์เครือข่าย	- เท่ากับ เป้าหมาย	- เท่ากับ เป้าหมาย	ผ่าน

ตารางที่ 4.31 สรุปผลการประเมินผลโครงการ ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด	ผลที่ได้	ผลการประเมิน
2. ผลได้ (Outputs)				
2.1 การพัฒนาศูนย์ เครือข่าย	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่ได้รับการสนับสนุน	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของ เป้าหมาย	- ร้อยละ 81.51	ผ่าน
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่ศึกษาทำงานวิจัยร่วมกับ หน่วยงาน	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20	- ร้อยละ 20.15	ผ่าน
	- ร้อยละของประธานศูนย์ เครือข่ายที่ได้รับการพัฒนา เป็น Smart Farmer	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของ ประธานศูนย์ เครือข่าย	- ร้อยละ 48.72	ผ่าน
3. ผลกระทบเบื้องต้น (Effect)				
3.1 การดำเนินงานของ ศูนย์เครือข่าย	- ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ ดำเนินงานได้ตาม วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนศูนย์หลัก	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 100	ผ่าน
	- ร้อยละของประธานศูนย์ เครือข่ายที่นำความรู้ไป ถ่ายทอดต่อ	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 100	ผ่าน
3.2 การนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์	- จำนวนเกษตรกรที่เข้ามาใช้ บริการของศูนย์เครือข่าย	- เฉลี่ยไม่น้อย กว่าศูนย์ละ 100 รายต่อปี	- เฉลี่ย ศูนย์ละ 179 ราย ต่อปี	ผ่าน
3.3 การเชื่อมโยง	- ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ มีการเชื่อมโยงกับศูนย์หลัก หรือศูนย์เครือข่าย	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 92.95	ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มี การรวมกลุ่มด้านการผลิต หรือการตลาด	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20	- ร้อยละ 31.47	ผ่าน

ตารางที่ 4.31 สรุปผลการประเมินผลโครงการ ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด	ผลที่ได้	ผลการประเมิน
4. ผลกระทบต่อเนื่อง (Impact)				
4.1 ความยั่งยืนของศูนย์ เครือข่าย	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่มีศาลา/อาคารเรียนรู้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50	- ร้อยละ 61.54	ผ่าน
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่มีองค์ความรู้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 100	ผ่าน
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่มีฐานเรียนรู้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 74.36	ไม่ผ่าน
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่มีแปลงเรียนรู้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 100	ผ่าน
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่มีเครื่องมือถ่ายทอดความรู้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50	- ร้อยละ 44.87	ไม่ผ่าน
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่มีห้องน้ำ	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 79.49	ไม่ผ่าน
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่มีพื้นที่สำหรับการจัดตั้ง ศูนย์โดยเฉพาะ	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 83.34	ผ่าน
	- ร้อยละของประธานศูนย์ เครือข่ายที่ไม่ได้รับ ผลกระทบจากการรับ ตำแหน่งประธานศูนย์ เครือข่าย	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 75.64	ไม่ผ่าน
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่มีบุคคลพร้อมรับช่วงต่อ ตำแหน่งประธานศูนย์ เครือข่าย	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 84.62	ผ่าน
	- ร้อยละของศูนย์เครือข่าย ที่พร้อมดำเนินงานต่อแม้ ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือไม่ มีโครงการ ศพก.	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 91.03	ผ่าน

ตารางที่ 4.31 สรุปผลการประเมินผลโครงการ ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด	ผลที่ได้	ผลการประเมิน
4.2 การพัฒนาการผลิต	- ร้อยละของเกษตรกรที่เพิ่มปริมาณผลผลิตพืชได้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50	- ร้อยละ 61.49	ผ่าน
ทางการเกษตรของเกษตรกรที่เข้ารับบริการ	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดต้นทุนค่าพันธุ์พืชได้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20	- ร้อยละ 17.78	ไม่ผ่าน
ศูนย์เครือข่าย	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดรายจ่ายอื่น ๆ ในการผลิตทางการเกษตรได้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20	- ร้อยละ 12.57	ไม่ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่เพิ่มปริมาณผลผลิตด้านปศุสัตว์/ประมงได้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50	- ร้อยละ 44.94	ไม่ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่เพาะพันธุ์สัตว์/ประมงด้วยตนเองได้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20	- ร้อยละ 47.02	ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่ผสมอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์/ประมงด้วยตนเองได้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20	- ร้อยละ 77.47	ผ่าน
4.3 ด้านเศรษฐกิจ	- รายได้ของเกษตรกร	- เพิ่มขึ้น	- เพิ่มขึ้น	ผ่าน
	- รายจ่ายของเกษตรกร	- ลดลง	- ลดลง	ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการจัดทำบัญชีในครัวเรือน	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20	- ร้อยละ 30.59	ผ่าน
4.4 ด้านสิ่งแวดล้อม	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดการใช้ปุ๋ยเคมี	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20	- ร้อยละ 68.93	ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดการใช้สารเคมี	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20	- ร้อยละ 24.06	ผ่าน

ตารางที่ 4.31 สรุปผลการประเมินผลโครงการ ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด	ผลที่ได้	ผลการประเมิน
4.5 ความต่อเนื่องด้าน อาชีพเกษตรกร	- ร้อยละของเกษตรกรที่มี การส่งต่ออาชีพเกษตรกร	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50	- ร้อยละ 66.41	ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มี ที่ดินทำการเกษตรเป็นของ ตนเอง	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	- ร้อยละ 98.26	ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มี ความรู้ความเข้าใจใน เศรษฐกิจพอเพียง และ นำมาปฏิบัติใช้	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70	- ร้อยละ 93.24	ผ่าน
4.6 ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของ ประธานศูนย์เครือข่ายที่มี ต่อการดำเนินงานโครงการ	- ไม่น้อยกว่า ระดับมาก	- ระดับ มาก	ผ่าน
	- ระดับความพึงพอใจของ ประธานศูนย์เครือข่ายที่มี ต่อการดำเนินงานศูนย์ เครือข่ายของตนเอง	- ไม่น้อยกว่า ระดับมาก	- ระดับ มาก	ผ่าน
	- ระดับความพึงพอใจของ เกษตรกรผู้ใช้บริการที่มีต่อ ศูนย์เครือข่าย	- ไม่น้อยกว่า ระดับมาก	- ระดับ มากที่สุด	ผ่าน

ที่มา : จากการสำรวจ

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

การประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กรณีศึกษา ศูนย์เครือข่าย ปี 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบจากการดำเนินงานโครงการ โดยรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง ประธานศูนย์เครือข่าย เกษตรกรผู้ใช้บริการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในระดับจังหวัด พิจารณา ประเด็นและตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า ผลได้ ผลกระทบเบื้องต้น และผลกระทบต่อเนื่อง สรุปผลการประเมินผล ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุป

5.1.1 ปัจจัยนำเข้า (Input)

การพัฒนาศักยภาพของศูนย์เครือข่ายให้มีความพร้อมสำหรับบริการด้านการเกษตร แก่เกษตรกรผู้ใช้บริการ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานนอกสังกัดและในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประมาณ 20 หน่วยงาน ประสานงานและร่วมบูรณาการ เช่น การประชุม หาแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน สนับสนุนองค์ความรู้และปัจจัยการผลิต ตั้งแต่ปี 2560 – 2563 โดยเฉพาะหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตร และสหกรณ์เบิกจ่ายงบประมาณโครงการเฉลี่ยปีละ 429.3780 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 98.61 ของงบที่ได้รับ เฉลี่ยปีละ 435.4478 ล้านบาท และแต่ละหน่วยงานได้จัดสรรงบประมาณดังกล่าวบางส่วนสนับสนุนศูนย์ เครือข่ายเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้สนับสนุนศูนย์หลักในแต่ละอำเภอ

5.1.2 ผลได้ (Outputs)

การพัฒนาศูนย์เครือข่าย ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 81.51 ได้รับการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาศูนย์ เครือข่าย จากหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในรูปแบบการสนับสนุน จัดอบรมหลักสูตร สนับสนุนอุปกรณ์ที่ดำเนินกิจกรรมภายในศูนย์ ปัจจัยการผลิต สำหรับนำไปแจกจ่ายแก่เกษตรกรผู้ใช้บริการ ศูนย์เครือข่าย ใช้ในฐานะเรียนรู้ ใช้ในแปลงเรียนรู้

การร่วมทำงานวิจัยภายในศูนย์เครือข่าย ร้อยละ 20.15 ทำงานวิจัยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และเอกชน ได้แก่ การแปรรูปผลผลิต การขยายพันธุ์พืช/สัตว์ การทำระบบเกษตรอัจฉริยะ เป็นต้น โดยในจำนวนนี้ ร้อยละ 81.25 ทำงานวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว และร้อยละ 75.00 ได้นำความรู้จากงานวิจัยมาใช้มาใช้ ร้อยละ 6.25 ไม่นำมาใช้ เนื่องจากขาดเงินทุน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 18.75 อยู่ในระหว่างดำเนินการวิจัย

การพัฒนาให้เป็นเกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer : SF) ตามนโยบายการยกระดับ ศพก. สู้ศูนย์พัฒนา Smart Farmer (SF) ครบวงจร พบว่า ประธานศูนย์เครือข่ายร้อยละ 48.72 เป็น SF อีกร้อยละ 51.28 รับรู้ตัวโครงการ แต่ไม่ได้เข้าร่วม เพราะไม่มีเวลา และบางรายคุณสมบัติไม่ผ่านเกณฑ์

5.1.3 ผลกระทบเบื้องต้น (Effect)

ศูนย์เครือข่ายทุกศูนย์เป็นจุดเรียนรู้ที่สนับสนุนการดำเนินงานของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในอำเภอ (ศูนย์หลัก) ตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้ง ด้านการเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

โดยในปี 2563 เกษตรกรเข้าใช้บริการจากศูนย์เครือข่ายเฉลี่ย 179 รายต่อศูนย์ เกษตรกรแต่ละรายใช้บริการศูนย์เครือข่ายเฉลี่ยปีละ 20 ครั้ง อย่างไรก็ตามร้อยละ 45.46 ของศูนย์เครือข่ายมีผู้มาใช้บริการลดลงเนื่องจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ร้อยละ 27.27 มีการใช้บริการเพิ่มขึ้นและเท่าเดิม ในสัดส่วนเท่ากัน โดยร้อยละ 82.82 เข้ารับการอบรม ร้อยละ 41.98 มารับปัจจัยการผลิต และร้อยละ 40.08 เข้ามาปรึกษาปัญหาการเกษตร

การนำความรู้จากศูนย์เครือข่ายไปใช้ ร้อยละ 92.95 นำไปใช้แล้ว อีกร้อยละ 7.05 ไม่นำไปใช้ เพราะเห็นว่ายุ่งยาก ขาดความพร้อม และความรู้ที่ได้รับมานั้นเป็นความรู้ที่ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับพื้นที่การเกษตรของตนเองได้ หลังการนำความรู้ไปใช้พบว่าร้อยละ 83.34 ใช้แล้วได้ผลดี ร้อยละ 8.97 ใช้ไม่ได้ผล เนื่องจากความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ หรือความรู้ที่ได้รับมานั้นไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับพื้นที่ของตนเอง และร้อยละ 7.69 อยู่ระหว่างรอผลการนำไปใช้

ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 94.87 มีการทำงานเชื่อมโยงระหว่างศูนย์หลักและ/หรือศูนย์เครือข่ายภายในอำเภอเดียวกัน โดยส่วนใหญ่เชื่อมโยงในเรื่องการประชุม การทำแผนการพัฒนา เป็นจุดศึกษาดูงาน เชิญเป็นวิทยากร ส่งและแลกเปลี่ยนเกษตรกรเข้ารับการอบรม ทั้งนี้การเชื่อมโยงในด้านการแลกเปลี่ยนเครื่องมือ/ปัจจัยการผลิต และการรวมกลุ่มทางด้านการตลาดมีน้อย

เกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายร้อยละ 31.47 มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมทางการเกษตร ได้แก่ การรวมกลุ่มด้านการผลิต การรวมกลุ่มด้านการตลาด ร้อยละ 68.53 ไม่มีการรวมกลุ่ม

นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตโดย ร้อยละ 15.29 นำผลผลิตทางการเกษตรของตนเองมาแปรรูปเพื่อจำหน่าย เช่น การทำแหนม การทำน้ำเสาวรส การทำมะม่วงกวน เป็นต้น ซึ่งประมาณครึ่งหนึ่งเป็นการแปรรูปมาแต่เดิม แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.71 ไม่มีการแปรรูป

5.1.4 ผลกระทบต่อเนื่อง (Impact)

ศูนย์เครือข่ายเข้าร่วมโครงการฯ ในปี 2560 จนถึงปี 2563 เป็นระยะเวลา 4 ปี ในภาพรวมศูนย์เครือข่ายมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.11 คะแนน โดยร้อยละ 72.91 มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ร้อยละ 22.84 ไม่เปลี่ยนแปลง และร้อยละ 4.24 เปลี่ยนแปลงแย่ลง เนื่องจากประธานศูนย์เครือข่ายมีอายุที่สูงขึ้น เป็นพื้นที่สาธารณะ ห่างไกล การดูแลของหน่วยงานไม่ทั่วถึง โดยศูนย์ฯ มีเนื้อที่เฉลี่ย 5.88 ไร่ต่อศูนย์ ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 70.77 เป็นพื้นที่ของประธานศูนย์ฯ การทำหน้าที่ประธานศูนย์ฯ ร้อยละ 75.64 เห็นว่าไม่ส่งผลกระทบต่อ ใด ๆ ต่อชีวิตประจำวัน โดยร้อยละ 84.62 มีผู้สืบทอดตำแหน่ง ในอนาคตแม้ไม่ได้รับ

การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ 91.03 มีความพร้อมดำเนินการต่อไป เนื่องจากมีจิตอาสาพร้อมที่จะช่วยเหลือ ถ่ายทอดความรู้ และร่วมแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร

การพัฒนาการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่าย เกษตรกรร้อยละ 61.49 สามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร คิดเป็นมูลค่า 41,082.24 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 17.78 ลดต้นทุนค่าพันธุ์ คิดเป็นมูลค่า 1,106.43 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 12.57 ลดรายจ่ายการเกษตรอื่น ๆ มูลค่า 2,625.86 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 44.49 เพิ่มปริมาณผลผลิตด้านปศุสัตว์/ประมงได้ ร้อยละ 47.02 เพาะพันธุ์สัตว์/ประมงด้วยตนเองได้ ร้อยละ 77.47 ผสมอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์/ประมงด้วยตนเองได้

ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรร้อยละ 30.59 มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ซึ่งทำให้ทราบรายได้รายจ่ายในครัวเรือน โดยเกษตรกร ร้อยละ 33.82 มีรายได้จากอาชีพเสริมเฉลี่ย 2,869.39 บาทต่อเดือน ร้อยละ 30.88 ลดรายจ่ายในครอบครัวเฉลี่ย 1,624.60 บาทต่อเดือน ด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 68.93 ลดการใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ยไร่ละ 3,357.19 บาทต่อปี ร้อยละ 24.06 ลดการใช้สารเคมีเฉลี่ยไร่ละ 1,838.54 บาทต่อปี

เกษตรกรร้อยละ 66.41 มีทายาทพร้อมรับช่วงต่อในการทำเกษตรกรรม ร้อยละ 91.32 มีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเอง ร้อยละ 93.24 นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ความพึงพอใจของประธานศูนย์เครือข่าย ที่มีต่อการดำเนินงานภายในศูนย์เครือข่ายของตนเอง และต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่ามีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.87 และ 3.89 คะแนน ตามลำดับ ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายต่อศูนย์เครือข่ายในภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.32 คะแนน โดย ให้ความสำคัญกับประธานศูนย์ฯ และทีมงานมาเป็นอันดับแรก

5.1.5 ข้อค้นพบ

(1) การพัฒนาศักยภาพของศูนย์เครือข่ายยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้วยงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้ศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนในแต่ละปีต้องผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามความเหมาะสม ทำให้ศูนย์เครือข่ายนั้นไม่ได้รับการหนุนเสริมให้พัฒนาได้อย่างต่อเนื่องในทุกด้าน

(2) การสนับสนุนทั้งในด้านปัจจัย วัสดุอุปกรณ์ หรือองค์ความรู้ ในบางครั้งหน่วยงานราชการจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบของการสนับสนุน ซึ่งอาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงหรือความเหมาะสมของศูนย์เครือข่ายนั้น ๆ ประกอบกับวิทยาการในการถ่ายทอดความรู้ จะใช้เจ้าหน้าที่ในพื้นที่และเกษตรกรที่มีความรู้เป็นหลัก กรณีที่การอบรมกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในบางพื้นที่ไม่มีวิทยากรด้านดังกล่าว

(3) ศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ มีการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์ความรู้ ฐาน/แปลงเรียนรู้ อุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ และห้องน้ำ อย่างไรก็ตามยังมีบางศูนย์เครือข่ายที่ต้องมีการพัฒนา และหนุนเสริมเพิ่มเติม เนื่องจากมีปัญหาและข้อจำกัดบางประการ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้งานเพื่อต่อบริการประมงในด้านของการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ได้แก่

(3.1) การดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากประธานศูนย์เครือข่าย และทีมงานบางส่วน (ร้อยละ 5.13) ยังขาดประสบการณ์ในการให้บริการ รวมถึงด้วยภาระหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งในส่วนของ การทำเกษตรกรรมเลี้ยงชีพ และการรับหน้าที่หลายตำแหน่งของประธานศูนย์เครือข่ายคนเดียว

(3.2) ศูนย์เครือข่ายบางแห่งยังขาดความพร้อมที่จะรองรับเกษตรกรผู้ใช้บริการครั้งละจำนวนมากในรูปแบบของการอบรม เนื่องด้วยข้อจำกัดทางสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ขาดอาคาร/ ศาลาเรียนรู้ ขาดฐานเรียนรู้ภายในศูนย์เครือข่าย ขาดอุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ที่เป็นของ ศูนย์เครือข่ายโดยเฉพาะ ขาดห้องน้ำภายในศูนย์เครือข่าย เป็นต้น ส่งผลให้การเรียนรู้ผ่านทางศูนย์เครือข่าย ในแต่ละครั้งจะเป็นในรูปแบบของการเข้ามาพูดคุยปรึกษาปัญหาเท่านั้น

(3.3) การเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเครื่องมือ/ปัจจัยการผลิตกับศูนย์หลัก การรวมกลุ่มด้านการผลิต/การตลาดยังมีน้อยมาก

(3.4) แปลงเรียนรู้ของศูนย์เครือข่ายบางแห่งสามารถใช้ได้ในเฉพาะฤดูกาลเพาะปลูกเท่านั้น เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านของฤดูกาลและทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต

(3.5) ฐานเรียนรู้ของศูนย์เครือข่ายบางแห่งมีสภาพไม่พร้อมใช้งาน หรือไม่สามารถใช้งานได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากขาดการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงฐานเรียนรู้ของศูนย์เครือข่ายบางแห่ง ขาดความเป็นสัดส่วน ไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นฐานเรียนรู้ชนิดใด

(4) เกษตรกรผู้รับบริการส่วนน้อย (ร้อยละ 7.05) ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์เครือข่าย มาปรับใช้ เนื่องจากเห็นว่าวิธีการที่ยุ่งยาก ตนเองขาดความพร้อม และความรู้ที่ได้รับมานั้นเป็นความรู้ ที่ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับพื้นที่การเกษตรของตนเองได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1) ควรจัดสรรงบประมาณสร้างกิจกรรมใหม่ ๆ สนับสนุนการพัฒนาศูนย์เครือข่ายที่ต้องการการหนุนเสริม เพื่อส่งเสริมให้ศูนย์เครือข่ายสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์การเป็นแหล่งให้บริการด้านการถ่ายทอด เทคโนโลยีและองค์ความรู้เพื่อการผลิตทางการเกษตรได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

5.2.2) ก่อนการสนับสนุนทั้งในด้านปัจจัย วัสดุอุปกรณ์ หรือองค์ความรู้ ควรสนับสนุนให้จัดเวทีชุมชน เพื่อทราบความต้องการของเกษตรกรในชุมชน และแยกเป็นด้านต่าง ๆ ไว้ เช่น ด้านองค์ความรู้ ด้านปัจจัยพื้นฐาน และนำมาสรุปผลความต้องการของเกษตรกร ในชุมชน ประกอบด้วยอะไรบ้าง พร้อมจัดลำดับความสำคัญ ตามความต้องการและความจำเป็น เพื่อรองรับการพัฒนาจากหน่วยงานที่จะเข้ามาได้ถูกต้องตามความต้องการจริง

5.2.3) การดำเนินงานในระยะต่อไปหน่วยงานควรวิเคราะห์ถึงความพร้อม และสอบถาม พร้อมแก้ไขปัญหา การดำเนินงานของประธานศูนย์เครือข่าย หากประธานศูนย์เครือข่ายไม่มีความพร้อม หรือประสบปัญหา ในการดำเนินงาน ควรพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรรายใหม่ขึ้นมาเป็นประธานศูนย์เครือข่ายแทน หรือพิจารณาจุด/ ศูนย์เรียนรู้แหล่งใหม่ขึ้นมาเป็นศูนย์เครือข่ายแห่งใหม่ ทดแทนศูนย์เครือข่ายเดิมที่ประสบปัญหา

5.2.4) สนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนรู้ให้แก่ ศูนย์เครือข่าย เพื่อการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ จากแปลงเรียนรู้ ไว้ใช้ในการถ่ายทอดแก่ผู้เข้าอบรม/ศึกษา/ดูงานในช่วงนอกฤดูกาลผลิต ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำ VDO หรือ คลิปต่าง ๆ เป็นต้น

5.2.5) ควรมีการดำเนินการผลักดันการเชื่อมโยงในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนเครื่องมือ/ปัจจัยการผลิต และการรวมกลุ่มด้านการผลิต/การตลาด ระหว่าง ศพก. ภายในอำเภอเดียวกัน ทั้งในส่วนของศูนย์หลักและ ศูนย์เครือข่าย พร้อมจัดไปศึกษาดูงานในศูนย์อื่น ๆ และเสริมสร้างให้มีการเชื่อมโยงการรวมกลุ่มทั้งในด้านของ การผลิตและการตลาดให้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ (2538). *เครื่องมือการทำงานแนววัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทย เพื่อการพัฒนา
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). *คู่มือโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี 2560*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). *รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เจษฎา อังกาบสี. (2554). *การพัฒนาแบบวัดเจตคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพ*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทวนทัศน์ นิลดำ และคณะ. (2561). *ความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกรในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร*. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - ธันวาคม 2561. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยดุสิตธานี.
- บรรเทิง มาแสง. (2546). *คู่มือการติดตามและประเมินผลโครงการ*. เอกสารประกอบการบรรยาย.
- ปัญญา จันทโคตร และกุลธิดา ท้วมสุข. (2558). *ปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชน*. สาขาวิชาสารสนเทศการศึกษาศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปราโมทย์ มลคล้ำ. (2551). *พฤติกรรมการณ์ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ปกครองครัวเรือนในเขตปกครองท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยาชุมชน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ปราโมทย์ น้อยวันและคณะ. (2554). *แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี*. สุโขทัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผศ.ดร.เขมรัฐ เถลิงศรี และ รศ.ดร.สิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน. (2560). *ธุรกิจการเกษตรบนพื้นที่สูงกับความยั่งยืน บทเรียนและข้อเสนอในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- วีระศักดิ์ สมยานะ. (2561). *การวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในประชาคมอาเซียน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). *คู่มือการจัดทำเอกสารของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). *รายงานการประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ 2560*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). *การประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). *การประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2563*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- Herbert A. Simon. (1960). *Administrative Behavior*. New York: McMillan Company. California: Sage Publications, Inc.
- Payutto, P. (1996). *Sustainable Development. 1 st ed*. Bangkok: Sahadhammika Co.,LTD. Publishing House. (In Thai).
- Praneetvatakul, S. and Sirijinda, A. (2003). *Sustainable Agricultural Systems Planning on Highland Area of Northern Thailand*. Bangkok: Kasetsart University. (In Thai)
- Wattayo, W. (1997). *Guidelines for community development planning process by the method of public participation: a case study of Chao-Chet Sanitary District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Master of Urban and Regional Planning (Urban Planning)*. Bangkok: Chulalongkorn University (In Thai).

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1
ตารางผนวก

ตารางผนวกที่ 1.1 การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ศพก. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 (รายหน่วยงาน)

หน่วยงาน	การเบิกจ่ายงบประมาณ (บาท)		ร้อยละ
	งบที่ได้รับ	งบที่เบิกจ่าย	
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	233,870,800	232,354,679	99.35
2. กรมการข้าว	16,925,000	16,925,000	100.00
3. กรมประมง	27,572,700	27,003,835	97.94
4. กรมปศุสัตว์	25,478,200	25,478,200	100.00
5. กรมวิชาการเกษตร	19,118,300	19,118,300	100.00
6. กรมชลประทาน	8,820,000	8,087,501.09	91.70
7. กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	500,000	500,000	100.00
8. กรมพัฒนาที่ดิน	10,800,000	10,800,000	100.00
9. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	7,475,000	7,145,900	95.60
10. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	37,006,744	37,006,732	99.99
11. กรมส่งเสริมสหกรณ์	9,296,800	9,122,944	98.13
12. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	6,507,670	5,052,322	77.64
รวม	403,371,214	398,595,423.09	98.82

ที่มา : จากรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2560

ตารางผนวกที่ 1.2 การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ศพก. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (รายหน่วยงาน)

หน่วยงาน	การเบิกจ่ายงบประมาณ (บาท)		ร้อยละ
	งบที่ได้รับ	งบที่เบิกจ่าย	
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	364,622,100	363,860,551	99.79
2. กรมการข้าว	18,385,000	16,991,218	92.42
3. กรมประมง	34,839,000	34,839,000	100.00
4. กรมปศุสัตว์	19,857,200	18,693,566	94.14
5. กรมวิชาการเกษตร	36,833,600	36,592,765	99.35
6. กรมหม่อนไหม	6,800,000	6,800,000	100.00
7. กรมชลประทาน	8,800,888	8,534,249	96.98
8. กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	500,000	495,000	99.00
9. กรมพัฒนาที่ดิน	9,613,800	9,613,800	100.00
10. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	7,475,000	6,044,925	80.87
11. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	31,000,000	31,000,000	100.00
12. กรมส่งเสริมสหกรณ์	9,267,100	9,082,076	98.00
13. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	14,214,139	14,214,139	100.00
รวม	562,206,939	556,761,289	99.03

ที่มา : จากรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

ตารางผนวกที่ 1.3 การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ศพก. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (รายหน่วยงาน)

หน่วยงาน	การเบิกจ่ายงบประมาณ (บาท)		ร้อยละ
	งบที่ได้รับ	งบที่เบิกจ่าย	
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	282,270,000	274,309,000	97.18
2. กรมการข้าว	16,790,000	16,700,000	99.46
3. กรมประมง	24,700,000	24,700,000	100.00
4. กรมปศุสัตว์	21,030,000	20,00,000	95.10
5. กรมวิชาการเกษตร	35,680,000	35,640,000	99.88
6. กรมหม่อนไหม	7,500,000	7,490,000	99.87
7. กรมชลประทาน	8,800,000	8,720,000	94.56
8. กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	500,000	500,000	100.00
9. กรมพัฒนาที่ดิน	8,730,000	8,690,000	99.49
10. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	4,960,000	4,960,000	100.00
11. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	29,660,000	29,660,000	100.00
12. กรมส่งเสริมสหกรณ์	7,370,000	7,320,000	99.29
13. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	500,000	4,973,00	99.46
รวม	448,490,000	438,280,000	97.72

ที่มา : จากรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2562

ตารางผนวกที่ 1.4 การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ศพก. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (รายหน่วยงาน)

หน่วยงาน	การเบิกจ่ายงบประมาณ (บาท)		ร้อยละ
	งบที่ได้รับ	งบที่เบิกจ่าย	
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	203,607,300	200,917,500	98.68
2. กรมประมง	30,134,000	30,078,355	99.82
3. กรมปศุสัตว์	20,904,400	20,786,900	99.44
4. กรมวิชาการเกษตร	14,300,000	14,227,585	99.49
5. กรมหม่อนไหม	6,211,000	5,597,900	90.13
6. กรมพัฒนาที่ดิน	8,731,800	8,680,245	99.41
7. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	5,650,500	5,412,000	95.78
8. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	29,660,100	29,660,100	100.00
9. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	8,524,000	8,515,100	99.90
รวม	327,723,100	323,875,415	98.83

ที่มา : จากรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2563

ตารางผนวกที่ 1.5 จำนวนครั้งที่ศูนย์เครือข่ายได้รับการสนับสนุนในช่วงระยะเวลาปี 2560 - 2563
(จำแนกประเภทศูนย์เครือข่าย)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	1 ครั้ง	2 ครั้ง	3 ครั้ง	มากกว่า 3 ครั้ง	ไม่ได้รับ
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	24.00	24.00	24.00	12.00	16.00
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	54.55	27.27	9.09	-	9.09
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	22.22	-	11.11	11.11	55.56
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.)	33.33	-	50.00	-	16.67
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	-	50.00	50.00	-	-
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	100.00	-	-	-	-
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	33.33	66.67	-	-	-
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	66.67	-	-	-	33.33
9. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	33.33	33.33	16.67	16.67	-
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	-	-	66.67	-	33.33
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	-	-	-	-	100.00
12. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	50.00	-	50.00	-	-
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทาง การเกษตร	-	-	-	100.00	-
14. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร	100.00	-	-	-	-
15. ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์	-	-	100.00	-	-
16. ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี	-	-	100.00	-	-
17. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้ คุณค่า	-	-	100.00	-	-
18. ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	-	-	-	100.00	-
19. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	66.67	33.33	-	-	-
20. ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม	-	50.00	-	50.00	-
21. ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตผลด้าน การเกษตร	-	50.00	-	-	50.00
เฉลี่ย^{1/}	33.57	20.78	19.07	8.09	18.49

หมายเหตุ : ^{1/} เป็นการเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.6 ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายในศูนย์เครือข่าย
(จำแนกประเภทศูนย์เครือข่าย)

รายการ	ร้อยละ
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	52.00
- กรมปศุสัตว์	20.00
- กรมประมง	48.00
- กรมวิชาการเกษตร	12.00
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	12.00
- กรมพัฒนาที่ดิน	16.00
- หน่วยงานอื่น ๆ	28.00
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	75.00
- กรมวิชาการเกษตร	8.33
- กรมพัฒนาที่ดิน	33.33
- หน่วยงานอื่น ๆ	25.00
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	33.33
- กรมประมง	11.11
- กรมพัฒนาที่ดิน	11.11
- หน่วยงานอื่น ๆ	22.22
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.)	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	66.67
- กรมปศุสัตว์	16.67
- กรมประมง	16.67
- กรมพัฒนาที่ดิน	50.00
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	100.00
- กรมพัฒนาที่ดิน	100.00

ตารางผนวกที่ 1.6 ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายในศูนย์เครือข่าย
(จำแนกประเภทศูนย์เครือข่าย) (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	33.33
- กรมประมง	66.67
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	66.67
- กรมปศุสัตว์	66.67
- กรมประมง	33.33
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	66.67
9. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	83.33
- กรมวิชาการเกษตร	16.67
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	16.67
- กรมพัฒนาที่ดิน	16.67
- สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม	16.67
- หน่วยงานอื่น ๆ	16.67
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	66.67
- กรมวิชาการเกษตร	33.33
- กรมพัฒนาที่ดิน	33.33
- หน่วยงานอื่น ๆ	66.67
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	
12. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	100.00

ตารางผนวกที่ 1.6 ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายในศูนย์เครือข่าย
(จำแนกประเภทศูนย์เครือข่าย) (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	100.00
- กรมวิชาการเกษตร	100.00
- กรมพัฒนาที่ดิน	100.00
- หน่วยงานอื่น ๆ	100.00
14. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจการเกษตร	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	100.00
15. ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์	
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	100.00
- หน่วยงานอื่น ๆ	100.00
16. ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	100.00
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	100.00
- หน่วยงานอื่น ๆ	100.00
17. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	
- กรมพัฒนาที่ดิน	100.00
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	100.00
- หน่วยงานอื่น ๆ	100.00
18. ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	100.00
- กรมประมง	100.00
- หน่วยงานอื่น ๆ	100.00
19. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	100.00

ตารางผนวกที่ 1.6 ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายในศูนย์เครือข่าย
(จำแนกประเภทศูนย์เครือข่าย) (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
20. ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	50.00
- กรมหม่อนไหม	100.00
- หน่วยงานอื่น ๆ	100.00
21. ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	
- กรมส่งเสริมการเกษตร	50.00
- หน่วยงานอื่น ๆ	50.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.7 จำนวนเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายโดยเฉลี่ยปี 2563 (จำแนกประเภทศูนย์
เครือข่าย)

รายการ ^{1/}	เกษตรกรผู้ใช้บริการ (ราย)
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	177
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	188
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	263
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	162
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	90
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	183
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	130
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	143
9. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	158
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	283
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	91
12. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	125
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	600
14. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร	200
15. ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์	200
16. ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี	30

ตารางผนวกที่ 1.7 จำนวนเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์เครือข่ายโดยเฉลี่ยปี 2563 (จำแนกประเภทศูนย์เครือข่าย) (ต่อ)

รายการ ^{1/}	เกษตรกรผู้ใช้บริการ (ราย)
17. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	60
18. ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	70
19. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	103
20. ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม	200
21. ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตผลด้านการเกษตร	70
เฉลี่ย^{2/}	179

หมายเหตุ : ^{1/} แสดงข้อมูลเฉพาะศูนย์เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง/มีกิจกรรม

^{2/} เป็นการเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.8 เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและสามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตพืชต่อหน่วยพื้นที่ได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)

รายการ ^{1/}	เกษตรกร (ร้อยละ)
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	59.38
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	40.00
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	95.65
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.)	91.67
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	25.00
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	66.67
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	30.00
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	77.78
9. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	50.00

ตารางผนวกที่ 1.8 เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและสามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตพืชต่อหน่วยพื้นที่ได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย) (ต่อ)

รายการ ^{1/}	เกษตรกร (ร้อยละ)
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	-
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร	75.00
12. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	25.00
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	75.00
เฉลี่ย^{2/}	61.49

หมายเหตุ : ^{1/} แสดงข้อมูลเฉพาะศูนย์เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง/มีกิจกรรม

^{2/} เป็นการเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.9 เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและสามารถลดต้นทุนในด้านพันธุ์พืชได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)

รายการ ^{1/}	เกษตรกร (ร้อยละ)
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	11.71
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	15.00
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	39.13
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	8.33
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	-
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	25.00
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	25.00
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	33.33
9. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	-
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	-

ตารางผนวกที่ 1.9 เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและสามารถลดต้นทุนในด้านพันธุ์พืชได้ จาก
การนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย) (ต่อ)

รายการ ^{1/}	เกษตรกร (ร้อยละ)
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร	-
12. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	-
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	25.00
เฉลี่ย^{2/}	17.78

หมายเหตุ : ^{1/} แสดงข้อมูลเฉพาะศูนย์เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง/มีกิจกรรม

^{2/} เป็นการเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.10 เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและที่สามารถลดรายจ่ายอื่น ๆ ด้าน
การเกษตรได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)

รายการ ^{1/}	เกษตรกร (ร้อยละ)
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	7.81
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	12.50
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	17.39
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.)	2.94
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	-
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	-
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	-
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	33.33
9. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	50.00
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	-
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร	50.00
12. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	-
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	50.00
เฉลี่ย^{2/}	12.57

หมายเหตุ : ^{1/} แสดงข้อมูลเฉพาะศูนย์เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง/มีกิจกรรม

^{2/} เป็นการเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.11 เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและที่สามารถเพิ่มผลผลิตด้านปศุสัตว์/
ประมงได้ จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)

รายการ ^{1/}	เกษตรกร (ร้อยละ)
1. ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	50.00
2. ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	45.45
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	-
เฉลี่ย^{2/}	44.94

หมายเหตุ : ^{1/} แสดงข้อมูลเฉพาะศูนย์เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง/มีกิจกรรม

^{2/} เป็นการเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.12 เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและที่สามารถผสมและเพาะพันธุ์สัตว์เองเพื่อ
ทดแทนการซื้อได้จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)

รายการ ^{1/}	เกษตรกร (ร้อยละ)
1. ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	50.00
2. ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	50.00
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	-
เฉลี่ย^{2/}	47.02

หมายเหตุ : ^{1/} แสดงข้อมูลเฉพาะศูนย์เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง/มีกิจกรรม

^{2/} เป็นการเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.13 เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและที่สามารถผสมอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์
เองเพื่อทดแทนการซื้อได้จากการนำความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์
เครือข่าย)

รายการ ^{1/}	เกษตรกร (ร้อยละ)
1. ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	100.00
2. ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	63.64
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	-
เฉลี่ย^{2/}	77.47

หมายเหตุ : ^{1/} แสดงข้อมูลเฉพาะศูนย์เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง/มีกิจกรรม

^{2/} เป็นการเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.14 เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและสามารถลดใช้ปุ๋ยเคมีได้ จากการนำ
ความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)

รายการ ^{1/}	เกษตรกร (ร้อยละ)
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	50.00
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	72.50
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	82.61
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	87.50
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	100.00
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	100.00
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	60.00
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	77.78
9. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	100.00
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	-
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร	33.34
12. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	-
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	100.00
เฉลี่ย^{2/}	68.93

หมายเหตุ : ^{1/} แสดงข้อมูลเฉพาะศูนย์เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง/มีกิจกรรม

^{2/} เป็นการเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.15 เกษตรกรที่ใช้บริการศูนย์เครือข่ายและสามารถลดการใช้สารเคมี จากการนำ
ความรู้ไปใช้ (จำแนกตามประเภทศูนย์เครือข่าย)

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	9.38
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	52.50
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	39.13
4. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	33.33
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	-
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	-
7. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	15.00
8. ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	44.44
9. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	50.00
10. ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	-
11. ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจเกษตร	33.34
12. ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	-
13. ศูนย์เรียนรู้ด้านผัก	8.33
เฉลี่ย^{2/}	24.06

หมายเหตุ : ^{1/} แสดงข้อมูลเฉพาะศูนย์เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง/มีกิจกรรม

^{2/} เป็นการเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาคผนวกที่ 2

รายละเอียดโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

คู่มือ

โครงการเพิ่มศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี 2560

1. หลักการและเหตุผล

กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทุกอำเภอ อำเภอละ 1 ศูนย์ รวมเป็น 882 ศูนย์ เมื่อปี พ.ศ. 2557 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เป็นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ

ในปี 2560 คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ได้ร่วมกันประเมินเพื่อจัดระดับการพัฒนา ศพก. ใน 4 ประเด็นหลักประกอบด้วย 1. สภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร 2. เกษตรกรต้นแบบ 3. การบริหารจัดการ/แนวทางการพัฒนา 4. การเชื่อมโยงเครือข่าย โดยมีผลการประเมิน ดังนี้

ระดับดี (A) จำนวน 470 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 53.29 คือ ศพก. มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และมีการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายแล้ว แต่ศูนย์เครือข่ายยังไม่มีความพร้อมสมบูรณ์ ในการเป็นแหล่งเรียนรู้

ระดับปานกลาง (B) จำนวน 401 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 45.46 คือ ศพก. ยังมีความจำเป็นในการพัฒนาเพื่อให้ความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนในบางประเด็น เช่น แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลประจำศูนย์ให้ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ และอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เครือข่าย

ระดับพอใช้ (C) จำนวน 11 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 1.25 คือ ศพก. ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้ความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนในหลายประเด็น เช่น สภาพความพร้อมและบรรยากาศ ศพก.ที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลประจำศูนย์ให้ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ และอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เครือข่าย

กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำโครงการเพิ่มศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อการพัฒนาให้ทุก ศพก. มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาให้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน

3. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) 882 ศูนย์ ใน 77 จังหวัด

4. ระยะเวลาดำเนินการ : ธันวาคม 2560 – มีนาคม 2561

- 4.1 การเตรียมการ เดือนธันวาคม 2560
- 4.2 การสร้างการรับรู้ เดือนธันวาคม 2560
- 4.3 การสร้างความเข้าใจในพื้นที่ เดือนธันวาคม 2560
- 4.4 การวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. เดือนธันวาคม 2560
- 4.5 การพัฒนาศักยภาพ ศพก. เดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2561
- 4.6 การติดตามและให้การสนับสนุนพื้นที่ ธันวาคม 2560 – กุมภาพันธ์ 2561
- 4.7 การรายงานผลการดำเนินงาน เดือนกุมภาพันธ์ 2561
- 4.8 การสรุปผลการดำเนินงาน เดือนมีนาคม 2561

5. กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการเพิ่มศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นการดำเนินการจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่าย เพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น โดยเบิกจ่ายในงบรายจ่ายอื่น ลักษณะค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ ประกอบด้วย 8 กิจกรรม คือ

- 5.1 การเตรียมการ
  - 5.2 การสร้างการรับรู้
  - 5.3 การสร้างความเข้าใจในพื้นที่
  - 5.4 การวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก.
  - 5.5 การพัฒนาศักยภาพ ศพก.
  - 5.6 การติดตามและให้การสนับสนุนพื้นที่
  - 5.7 การรายงานผลการดำเนินงาน
  - 5.8 การสรุปผลการดำเนินงาน
- ซึ่งวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 การเตรียมการ

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรดำเนินการจัดทำคู่มือโครงการเพิ่มศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อสร้างความเข้าใจให้ผู้ปฏิบัติงาน และจัดทำรายละเอียดเพื่อการโอนจัดสรรงบประมาณให้ทุกจังหวัด รายการค่าใช้จ่าย/กิจกรรม ประกอบด้วย

- 1) การจัดประชุมสร้างการรับรู้และสร้างความรู้ ความเข้าใจโครงการให้กับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่
- 2) การวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก.
- 3) การพัฒนาศักยภาพ ศพก. แต่ละระดับ (A B C)
- 4) รายงานผลการดำเนินงาน

ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายสามารถถ่วงจ่ายได้ภายในกิจกรรมเดียวกันเท่านั้น

5.2 การสร้างการรับรู้

5.2.1 กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรจัดประชุมชี้แจง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตและคณะกรรมการเครือข่าย ศพก.ระดับประเทศโดยใช้เวทีการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก.ระดับประเทศ

5.2.2 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตจัดประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ศพก.ระดับจังหวัดเพื่อให้จังหวัดสามารถบริหารจัดการโครงการในภาพรวมของจังหวัดได้ รวมทั้งสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในพื้นที่ โดยมีสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต สนับสนุนการทำงานของจังหวัด โดยใช้เวทีการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต หรือการประชุมอื่นๆ

5.3 การสร้างความเข้าใจในพื้นที่

จังหวัดจัดประชุมสร้างการรับรู้ และสร้างความรู้ความเข้าใจโครงการให้กับผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการฯ บุคคลเป้าหมายประกอบด้วยคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Single Command) เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ศพก. ของสำนักงานเกษตรจังหวัด ประธานคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเกิดความชัดเจน ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกันได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

งบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดสรรงบประมาณให้ทุกจังหวัด เพื่อเป็นค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ทั้งนี้ ต้องไม่เกินวงเงินภายใต้กิจกรรมการจัดประชุมสร้างการรับรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจโครงการให้กับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ที่กรมโอนจัดสรรงบประมาณให้จังหวัด

5.4 การวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก.

5.4.1 อำเภอจัดประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ บุคคลเป้าหมายประกอบด้วยเกษตรอำเภอ คณะกรรมการ ศพก. เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบ ศพก. เจ้าหน้าที่/ผู้เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ เช่น ประมงอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ ฯลฯ และผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ ประชุมร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. และกำหนดแนวทางการพัฒนา โดยใช้ข้อมูลพื้นที่ คน สินค้า ข้อมูล Zoning และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.4.2 การจัดทำแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ เป็นการกำหนดกิจกรรมของ ศพก. ว่าจะต้องทำอะไร เมื่อไหร่ กับใคร ที่ไหน เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของ ศพก. เช่น พัฒนาศูนย์เรียนรู้ แปลงเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร หลักสูตรการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้สมบูรณ์และพร้อมให้บริการ **ตามแบบจัดทำแผน/รายงานผล ระดับอำเภอ**

5.4.3 จังหวัดรวบรวมแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ.ทุก ศพก. เพื่อการบริหารโครงการฯ ในภาพรวมจังหวัด

งบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดสรรงบประมาณให้ทุกจังหวัด เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ค่าอาหารกลางวัน และค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำแผน เช่น กระดาษพาง ปากกาเมจิก

กระดาษ วัสดุสำนักงาน และอื่นๆที่จำเป็นตามความเหมาะสมในการทำแผน ทั้งนี้ ต้องไม่เกินวงเงินภายใต้ กิจกรรมการวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. ที่กรมไอจนจัดสรรงบประมาณให้จังหวัด

5.5 การพัฒนาศักยภาพ ศพก.

5.5.1 จังหวัด/อำเภอดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง และบันทึกในระบบ EGP

5.5.2 เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คณะกรรมการ ศพก. และผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการพัฒนา ศพก. ตามแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ข้อ 5.4 เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของ ศพก. เช่น พัฒนารูปร่างเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร หลักสูตรการเรียนรู้ แพลตฟอร์ม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้สมบูรณ์และพร้อมให้บริการ โดยหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมดำเนินการและสนับสนุน

งบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพ ศพก. เพื่อเป็น ค่าใช้จ่ายในการพัฒนา ศพก.แต่ละระดับ ตามผลการประเมินและจัดระดับการพัฒนา ศพก.ปี 2560 ดังนี้

ศพก. ระดับ A (มีความพร้อมสมบูรณ์) งบประมาณ 100,000 บาท

ศพก. ระดับ B (ต้องพัฒนาเพิ่มในบางประเด็น) งบประมาณ 150,000 บาท

ศพก. ระดับ C (ยังไม่มีความพร้อม หรือ ต้องพัฒนาเพิ่มในหลายประเด็น) งบประมาณ 200,000 บาท

โดยให้เบิกจ่ายในงบรายจ่ายอื่น ลักษณะค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ เท่านั้น ทั้งนี้ ต้องไม่เกินวงเงินภายใต้

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ ศพก.แต่ละระดับ (A B C) ที่กรมไอจนจัดสรรงบประมาณให้จังหวัด

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณให้แล้วเสร็จภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2561

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณให้แล้วเสร็จภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2561

5.6 ติดตามและให้การสนับสนุน

ส่วนกลาง สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต จังหวัด ติดตามและให้การสนับสนุนการ ดำเนินงานในพื้นที่

5.7. รายงานผลการดำเนินงาน

5.7.1 จังหวัดและอำเภอรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ ให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตทราบ ตามแบบรายงานความก้าวหน้า ระดับจังหวัด

5.7.2 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต ติดตามและรายงานความก้าวหน้า การดำเนินงานโครงการของจังหวัดทุกวันศุกร์ ก่อนเวลา 12.00 น. ทางไลน์ “กลุ่ม##จนท.เขต ศพก.” จนเสร็จสิ้น การดำเนินงานโครงการ ตามแบบรายงานความก้าวหน้า ระดับเขต

5.7.3 จังหวัดรายงานการใช้จ่ายงบประมาณโครงการตามกิจกรรมให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตทราบทุกสิ้นเดือน (แบบรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ ระดับจังหวัด) และสำนักงาน ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตสรุปเป็นภาพรวมเขตส่งกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร (แบบรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ ระดับเขต) ภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป

5.7.4 จังหวัดและอำเภอดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตให้การสนับสนุน ดังนี้

1) จัดทำวีดิทัศน์แนะนำ ศพก.พร้อมองค์ความรู้ประจำ ศพก.ทุกศูนย์ และนำขึ้น You Tube แล้วแจ้ง URL ของไฟล์ที่นำเสนอแต่ละ ศพก. ในเล่มสรุปผลการดำเนินงานโครงการฯ ของจังหวัด

2) จัดทำเล่มสรุปผลการดำเนินงานโครงการเพิ่มศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของจังหวัด พร้อมภาพกิจกรรมก่อน ระหว่าง ผลดำเนินการ และ URL ของไฟล์วีดิทัศน์แนะนำ ศพก. ทุก ศพก. จังหวัดละ 1 เล่มจัดส่งให้กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรภายในวันที่ **28 กุมภาพันธ์ 2561**

งบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตรจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างทำวีดิทัศน์แนะนำ ศพก.และองค์ความรู้ประจำ ศพก.ทุกศูนย์ จังหวัดละ 10,000 บาท

5.8 สรุปผลการดำเนินงาน

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรสรุปผลการดำเนินโครงการและประสานงานกับกองคลังในการนำส่งค่างบประมาณเหลือจ่ายให้สำนักงบประมาณ

ระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

ขอให้จังหวัด/อำเภอดำเนินการตามประกาศหรือคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่เกี่ยวข้องและปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี หนังสือเวียนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมาตรฐานของทางราชการให้ถูกต้องครบถ้วน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของทางราชการเป็นสำคัญ เช่น

- ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐
- พระราชบัญญัติ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐
- กฎกระทรวง กำหนดกรณีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง พ.ศ.2560
- หนังสือสำนักงบประมาณ ที่ นร 0704/ว 37 ลงวันที่ 6 มกราคม 2559 เรื่อง แนวทางการ

พิจารณาสิ่งของที่จัดเป็นวัสดุและครุภัณฑ์ตามหลักการจำแนกประเภทรายจ่ายตามงบประมาณ

- คำสั่งกรมส่งเสริมการเกษตรที่ 890/2560 ลงวันที่ 21 กันยายน 2560 เรื่องการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด (ยกเว้น กทม.) ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุ

- หนังสือกรมส่งเสริมการเกษตร ด่วนที่สุด ที่ กษ 1002/ว 1180 ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2560 เรื่องการปรับปรุงคำสั่งมอบอำนาจกรมส่งเสริมการเกษตร

ซึ่งสามารถดูรายละเอียดได้ที่เว็บไซต์กองคลัง <http://www.finance.doe.go.th/site/law/>

๖

6. แผนปฏิบัติงาน

ที่	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ธันวาคม 2560					มกราคม 2561					กุมภาพันธ์ 2561				มีนาคม 2561			
			ส.1 (1-8)	ส.2 (9-15)	ส.3 (16-22)	ส.4 (23-31)	ส.1 (1-6)	ส.2 (7-13)	ส.3 (14-20)	ส.4 (21-27)	ส.5 (28-31)	ส.1 (1-3)	ส.2 (4-10)	ส.3 (11-17)	ส.4 (18-24)	ส.5 (25-28)	ส.1 (1-10)	ส.2 (11-17)	ส.3 (18-24)	ส.4 (25-31)
1	เตรียมการ - ขอจัดสรรงบประมาณ - จัดทำคู่มือโครงการ	กวพ. กวพ.	↔	↔																
2	การสำรวจการรับรู้ - ชี้แจงสร้างความเข้าใจให้ จนท.เขต และ คณะกรรมการเครือข่าย ศพกระดับประเทศ - ชี้แจงสร้างความเข้าใจให้ จนท.จังหวัด	กวพ. เขต		↔	↔															
3	สร้างความเข้าใจในพื้นที่ - ชี้แจง SC/จังหวัด/อำเภอ	จังหวัด		↔																
4	การวิเคราะห์ศักยภาพ ศพท - วิเคราะห์ศักยภาพ ศพท. - จัดทำแผนพัฒนา ศพท. - แจกแจงให้จังหวัด/SC	อำเภอ/จังหวัด/SC อำเภอ/จังหวัด/SC อำเภอ			↔	↔	↔													
5	การพัฒนาศักยภาพ ศพท - การจัดซื้อจัดจ้าง - พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ หลักสูตร - ข้อมูลประจำศูนย์ - สื่อหรือเอกสารองค์ความรู้	จังหวัด/อำเภอ อำเภอ/จังหวัด/SC อำเภอ/จังหวัด/SC อำเภอ/จังหวัด/SC					↔	↔	↔											
6	ติดตามและให้การสนับสนุนพื้นที่	เขต/จังหวัด/ส่วนกลาง					↔													
7	รายงานผลการดำเนินงาน - รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน - รายงานผลการพัฒนา ศพท.ตามแผน - จัดทำวีดิทัศน์แนะนำศพท.	เขต/จังหวัด อำเภอ/จังหวัด อำเภอ/จังหวัด					↔													
8	สรุปผลการดำเนินงาน	กวพ.																		

หมายเหตุ : หากกิจกรรมเป็นงบรายจ่ายอื่น ลักษณะคำตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ

ทั้งนี้ แผนปฏิบัติงานสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่ แต่ต้องดำเนินงานโครงการให้แล้วเสร็จภายในวันสิ้นสุด กุมภาพันธ์ 2561

ข้อมูล ณ วันที่ 12 ธ.ค.60

7. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

7.1 ผลผลิต

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน 882 ศูนย์ ได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน

7.2 ผลลัพธ์

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน 882 ศูนย์ มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน โดยมีฐานเรียนรู้ แปลงเรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีความสมบูรณ์และพร้อมให้บริการ

7.3 ตัวชี้วัด

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน 882 ศูนย์ได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนอยู่ในระดับดี (A) ทุก ศพก.

*****

ภาคผนวกที่ 3
ระเบียบ/คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

คำสั่งคณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ที่ ๑ /๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
และคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีคำสั่งที่ ๒๒๙/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้การบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๗ ของคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๒๒๙/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ จึงแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

องค์ประกอบ

๑. พลเอก ปิรมพงศ์ ประถมภักดิ์	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
๒. พลเอก ประสาท สุขเกษตร	ที่ปรึกษา
เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
๓. อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	ประธานคณะทำงาน
๔. ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๕. รองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๖. รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๗. รองอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๘. รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๙. รองอธิบดีกรมประมง ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๐. รองอธิบดีกรมการข้าว ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๑. รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน

๑๒. รองอธิบดี...

- ๒ -

๑๒. รองอธิบดีกรมชลประทาน ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๓. รองอธิบดีกรมหม่อนไหม ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๔. รองอธิบดีกรมฝนหลวงและการบินเกษตรกร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๕. รองเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๖. รองเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๗. รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๘. รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ฝ่ายวิชาการ	คณะทำงาน และเลขานุการ
๑๙. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	คณะทำงาน และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน และผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- ๑) ขับเคลื่อนแนวนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในเรื่องระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์
- ๒) กำหนดระบบการบริหารจัดการ กระบวนการ แนวทางปฏิบัติ ระบบการติดตามประเมิน และการรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน
- ๓) บูรณาการแผนงาน งบประมาณ และบุคลากรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากหน่วยงานในส่วนกลางไปสู่หน่วยงานในส่วนภูมิภาค เพื่อขับเคลื่อนงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยยึดเกษตรกรในพื้นที่ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
- ๔) อำนวยการ ช่วยเหลือ กำกับ และติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ให้เป็นไปตามกรอบแนวทาง เป้าหมาย ผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด
- ๕) กำหนดแผนปฏิบัติงาน ระบบการบริหารจัดการ ระบบการติดตามและประเมินผล และอื่นๆ ที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้การขับเคลื่อนงานตามนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการประสาน อำนวยการ กำกับ และติดตามงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหาร และขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยรายงานความก้าวหน้า ต่อที่ประชุมผู้บริหารระดับสูงสุดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ทราบเป็นระยะ
- ๖) เชิญหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ความเห็นและข้อเสนอแนะ รวมทั้งจัดส่งเอกสาร ในส่วนที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควร
- ๗) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒. คณะทำงาน...

**๒. คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
องค์ประกอบ**

๑. พลเอก ปัฐมพงศ์ ประถมภัฏ ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ที่ปรึกษา
๒. พลเอก ประสาท สุขเกษตร เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ที่ปรึกษา
๓. อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	ประธานคณะทำงาน
๔. ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๕. รองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๖. รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๗. รองอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๘. รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๙. รองอธิบดีกรมประมง ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๐. รองอธิบดีกรมการข้าว ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๑. รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๒. รองอธิบดีกรมชลประทาน ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๓. รองอธิบดีกรมหม่อนไหม ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๔. รองอธิบดีกรมฝนหลวงและการบินเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๕. รองเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๖. รองเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๗. รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๘. รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ฝ่ายบริหาร	คณะทำงาน และเลขานุการ
๑๙. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	คณะทำงาน และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน และผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- ๑) ขับเคลื่อนแนวนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในเรื่องศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์

๒) กำหนดระบบ...

- ๔ -

๒) กำหนดระบบการบริหารจัดการ กระบวนการ แนวทางปฏิบัติ ระบบการติดตามประเมิน และการรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน

๓) บูรณาการแผนงาน งบประมาณ และบุคลากรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากหน่วยงานในส่วนกลางไปสู่หน่วยงานในส่วนภูมิภาค เพื่อขับเคลื่อนงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยยึดเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเป็นหลัก

๔) อำนาจการ ช่วยเหลือ กำกับ และติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ให้เป็นไปตามกรอบแนวทาง เป้าหมาย ผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

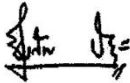
๕) กำหนดแผนปฏิบัติงาน ระบบการบริหารจัดการ ระบบการติดตามและประเมินผล และอื่นๆ ที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้การขับเคลื่อนงานตามนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง การประสาน อำนาจการ กำกับ และติดตามงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยรายงานความก้าวหน้าต่อที่ประชุมผู้บริหารระดับสูงสุดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ทราบเป็นระยะ

๖) เชิญหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ความเห็นและข้อเสนอแนะ รวมทั้งจัดส่งเอกสารในส่วนที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควร

๗) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายสิริภัทร ประยูรสิทธิ)

ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประธานกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และรัฐบาล ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของประเทศ จึงมีนโยบายจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) โดยเน้นให้ศูนย์เรียนรู้เพื่อเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่ชุมชน และให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และบริการด้านการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร การเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะเกษตรกรสอนเกษตรกร มีหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการบริหารจัดการ ศพก. ในรูปแบบคณะกรรมการภาคเกษตรกร โดยรัฐบาลสนับสนุนวิชาการ ปัจจัยการผลิตด้านการเกษตร เพื่อการสาธิต และถ่ายทอดเทคโนโลยี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับ และหนังสือสั่งการอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วตามระเบียบนี้ ซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)” หมายความว่า สถานที่ของเกษตรกรต้นแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับชุมชน และเป็นศูนย์กลางการบริการ และแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่างๆ กับเกษตรกรในชุมชน

“สินค้าเกษตร” หมายความว่า ผลผลิตทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปสินค้าเกษตร

“คณะกรรมการ ศพก.” หมายความว่า คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอในพื้นที่จังหวัด และระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

“คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร ซึ่งมาจาก

ประธานกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอของแต่ละจังหวัด และเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

“คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต” หมายความว่า คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับเขต ซึ่งมาจากประธานกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานครของแต่ละเขตของกรมส่งเสริมการเกษตร

“คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ” หมายความว่า คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับประเทศ ซึ่งมาจากประธานกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับเขตของกรมส่งเสริมการเกษตร

“ศูนย์เครือข่ายของ ศพก.” หมายความว่า ศูนย์ หรือจุดเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร ด้านต่างๆ ของเกษตรกรที่ดำเนินงานจนประสบความสำเร็จและ/หรือมีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการดำเนินงานของ ศพก. ในอำเภอและเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

“หัวหน้างาน” หมายความว่า อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๒๒๙/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และตามระเบียบนี้

“เขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร” หมายความว่า เขตพื้นที่ในกรุงเทพมหานครที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ข้อ ๕ ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจวินิจฉัยตีความเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๖ ศพก. มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ดังนี้

(๑) เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่

(๒) เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

ข้อ ๗ ศพก. มีเป้าหมายการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) เกษตรกรในพื้นที่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้ในการผลิตสินค้าเกษตร และปรับเปลี่ยนระบบการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่ สภาพการผลิตของตนเอง และความต้องการของตลาด ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ผลผลิตมีคุณภาพและปริมาณมากขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

(๒) จัดตั้ง ศพก. ในพื้นที่อำเภอและเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานครแห่งหนึ่ง ศพก.

ข้อ ๘ ศพก. ประกอบด้วย

(๑) เกษตรกรต้นแบบ เป็นเกษตรกรเจ้าของแปลงเรียนรู้ ทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในอาชีพการเกษตรตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาด ที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชน ทั้งนี้ หากมี

เหตุจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนตัวเกษตรกรต้นแบบ หรือจุดที่ตั้ง ศพก. ให้อยู่ในดุลยพินิจ หรืออำนาจพิจารณาของคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command)

(๒) แปลงเรียนรู้ เป็นแปลงผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ในการสาธิตวิธีดำเนินการและผลสำเร็จให้แก่เกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้

(๓) หลักสูตรการเรียนรู้ เป็นชุดเนื้อหาวิชาที่ตอบโจทย์และประเด็นปัญหาทางการเกษตรของชุมชนที่ร่วมกันกำหนดขึ้นโดยเกษตรกรต้นแบบ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๔) ฐานเรียนรู้ เป็นจุดเรียนรู้กิจกรรมเฉพาะเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ เพื่อใช้แสดงของจริง และใช้ในการฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนรู้ได้เห็นและนำไปปฏิบัติต่อเนื่องได้

ข้อ ๙ ศพก. มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

(๑) ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมกับชุมชน

(๒) ให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรในชุมชน

(๓) ให้บริการด้านการเกษตรอื่นๆ

(๔) ให้บริการแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียนของเกษตรกร

(๕) เป็นจุดศูนย์กลางในการพบปะของอาสาสมัครเกษตรกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่ โดยได้รับความยินยอมจากเกษตรกรต้นแบบที่เป็นเจ้าของ ศพก. นั้นๆ

(๖) ดำเนินการร่วมกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ภาคเอกชน ส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

หมวด ๒

คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ข้อ ๑๐ ให้มีคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอและระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด หรือของกรุงเทพมหานคร แต่งตั้ง ประกอบด้วย เกษตรกรต้นแบบ เป็นประธาน เกษตรกรผู้นำหรืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หรืออาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ในตำบล หรือแขวงแห่งละหนึ่งคน เกษตรกรเครือข่ายของ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่ กรุงเทพมหานครแห่งละหนึ่งคน ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินห้าคน ในกรณีที่มีผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนไม่ถึงสามคน ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิเท่าจำนวนที่มีอยู่เป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรพื้นที่ ๑ - ๔ ของกรุงเทพมหานคร หนึ่งคน เป็นผู้ประสานงาน

ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนให้เกษตรอำเภอ หรือหัวหน้าสำนักงานเกษตรพื้นที่ เสนอชื่อผู้ที่ได้รับความเชื่อถือ ยอมรับ ทางด้านการเกษตรและสหกรณ์ในชุมชน และมีจิตอาสาในการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร

ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ตรวจสอบและจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ศพก. เสนอคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด หรือของกรุงเทพมหานคร พิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ ๑๑ ให้คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอและระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (๑) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้าน ศพก.
- (๒) จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงาน ศพก. ระดับอำเภอ หรือระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
- (๓) ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของ ศพก. ระดับอำเภอ หรือระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
- (๔) รายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานเกษตรจังหวัด หรือสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นรายไตรมาส

(๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๒ ให้มีคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ซึ่งหัวหน้างานแต่งตั้ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และเลขานุการ ในกรณีที่จังหวัดใด หรือกรุงเทพมหานคร มีประธานกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอของจังหวัด หรือระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มากกว่า ๓ คน ให้แต่งตั้งกรรมการอื่นๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้คัดเลือกจากประธานกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอของจังหวัด หรือระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่หัวหน้างานแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ตรวจสอบและจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร เสนอหัวหน้างานพิจารณาแต่งตั้ง

- ข้อ ๑๓ ให้คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้
- (๑) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้าน ศพก.
  - (๒) จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร
  - (๓) ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร
  - (๔) รายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานเกษตรจังหวัด หรือสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นรายไตรมาส
  - (๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๔ ให้มีคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต ซึ่งหัวหน้างานแต่งตั้ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และเลขานุการ ในกรณีที่เขตของกรมส่งเสริมการเกษตร มีประธานกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร มากกว่า ๓ คน ให้แต่งตั้งกรรมการอื่นๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ รวมจำนวนทั้งหมดไม่เกินจำนวนของประธานกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ในเขตนั้นๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตร

ให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่หัวหน้างานแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ตรวจสอบและจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต เสนอหัวหน้างานพิจารณาแต่งตั้ง

- ข้อ ๑๕ ให้คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้
- (๑) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้าน ศพก.

- (๒) จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานเครือข่าย ศพก. ระดับเขต
- (๓) ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของเครือข่าย ศพก. ระดับเขต
- (๔) รายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑-๙ เป็นรายไตรมาส
- (๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๖ ให้มีคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ ซึ่งหัวหน้างานแต่งตั้ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และเลขานุการ ในกรณีที่มีประธานกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต มากกว่า ๓ คน ให้แต่งตั้งกรรมการอื่นๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ รวมจำนวนทั้งหมดไม่เกินจำนวนของ ประธานกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต

ให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่หัวหน้างานแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ตรวจสอบและจัดทำ ร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ เสนอหัวหน้างานพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ ๑๗ ให้คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (๑) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้าน ศพก.
- (๒) จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ
- (๓) ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ
- (๔) รายงานผลการดำเนินงานต่อกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นรายไตรมาส
- (๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๘ ให้คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ มีวาระ การดำรงตำแหน่งคราวละสองปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

กรรมการตามวรรคหนึ่งซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

เมื่อครบกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง หากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการ ขึ้นใหม่ ให้กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่ากรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ดำเนินการให้ได้มาซึ่งรายชื่อคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ชุดใหม่ เสนอต่อผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันครบกำหนดตามวาระ

ให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่หัวหน้างานแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ดำเนินการให้ได้มา ซึ่งรายชื่อคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ ชุดใหม่ เสนอต่อผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันครบกำหนดตามวาระ

ข้อ ๑๙ นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการในคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือ กรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ แต่ละคณะที่ตั้งขึ้นตามระเบียบนี้ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการ เครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ นั้นๆ มีมติให้ออกด้วย คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และถูกจำคุก

เมื่อมีกรรมการในคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ คณะใด พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ที่ประชุมซึ่งมีอำนาจเสนอชื่อหรือคัดเลือก หรือผู้มีอำนาจเสนอแต่งตั้งกรรมการ นั้นๆ เป็นผู้เสนอชื่อหรือคัดเลือก หรือเสนอแต่งตั้งกรรมการทดแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่แล้วแต่กรณี

ให้กรรมการที่ได้รับการเสนอชื่อหรือคัดเลือกหรือเสนอแต่งตั้งตามวรรคสองอยู่ในตำแหน่ง เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนแทน

ข้อ ๒๐ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน กรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่ง ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

หมวด ๓

การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ

ข้อ ๒๑ การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ ให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่าย ในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๒๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิก ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รายละเอียดตามตารางเทียบตำแหน่ง แนนท้ายระเบียบ

หมวด ๔

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๒ ให้คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ และเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่แต่งตั้งโดย คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด หรือของกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการ

- ๗ -

เครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ ที่แต่งตั้งโดยหัวหน้างาน เป็นคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอและเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือ กรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ ตามระเบียบนี้

ข้อ ๒๓ ให้คณะกรรมการตามข้อ ๒๒ มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ๒ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ ๒๔ ให้ผู้แทนคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบล หรือแขวงในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวนหนึ่งคนที่ได้รับมอบหมายเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

พลเอก

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒

แนบท้ายระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐
สรุปข้อเสนอและเปรียบเทียบแบบพิจารณาเพื่อพิจารณาเทียบตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

(ตามหนังสือกองวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตร ที่ กษ ๑๐๐๖/๒๖๑๖ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ขออนุมัติหลักการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับจังหวัด ระดับเขต ระดับประเทศ และการเทียบตำแหน่ง)

ตำแหน่ง	เสนอเทียบเข้าข้าราชการ	กรอบการพิจารณา		วุฒิการศึกษา	หมายเหตุ
		บทบาท/ภารกิจ	ประสบการณ์ทำงาน/ที่มา		
			ที่มา		
			จากนโยบายคณะกรรมการส่งเสริมแห่งชาติ (คสช.)		
			และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการ		
			เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร		
			โดยเน้นให้มีความรู้ด้านการเกษตร		
			ในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้		
			เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน		
			และเป็นจุดให้บริการข้อมูลข่าวสารและ		
			บริการด้านการเกษตรต่าง ๆ สามารถ		
			ตอบสนองความต้องการด้านการเกษตร		
			ของชุมชนได้รวมทั้งเป็นจุดนัดพบ		
			ในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร		
			และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง		
			โดยดำเนินการอำเภอละ ๑ ศูนย์		
			รวม ๘๘๒ ศูนย์		

ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๖๑

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้เพิ่มพินัยกรรมคำว่า “เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร” ระหว่างพินัยกรรมคำว่า “หัวหน้างาน” และพินัยกรรมคำว่า “เขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร” ในข้อ ๔ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐

“เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความใน (๑) และ (๓) ของข้อ ๘ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑) เกษตรกรต้นแบบ เป็นเกษตรกรเจ้าของแปลงเรียนรู้ ทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในอาชีพการเกษตรตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาดที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชน ทั้งนี้ หากมีเหตุจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนตัวเกษตรกรต้นแบบ หรือจุดที่ตั้ง ศพก. ให้อยู่ในดุลยพินิจ หรืออำนาจพิจารณาของคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด หรือคณะกรรมการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี

(๓) หลักสูตรการเรียนรู้ เป็นชุดเนื้อหาวิชาที่ตอบโจทย์และประเด็นปัญหาทางการเกษตรของชุมชนที่ร่วมกันกำหนดขึ้นโดยเกษตรกรต้นแบบ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความใน (๕) ของข้อ ๙ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๕) เป็นจุดศูนย์กลางในการพบปะของอาสาสมัครเกษตรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่ โดยได้รับความยินยอมจากเกษตรกรต้นแบบที่เป็นเจ้าของ ศพก. นั้นๆ”

ข้อ ๖ ให้ยกเลิกความในวรรคสาม ของข้อ ๑๐ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ให้คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร ระดับจังหวัด ตรวจสอบและจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอและให้คณะกรรมการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตรวจสอบและจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ศพก. ระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเสนอคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดหรือของกรุงเทพมหานคร พิจารณาแต่งตั้ง”

ข้อ ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคสี่ ของข้อ ๑๘ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ให้คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร ระดับจังหวัด ดำเนินการให้ได้มาซึ่งรายชื่อคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ และให้คณะกรรมการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดำเนินการให้ได้มาซึ่งรายชื่อคณะกรรมการ ศพก. ระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานครชุดใหม่ เสนอต่อผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งภายใน สี่สิบห้าวันนับแต่วันครบกำหนดตามวาระ”

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายเกษฎา บุญราช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๖๓

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “ผู้แทน ศบกต.” ระหว่างบทนิยามคำว่า “ศูนย์เครือข่ายของ ศพก.” และบทนิยามคำว่า “หัวหน้างาน” ในข้อ ๔ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนี้

“ผู้แทน ศบกต.” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หรือแขวงของเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการคัดเลือกจากประธานกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือแขวงของเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเกษตรอำเภอหรือสำนักงานเกษตรพื้นที่ ๑ - ๔ จำนวน ๑ คน เพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอหรือระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๐ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๐ ให้มีคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอและระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด หรือของกรุงเทพมหานคร แต่งตั้ง ประกอบด้วย เกษตรกรต้นแบบ เป็นประธาน เกษตรกรผู้นำหรืออาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) หรืออาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ในตำบล หรือแขวงแห่งละหนึ่งคน เกษตรกรของศูนย์เครือข่ายของ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินห้าคน ในกรณีที่เกษตรกรของศูนย์เครือข่ายฯ มีจำนวนไม่ถึงสามคน ให้มีเกษตรกรของศูนย์เครือข่ายฯ เท่าจำนวนที่มีอยู่เป็นกรรมการ ผู้แทน ศบกต. หนึ่งคน เป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินห้าคน ในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนมีจำนวนไม่ถึงสามคน ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิเท่าจำนวนที่มีอยู่เป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำสำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรพื้นที่ ๑ - ๔ ของกรุงเทพมหานคร หนึ่งคน เป็นผู้ประสานงาน

เกษตรกรของศูนย์เครือข่ายของ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นเกษตรกรที่มีการดำเนินงานด้านการเกษตรหรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องจนประสบความสำเร็จหรือมีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการดำเนินงานของ ศพก. ในอำเภอหรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนให้เกษตรกรอำเภอ หรือหัวหน้าสำนักงานเกษตรพื้นที่ เสนอชื่อผู้ที่ได้รับความเชื่อถือ ยอมรับ ทางด้านการเกษตรและสหกรณ์ในชุมชน และมีจิตอาสาในการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร

ให้คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร ระดับจังหวัด (Chief of Operation) ตรวจสอบและจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ และให้คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ตรวจสอบและจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ศพก. ระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเสนอคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดหรือของกรุงเทพมหานคร พิจารณาแต่งตั้ง”

ข้อ ๕ ยกเลิกความในข้อ ๑๖ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๖ ให้มีคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ ซึ่งหัวหน้างานแต่งตั้ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และเลขานุการ ในกรณีที่มีประธานกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต มากกว่าสามคน ให้แต่งตั้งกรรมการอื่นๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ รวมจำนวนทั้งหมดไม่เกินจำนวนของประธานกรรมการ เครือข่าย ศพก. ระดับเขต

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ จำนวนไม่เกินสามคน โดยคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์และได้รับการยอมรับด้านการบริหารงาน ศพก. และเครือข่ายของ ศพก. หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง

ให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่หัวหน้างานแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ตรวจสอบและจัดทำ ร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ และร่างคำสั่งแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการ เครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ เสนอหัวหน้างาน พิจารณาแต่งตั้ง”

ข้อ ๖ ยกเลิกความในข้อ ๑๗ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๗ ให้คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (๑) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้าน ศพก.
- (๒) จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ
- (๓) ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ
- (๔) รายงานผลการดำเนินงานต่อกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นรายไตรมาส
- (๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

และให้ที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (๑) ให้คำปรึกษา แนะนำการดำเนินงาน ศพก. แก่คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ
- (๒) ร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อน กำกับ ติดตามการดำเนินงาน ศพก.
- (๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย”

ข้อ ๗ ยกเลิกความในข้อ ๑๘ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดย ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร (ศพก.) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๘ ให้คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ และที่ปรึกษา คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี นับตั้งแต่วันที่รับแต่งตั้ง ที่ปรึกษาและกรรมการตามวรรคหนึ่งซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ ทั้งนี้ ตำแหน่งประธานกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ ตามวรรคหนึ่ง ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่ไม่เกิน ๒ วาระ

เมื่อครบกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งที่ปรึกษา และกรรมการขึ้นใหม่ ให้ที่ปรึกษาและกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน จนกว่าที่ปรึกษาและกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ให้คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร ระดับจังหวัด ดำเนินการให้ได้มาซึ่งรายชื่อคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ และให้คณะกรรมการขับเคลื่อน งานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดำเนินการให้ได้มาซึ่งรายชื่อ คณะกรรมการ ศพก. ระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ชุดใหม่ เสนอต่อผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งภายใน สี่สิบห้าวันนับแต่วันครบกำหนดตามวาระ

ให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่หัวหน้างานแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ดำเนินการให้ได้มา ซึ่งรายชื่อคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ และที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ ชุดใหม่ เสนอต่อผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งภายใน สี่สิบห้าวันนับแต่วันครบกำหนดตามวาระ”

ข้อ ๘ ยกเลิกความในข้อ ๑๙ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๙ นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการในคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือ กรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ และที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ แต่ละคณะที่ตั้งขึ้นตามระเบียบนี้ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ และที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ นั้นๆ มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และถูกจำคุก

เมื่อมีกรรมการในคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ คณะใด และที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ พ้นจากตำแหน่ง ก่อนวาระ ให้ที่ประชุมซึ่งมีอำนาจ เสนอชื่อหรือคัดเลือก หรือผู้มีอำนาจเสนอแต่งตั้งกรรมการหรือที่ปรึกษานั้นๆ เป็นผู้เสนอชื่อหรือคัดเลือก หรือเสนอแต่งตั้งกรรมการหรือที่ปรึกษาทดแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่แล้วแต่กรณี

ให้กรรมการหรือที่ปรึกษาที่ได้รับการเสนอชื่อหรือคัดเลือกหรือเสนอแต่งตั้งตามวรรคสอง อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนแทน”

- ๔ -

ข้อ ๙ ยกเลิกความในข้อ ๒๑ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๒๑ การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ และที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ ให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ”

ข้อ ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๓/๑ การจัดทำบัตรประจำตัว ข้อ ๒๑/๑ และข้อ ๒๑/๒ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๓ (ฉบับที่ ๓)

“หมวดที่ ๓/๑
การจัดทำบัตรประจำตัว

ข้อ ๒๑/๑ ให้มีการจัดทำบัตรประจำตัวที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ และคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อใช้แสดงตนในการปฏิบัติหน้าที่ และใช้ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายการทำงานในระดับพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๒๑/๒ การจัดทำบัตรประจำตัวตามข้อ ๒๒ ให้อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร มีอำนาจออกบัตรประจำตัวที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ และคณะกรรมการ เครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑ - ๖ มีอำนาจออกบัตรประจำตัวคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต

ให้เกษตรจังหวัด และเกษตรกรุงเทพมหานคร มีอำนาจออกบัตรประจำตัวคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร

ให้เกษตรอำเภอ และหัวหน้าสำนักงานเกษตรพื้นที่ ๑ - ๔ มีอำนาจออกบัตรประจำตัวคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับอำเภอ และเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร”

ข้อ ๑๑ ยกเลิกความในข้อ ๒๒ ข้อ ๒๓ และข้อ ๒๔ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๒๒ ให้คณะกรรมการ ศพก. ทุกประเภท ทุกระดับ ที่แต่งตั้งตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ปฏิบัติหน้าที่ต่อจนครบระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ๒ ปี ในวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓”

ประกาศ ณ วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายเฉลิมชัย ศรีอ่อน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แบบทำเยียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัตรประจำตัวที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ และคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอหรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

๑. บัตรประจำตัวที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ และคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอหรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ให้เป็นไปตามเอกสารแนบ

๒. ให้ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ ยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ พร้อมรูปถ่าย ขนาด ๑ นิ้ว จำนวน ๒ รูป ถ่ายไว้ไม่เกิน ๖ เดือน ได้ที่กองวิจัยและพัฒนาางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

ให้คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต ยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต พร้อมรูปถ่าย ขนาด ๑ นิ้ว จำนวน ๒ รูป ถ่ายไว้ไม่เกิน ๖ เดือน ได้ที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑ - ๖

ให้คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร ยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร พร้อมรูปถ่าย ขนาด ๑ นิ้ว จำนวน ๒ รูป ถ่ายไว้ไม่เกิน ๖ เดือน ได้ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดหรือสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ให้คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอหรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอหรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พร้อมรูปถ่าย ขนาด ๑ นิ้ว จำนวน ๒ รูป ถ่ายไว้ไม่เกิน ๖ เดือน ได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอหรือสำนักงานเกษตรพื้นที่ ๑ - ๔ ของกรุงเทพมหานคร

๓. ให้อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร มีอำนาจออกบัตรประจำตัวปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑ - ๖ มีอำนาจออกบัตรประจำตัวคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต

ให้เกษตรจังหวัดหรือเกษตรกรุงเทพมหานคร มีอำนาจออกบัตรประจำตัวคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

ให้เกษตรอำเภอหรือหัวหน้าสำนักงานเกษตรพื้นที่ ๑ - ๔ มีอำนาจออกบัตรประจำตัวคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอหรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

๔. ในการออกบัตรประจำตัวที่ปรึกษาฯ และบัตรประจำตัวคณะกรรมการทุกประเภท ให้ผู้มีอำนาจออกบัตรจัดทำสำเนาและรายการบัตรประจำตัวพร้อมติดรูปถ่ายของที่ปรึกษาฯ หรือคณะกรรมการที่ประสงค์ออกบัตรเก็บไว้เป็นหลักฐานด้วยหนึ่งฉบับ

๕. บัตรประจำตัวที่ปรึกษาฯ และบัตรประจำตัวคณะกรรมการทุกประเภท ซึ่งออกตามระเบียบนี้ ให้มีอายุเท่ากับวาระของที่ปรึกษาฯ หรือคณะกรรมการฯ ของผู้ถือบัตรนั้น

๖. ในกรณีที่บัตรประจำตัวที่ปรึกษาฯ และบัตรประจำตัวคณะกรรมการฯ สูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญ ผู้ถือบัตรต้องขอทำบัตรใหม่ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เกิดกรณีดังกล่าว

กรณีที่ผู้ถือบัตรเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล หรือชื่อตัวและชื่อสกุล ผู้ถือบัตรต้องขอเปลี่ยนบัตรภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล หรือชื่อตัวและชื่อสกุล แล้วแต่กรณี

เมื่อที่ปรึกษาฯ หรือคณะกรรมการฯ ผู้ถือบัตรได้รับบัตรใหม่แล้ว ให้ส่งบัตรประจำตัวฯ เดิมคืนให้หน่วยงานผู้ออกบัตร

๗. กรณีที่ปรึกษาฯ หรือคณะกรรมการฯ สิ้นสุดสถานภาพการเป็นที่ปรึกษาฯ หรือคณะกรรมการฯ ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๘ และข้อ ๑๙ ให้ส่งมอบบัตรประจำตัวที่ปรึกษาฯ หรือคณะกรรมการฯ คืนให้หน่วยงานผู้ออกบัตร ภายในเจ็ดวันนับแต่วันสิ้นสุดสถานภาพการเป็นที่ปรึกษาฯ หรือคณะกรรมการฯ

๘. หลักเกณฑ์การใช้บัตรประจำตัวที่ปรึกษาฯ และบัตรประจำตัวคณะกรรมการฯ มีดังนี้

๘.๑ การใช้บัตรประจำตัวที่ปรึกษาฯ และบัตรประจำตัวคณะกรรมการฯ จะอนุญาตให้ใช้ในการแสดงตน ในการปฏิบัติหน้าที่ใดๆ ของที่ปรึกษาฯ และคณะกรรมการฯ ในภารกิจที่เกี่ยวข้อง เท่านั้น

๘.๒ บัตรประจำตัวที่ปรึกษาฯ และบัตรประจำตัวคณะกรรมการฯ ไม่สามารถใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวข้าราชการ ใบอนุญาตขับขี่ และบัตรอื่นใดที่หน่วยงานราชการเป็นผู้ออกให้ได้

๘.๓ ห้ามนำบัตรประจำตัวที่ปรึกษาฯ และบัตรประจำตัวคณะกรรมการฯ ไปใช้ในลักษณะเชิงพาณิชย์ หรือใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์อื่นใดอันไม่เหมาะสม

รูปแบบบัตรประจำตัวที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ
และบัตรประจำตัวคณะกรรมการประเภทต่างๆ

๑. รูปแบบบัตรประจำตัวที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ

ด้านหน้า

บัตรประจำตัวที่ปรึกษา
คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้
การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
ระดับประเทศ

รูปถ่ายหน้าตรง
ขนาด 1 นิ้ว
ถ่ายไว้ไม่เกิน
6 เดือน

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย).....
ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ).....

ที่ปรึกษา

เลขประจำตัวประชาชน.....

(.....)

ผู้ออกบัตร

(ขนาดกว้าง ๗ ซม. X ยาว ๑๐ ซม.)

ด้านหลัง

ข้อควรปฏิบัติ

1. บัตรนี้ใช้เฉพาะผู้ที่ได้รับอนุญาต
ที่ปรากฏชื่อตามบัตรเท่านั้น
2. ให้ติดบัตรทุกครั้งเมื่อปฏิบัติหน้าที่
3. เมื่อพ้นจากหน้าที่ให้ส่งคืน
กรมส่งเสริมการเกษตร
4. ผู้ใดเก็บบัตรนี้ได้ โปรดส่งคืน
กรมส่งเสริมการเกษตร

เลขที่บัตร ...../.....

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

วันออกบัตร.....

บัตรหมดอายุ.....

(ขนาดกว้าง ๗ ซม. X ยาว ๑๐ ซม.)

๒. รูปแบบบัตรประจำตัวคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ

ด้านหน้า

 บัตรประจำตัว
คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้
การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
จังหวัด...../กรุงเทพมหานคร/ระดับเขต/ระดับประเทศ

รูปถ่ายหน้าตรง
ขนาด 1 นิ้ว
ถ่ายไว้ไม่เกิน
6 เดือน

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย).....
ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ).....
(ตำแหน่ง) .....
เลขประจำตัวประชาชน.....
(.....)
ผู้ออกบัตร

(ขนาดกว้าง ๗ ซม. X ยาว ๑๐ ซม.)

ด้านหลัง

ข้อควรปฏิบัติ

1. บัตรนี้ใช้เฉพาะผู้ที่ได้รับอนุญาต
ที่ปรากฏชื่อตามบัตรเท่านั้น
2. ให้ติดบัตรทุกครั้งเมื่อปฏิบัติหน้าที่
3. เมื่อพ้นจากหน้าที่ให้ส่งคืน
กรมส่งเสริมการเกษตร
4. ผู้ใดเก็บบัตรนี้ได้ โปรดส่งคืน
.....(ระบุนหน่วยงานผู้ออกบัตร)

เลขที่บัตร ...../.....
กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
วันออกบัตร.....
บัตรหมดอายุ.....

(ขนาดกว้าง ๗ ซม. X ยาว ๑๐ ซม.)

๓. รูปแบบบัตรประจำตัวคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ด้านหน้า

บัตรประจำตัว
คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้
การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอ.....จังหวัด...../เขตพื้นที่.....(.....) กรุงเทพมหานคร

รูปถ่ายหน้าตรง
ขนาด 1 นิ้ว
ถ่ายไว้ไม่เกิน
6 เดือน

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย).....
ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ).....
(ตำแหน่ง) .....
เลขประจำตัวประชาชน.....
(.....)
ผู้ออกบัตร

(ขนาดกว้าง ๗ ซม. X ยาว ๑๐ ซม.)

ด้านหลัง

ข้อควรปฏิบัติ

1. บัตรนี้ใช้เฉพาะผู้ที่ได้รับอนุญาต
ที่ปรากฏชื่อตามบัตรเท่านั้น
2. ให้ติดบัตรทุกครั้งเมื่อปฏิบัติหน้าที่
3. เมื่อพ้นจากหน้าที่ให้ส่งคืน
กรมส่งเสริมการเกษตร
4. ผู้ใดเก็บบัตรนี้ไว้ โปรดส่งคืน
.....(ระบุหน่วยงานผู้ออกบัตร)

เลขที่บัตร ...../.....
กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
วันออกบัตร.....
บัตรหมดอายุ.....

(ขนาดกว้าง ๗ ซม. X ยาว ๑๐ ซม.)

ภาคผนวกที่ 4

นโยบายการยกระดับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
(ศพก.) ศูนย์พัฒนา Smart Farmer ครบวงจร

ที่ กษ ๑๐๐๖/๑ ๓๕๔

กรมส่งเสริมการเกษตร
ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กทม. ๑๐๙๐๐

๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง การยกระดับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์พัฒนา Smart Farmer ครอบคลุมตามแนวทางการขับเคลื่อนภาคเกษตรประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

ด้วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายทองเปลว กองจันทร์) ได้มอบนโยบายแนวทางการขับเคลื่อนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ การดำเนินงานตามภารกิจเร่งด่วนเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และนโยบายให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีประเด็น “การยกระดับ ศพก. ศูนย์พัฒนา Smart Farmer ครอบคลุม” เป็นหนึ่งในภารกิจเร่งด่วน มุ่งเน้นการพัฒนา ศพก. ให้มีความพร้อมเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ สนับสนุนองค์ความรู้ทางวิชาการ และการปฏิบัติ เป็นช่องทางนำเสนอแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนการประกอบธุรกิจ ขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับศูนย์เครือข่ายต่าง ๆ และศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (Agritech and Innovation Center : AIC) ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขับเคลื่อนอยู่ รวมทั้งศูนย์ของภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้เข้ารับการอบรมเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร รวมทั้งการสร้างมาตรฐานวิชาชีพเกษตรกรรม เพื่อจูงใจให้ลูกหลานเกษตรกรคนรุ่นใหม่ และผู้ที่สนใจมาทำอาชีพเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น

กรมส่งเสริมการเกษตรพิจารณาแล้ว เพื่อให้ขับเคลื่อนการยกระดับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์พัฒนา Smart Farmer ครอบคลุม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงขอให้สำนักงานเกษตรจังหวัดดำเนินการ ดังนี้

๑. การพัฒนาศักยภาพของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย ให้มีการนำเสนอข้อมูล Smart Farmer ครอบคลุม ศพก. และศูนย์เครือข่ายที่ได้รับงบประมาณ ปี ๒๕๖๔ เป็นข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือจากกิจกรรมที่จะดำเนินการตามภารกิจปกติ รายละเอียดข้อมูล Smart Farmer ตาม QR Code ด้านล่าง

๒. การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำ (๓๐ ราย ต่อ ศพก.) ที่ยังไม่ได้ดำเนินการให้สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอประสานการดำเนินงานกับผู้รับผิดชอบงาน Smart Farmer ร่วมชี้แจง ให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เข้ารับการอบรมในการรับทราบ และสร้างความเข้าใจเรื่องคุณสมบัติการเป็น Smart Farmer และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการกระตุ้นเกษตรกรเห็นความสำคัญ และเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาเป็น Smart Farmer ต่อไป

๓. การเชื่อมโยง...

- ๒ -

๓. การเชื่อมโยง ศพก. และศูนย์เครือข่าย กับศูนย์ AIC (Agritech and Innovation Center) ศูนย์เทคโนโลยีของภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยให้สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ สนับสนุน ส่งเสริม ศพก. และศูนย์เครือข่ายที่มีความพร้อมในการรับการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเกษตรจากศูนย์ AIC ในพื้นที่ หรือพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ ศูนย์เทคโนโลยีของภาครัฐ เอกชน หรือสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยให้ประสานเชื่อมโยงการถ่ายทอดความรู้ผ่านเวทีการประชุม ศพก. และแปลงใหญ่/ การอบรมเกษตรกรผู้นำ ๓๐ ราย ต่อ ศพก. / การอบรมประธานศูนย์เครือข่าย หรือกิจกรรมอื่นๆ ตลอดจนการบริหารจัดการให้มีการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ AIC ในพื้นที่ที่มีศักยภาพและความพร้อม รายละเอียดข้อมูลการดำเนินงาน ศูนย์ AIC ตาม QR Code ด้านล่าง

ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรจะเอนจิสตรระบบประมาณกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย กิจกรรมประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ กิจกรรมพัฒนาเกษตรกร อบรมเกษตรกรผู้นำ ๓๐ ราย/ศพก. ครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ และกิจกรรมพัฒนาเกษตรกร อบรมประธานศูนย์เครือข่าย ครั้งที่ ๒ ตามการจัดสรรงบประมาณ ปี ๒๕๖๔ ครั้งที่ ๒ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งเกษตรกรจังหวัดดำเนินการต่อไป จักขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(นางปาลลิน พวงมี)

ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตร
ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร

กองวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตร

โทร ๐ ๒๙๔๐ ๖๐๕๔

E-mail: doaersearch20@gmail.com

ภาคผนวกที่ 5
แบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรประธานศูนย์เครือข่าย
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

*****

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วัน/เดือน/ปี.....ฝ่าย.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรประธานศูนย์เครือข่าย

1.1	ชื่อ	สกุล		
1.2	เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน			
1.3	อายุ (ปี)			
1.4	เพศ	1 = หญิง, 2 = ชาย		
1.5	ที่อยู่	บ้านเลขที่	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน (หากมี)
	ตำบล			อำเภอ
	จังหวัด			โทร
1.6	ระดับการศึกษาสูงสุด	0 = ไม่สำเร็จการศึกษา, 4 = ประถมต้น, 6 = ประถมปลาย, 9 = มัธยมต้น, 12 = มัธยมปลาย/ปวช., 14 = ปวส., 16 = ปริญญาตรี, 18 = ปริญญาโท, 22 = ปริญญาเอก		
1.7	อาชีพหลัก	ในภาคเกษตร: 1 = เกษตรกร, 2 = รับจ้างเกษตร นอกภาคเกษตร: 3 = รับจ้างนอกภาคเกษตร, 4 = ทำงานประจำ, 5 = ธุรกิจส่วนตัว		
1.8	ประสบการณ์ทำการเกษตร (ปี) ***นับตั้งแต่เริ่มทำการเกษตรเป็นอาชีพและมีรายได้เป็นของตนเอง			
1.9	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน) ***นับคนที่อาศัยอยู่ด้วยกัน และรวมผู้ถูกสัมภาษณ์เองด้วย			
	จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน) ***นับสมาชิกในครัวเรือนที่อายุ 15 ปีขึ้นไป จนถึง 65 ปี	จำนวนแรงงานในภาคเกษตร (คน) ***นับสมาชิกในครัวเรือนที่อายุ 15 ปีขึ้นไป จนถึง 65 ปี ที่ทำงานในภาคการเกษตร ไม่นับรวมกรณีที่เป็นนักเรียน นักศึกษา หรือทำงานอื่น ๆ		
		จำนวนแรงงานนอกภาคเกษตร (คน) ***นับสมาชิกในครัวเรือนที่อายุ 15 ปีขึ้นไป จนถึง 65 ปี ที่ทำงานนอกภาคการเกษตร ไม่นับรวมกรณีที่เป็นนักเรียน นักศึกษา หรือทำงานอื่น ๆ		

1.10

1. การถือครองที่ดินในภาคการเกษตร					
กิจกรรม	ของตนเอง	เช่า	ทำฟรี	ชลประทาน (ใน=1, นอก=2)	แหล่งน้ำ ที่ใช้
1. ข้าว					
2. มันสำปะหลัง					
3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์					
4. พืชไร่อื่นๆ (ระบุชนิด)					
4.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
4.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
5. ยางพารา					
6. ปาล์มน้ำมัน					
7. อ้อยโรงงาน					
8. ไม้ยืนต้นอื่น ๆ (ระบุชนิด)					
8.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
8.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
9. ไม้ผลอื่น ๆ (ระบุชนิด)					
9.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
9.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
10. ไม้ดอก ไม้ประดับ					
11. พืชผัก					
12. ปศุสัตว์ (ระบุชนิด)					
12.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
12.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
13. ประมง (ระบุชนิด)					
13.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
13.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
14. ไร่นาสวนผสม					
15. เกษตรผสมผสาน					
16. กิจกรรมเกษตรอื่น ๆ (ระบุชนิด)					
16.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
16.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
แหล่งน้ำที่ใช้ 1 = น้ำฝน, 2 = ชลประทาน, 3 = สูบเองจากแหล่งธรรมชาติ, 4 = บ่อ/สระ/บาดาล ของตนเอง, 5 = โครงการเอกชน/ราชการ สูบจากแหล่งธรรมชาติ, 6 = กลุ่ม/สถาบัน สูบจากแหล่งธรรมชาติ, 7 = ซ้ำจากผู้ให้บริการ/ประปา					
2. การถือครองที่ดินนอกภาคการเกษตร					
กิจกรรม	19. ที่ปลูกบ้านเรือน อยู่อาศัย	20. ที่รกร้างว่าง เปล่า	21. ห้วย/หนอง/ คลอง/บึง/สระ	22. ป่าถือครอง	
จำนวน (ไร่)					

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินงานของคุณ์เครือข่าย

- 2.1 พื้นที่ศูนย์เครือข่ายของท่านในปัจจุบัน จำนวน ..... ไร่ ..... งาน ..... ตารางวา
เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาปี 2560 พบว่า 1) เพิ่มขึ้น.....ไร่.....งาน.....ตรว. 2) คงเดิม 3) ลดลง.....ไร่.....งาน.....ตรว.
ลักษณะพื้นที่ในปัจจุบัน 1) พื้นที่เจ้าของศูนย์เอง 2) พื้นที่สาธารณะประโยชน์ 3) ทั้งข้อ 1 และ 2 4) อื่น ๆ.....
- 2.2 ชนิดพืชหลักของคุณ์เครือข่ายของท่าน (ระบุ).....
- 2.3 ท่านทราบหรือไม่ว่าศูนย์ของท่านเป็นศูนย์เครือข่ายภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
 1) ทราบ 2) ไม่ทราบ
- 2.4 ท่านทราบถึงบทบาทหน้าที่ของคุณ์เครือข่ายภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
 1) ทราบ (อธิบายคร่าว ๆ.....) 2) ไม่ทราบ
- 2.5 ท่านได้เข้าร่วมประชุม/สัมมนาคณะกรรมการ/ขับเคลื่อน ศพก. ในระดับต่าง ๆ เฉลี่ยรวมทั้งหมด.....ครั้งต่อปี แบ่งเป็น
 1) ระดับประเทศ เฉลี่ย ..... ครั้งต่อปี 2) ระดับเขต สศท. เฉลี่ย ..... ครั้งต่อปี 3) ระดับจังหวัด เฉลี่ย ..... ครั้งต่อปี
 4) ระดับอำเภอ เฉลี่ย ..... ครั้งต่อปี 5) ไม่ได้เข้าร่วม เพราะ..... 6) ไม่ได้เป็นคณะกรรมการ ศพก.
- 2.6 ประโยชน์ของการเข้าร่วมประชุม/สัมมนาคณะกรรมการ/ขับเคลื่อนในระดับต่าง ๆ (ตอบได้มากกว่า 1) ***หากไม่เคยเข้าร่วมให้ข้ามข้อนี้
 1) รับทราบเชิงนโยบายในการดำเนินงาน 2) ทราบเชิงนโยบายด้านเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 3) เพิ่มองค์ความรู้ด้านเกษตร 4) ปฏิสัมพันธ์กับ ศพก. อื่น ๆ และเครือข่ายด้วยกัน 5) อื่น ๆ (ระบุ).....
- 2.7 ที่ผ่านมาศูนย์ของท่านมีการทำงานวิจัยร่วมกับหน่วยวิชาการ (มหาวิทยาลัย อาจารย์ องค์กรรัฐ ฯลฯ) 1) ไม่มี 2) มี ได้แก่
1) การวิจัยเรื่อง ..... ปี.....
การนำไปใช้ประโยชน์ 1.1) กำลังอยู่ในขั้นตอน 1.2) นำมาใช้ประโยชน์แล้ว 1.3) ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ เนื่องจาก.....
2) การวิจัยเรื่อง ..... ปี.....
การนำไปใช้ประโยชน์ 2.1) กำลังอยู่ในขั้นตอน 2.2) นำมาใช้ประโยชน์แล้ว 2.3) ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ เนื่องจาก.....
- 2.8 สาเหตุของการเข้าร่วมศูนย์เครือข่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1) เจ้าหน้าที่รัฐให้คำแนะนำ 2) ต้องการรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากภาครัฐ
 3) ต้องการรับการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐ 4) ต้องการรับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้านการเกษตรเพิ่มเติม
 5) ต้องการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีให้ผู้อื่นที่สนใจ 6) อื่น ๆ ระบุ .....
- 2.9 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมเครือข่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1) ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากภาครัฐ 2) ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐ
 3) ได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้านการเกษตรเพิ่มเติม 4) ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีให้ผู้อื่นที่สนใจ
 5) ได้รับข่าวสารต่าง ๆ จากภาครัฐ 6) อื่น ๆ ระบุ .....
- 2.10 การรับหน้าที่ประธานศูนย์เครือข่ายส่งผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพหลัก/การดำเนินชีวิต ของท่านหรือไม่ อย่างไร
 1) ไม่ส่งผลกระทบ 2) ส่งผลกระทบ ดังนี้ (ระบุ).....

2.11 ในช่วงเวลาที่ท่านเป็นประธานศูนย์เครือข่าย ท่านได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในด้านการเกษตรหรือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือไม่อย่างไร

1) ไม่ได้ศึกษา เพราะ ..... 2) ศึกษาโดยมีหัวข้อดังนี้

กิจกรรม	เรื่อง	รูปแบบการศึกษา (ระบุเลข)	การนำไปปฏิบัติ 1=ทั้งหมด 2=บางส่วน 3=ไม่ใช่	ผลการนำไปใช้ 1=ได้ผลดี 2=อยู่ระหว่างรอผล 3=ไม่ได้ผล	คำอธิบายผล/สาเหตุ/สิ่งที่เกิดขึ้น
<p>กิจกรรม 10 = ข้าวเจ้า, 11 = ข้าวเหนียว, 20 = มันสำปะหลัง, 21 = ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, 22 = สับปะรด, 23 = อ้อยโรงงาน, 29 = พืชไร่อื่น ๆ (ระบุ) 30 = ปาล์มน้ำมัน, 31 = ยางพารา, 32 = มะพร้าว, 33 = ทูเรียน, 34 = มังคุด, 35 = ลำไย, 36 = ขนุน, 37 = เงาะ, 38 = มะม่วง, 39 = ไม้ผล/ไม้ยืนต้นอื่น ๆ (ระบุ), 41 = สวนผัก/สมุนไพร, 42 = ไม้ดอกไม้ประดับ, 43 = ไร่นาสวนผสม, 44 = เกษตรผสมผสาน, 90 = พืชอื่น ๆ (ระบุ), 51 = โคเนื้อ, 52 = โคนม, 53 = กระบือ, 54 = ไก่พื้นเมือง, 55 = ไก่เนื้อ, 56 = ไก่ไข่, 57 = ไก่ชน, 58 = เป็ด, 59 = สุกร, 60 = แกะ, 61 = แพะ, 62 = กบ, 71 = ปลานิล, 72 = ปลาดุก, 73 = ปลากระพง, 74 = ปลาดุกทะเล, 75 = ปลาช่อน, 76 = กุ้ง, 77 = ปู, 78 = ปลาเบญจพันธุ์ 81 = จิ้งหรีด, 82 = หมอนไหม, 91 = ปศุสัตว์อื่น ๆ (ระบุ) 92 = ประมงอื่น ๆ (ระบุ)</p> <p>รูปแบบการศึกษา 1 = รับการอบรมหลักสูตรของ ศพท., 2 = รับการอบรมจากหน่วยงานของรัฐภายนอก, 3 = รับการอบรมจากหน่วยงานของเอกชนภายนอก, 4 = ศึกษาจากเกษตรกรด้วยตนเองโดยตรง, 5 = ศึกษาด้วยตนเอง (เช่น จากหนังสือ จากสื่อออนไลน์ เป็นต้น), 6 = อื่น ๆ (ระบุ)</p>					

2.12 โดยเฉลี่ยในปี 2563 ที่ผ่านมา ศูนย์เครือข่ายของท่านมีเกษตรกรมาใช้บริการประมาณ.....ราย

และเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาก่อนหน้าพบว่า 1) เพิ่มขึ้น 2) คงเดิม 3) ลดลง เนื่องจาก.....

2.13 ศูนย์เครือข่ายของท่านมีการบันทึกข้อมูลผู้เข้ามาใช้บริการหรือไม่ อย่างไร 1) มีการบันทึก ด้วยวิธี..... 2) ไม่มีการบันทึก

2.14 ท่านรู้จัก/เคยเข้าร่วมโครงการเกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer) หรือไม่ อย่างไร

1) ไม่รู้จัก 2) รู้จักแต่ไม่เคยเข้าร่วม 3) เคยสมัครเข้าร่วม แต่คุณสมบัติไม่ผ่าน (ระบุด้านที่ไม่ผ่านเกณฑ์.....)
 4) ปัจจุบันเป็นเกษตรกรในโครงการ Smart Farmer 5) อื่น ๆ ระบุ.....

2.15 ศูนย์เครือข่ายของท่านมีผู้รับช่วงต่อหรือไม่ 1) มี 2) ยังไม่มั่นใจ 3) ไม่มีเนื่องจาก.....

อาชีพเกษตรกรของท่านมีผู้รับช่วงต่อหรือไม่ 1) มี 2) ยังไม่มั่นใจ 3) ไม่มีเนื่องจาก.....

2.16 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในอำเภอเดียวกัน

2.16.1 เกษตรต้นแบบเจ้าของ ศพก. หลัก ในอำเภอเดียวกัน 1) รู้จักและเคยร่วมงานด้วย 2) รู้จักแต่ไม่เคยร่วมงานด้วย 3) ไม่รู้จัก2.16.2 ประธานศูนย์เครือข่ายแห่งอื่นในอำเภอเดียวกัน 1) รู้จักและเคยร่วมงานด้วย 2) รู้จักแต่ไม่เคยร่วมงานด้วย 3) ไม่รู้จัก2.16.3 การเชื่อมโยงในปี 2563 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 1) เพิ่มขึ้น 2) คงเดิม 3) ลดลง เนื่องจาก.....

รูปแบบ	ปี 2560 (ทำเครื่องหมาย ✓)		ปี 2563 (ทำเครื่องหมาย ✓)		หมายเหตุกรณีมีการ เปลี่ยนแปลงรูปแบบการ เชื่อมโยง
	หลัก	เครือข่าย	หลัก	เครือข่าย	
1. จัดประชุม/ทำแผนและแนวทางการพัฒนา ศพก.					
2. แลกเปลี่ยนเครื่องมือ/ปัจจัยการผลิต					
3. เชิญชวนเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน					
4. ใช้เป็นจุดศึกษาดูงาน					
5. ส่งเกษตรกรเข้ารับการอบรม					
6. ร่วมจัดงาน Field Day					
7. ร่วมกลุ่มกันทางด้านการผลิต (ระบุ).....					
8. ร่วมกลุ่มกันทางด้านการตลาด (ระบุ).....					
9. ร่วมมือกันทางด้านการวิจัย (ระบุ).....					
10. อื่น ๆ (ระบุ).....					
11. อื่น ๆ (ระบุ).....					

2.16.4 ท่านพบปัญหาด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายหรือไม่ 1) ไม่พบปัญหา 2) พบปัญหา ดังนี้

รูปแบบ	การพบปัญหา (ทำเครื่องหมาย ✓)	ระบุปัญหา	ระบุข้อเสนอแนะ
1. จัดประชุม/ทำแผนและแนวทางการพัฒนา ศพก.			
2. แลกเปลี่ยนเครื่องมือ/ปัจจัยการผลิต			
3. เชิญชวนเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน			
4. ใช้เป็นจุดศึกษาดูงาน			
5. ส่งเกษตรกรเข้ารับการอบรม			
6. ร่วมจัดงาน Field Day			
7. ร่วมกลุ่มกันทางด้านการผลิต (ระบุ).....			
8. ร่วมกลุ่มกันทางด้านการตลาด (ระบุ).....			
9. ร่วมมือกันทางด้านการวิจัย (ระบุ).....			
10. อื่น ๆ (ระบุ).....			
11. อื่น ๆ (ระบุ).....			

2.17 ความพร้อมในการดำเนินงานเป็นศูนย์เครือข่าย

รายการ	ปี 2563		ปี 2560		ความพร้อมใน ปัจจุบัน (2563) (1 น้อยที่สุด - 5 มากที่สุด)	การเปลี่ยนแปลง เทียบกับ 2560 1 = ดีขึ้น, 2 = คงเดิม 3 = แย่ลง	ระบุเหตุผล/การเปลี่ยนแปลง
	1=มี 2=ไม่มี	จำนวน	1=มี 2=ไม่มี	จำนวน			
1. อาคาร/ศาลาเรียนรู้							
2. องค์ความรู้							
3. ฐานเรียนรู้							
3.1 ด้านพืช							
3.2 ด้านการจัดการศัตรูพืช							
3.3 ด้านการจัดการดินปุ๋ย							
3.4 ด้านปศุสัตว์							
3.5 ด้านประมง							
3.6 ด้านการบริหารจัดการน้ำ							
3.7 ด้านอื่น ๆ ได้แก่.....							
4. แปลงเรียนรู้							
4.1 ด้านการทำนา							
4.2 ด้านพืช ไม้แก่.....							
4.3 ด้านปศุสัตว์ ไม้แก่.....							
4.4 ด้านประมง ไม้แก่.....							
5. อุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้							
5.1 วัสดุอุปกรณ์ (เช่น เครื่องเสียง คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ)							
5.2 ป้ายองค์ความรู้/เอกสารแจก/ข้อมูลข่าวสาร							
5.3 โต๊ะ							
5.4 เก้าอี้							
6. ห้องน้ำ							

2.18 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ (ปี 2560 - 2563)

หน่วยงาน	ปีที่ได้รับ	สิ่งที่ได้รับ	นำมาใช้ประโยชน์	หน่วยงาน	ปีที่ได้รับ	สิ่งที่ได้รับ	นำมาใช้ประโยชน์
		☐ 1) ปัจจัยการผลิต ระบุ..... ..... ☐ 2) ป้ายองค์ความรู้ ☐ 3) จัดอบรมหลักสูตร..... ☐ 4) งบประมาณ.....บาท ☐ 5) อื่น ๆ ระบุ.....	☐ 1) ทำฐานเรียนรู้ ☐ 2) ทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายให้ศูนย์เครือข่าย ☐ 5) ผลิตรายวีดิทัศน์ ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ.....			☐ 1) ปัจจัยการผลิต ระบุ..... ..... ☐ 2) ป้ายองค์ความรู้ ☐ 3) จัดอบรมหลักสูตร..... ☐ 4) งบประมาณ.....บาท ☐ 5) อื่น ๆ ระบุ.....	☐ 1) ทำฐานเรียนรู้ ☐ 2) ทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกรที่มาขอ ☐ 4) แจกจ่ายให้ศูนย์เครือข่าย ☐ 5) ผลิตรายวีดิทัศน์ ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ.....
		☐ 1) ปัจจัยการผลิต ระบุ..... ..... ☐ 2) ป้ายองค์ความรู้ ☐ 3) จัดอบรมหลักสูตร..... ☐ 4) งบประมาณ.....บาท ☐ 5) อื่น ๆ ระบุ.....	☐ 1) ทำฐานเรียนรู้ ☐ 2) ทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายให้ศูนย์เครือข่าย ☐ 5) ผลิตรายวีดิทัศน์ ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ.....			☐ 1) ปัจจัยการผลิต ระบุ..... ..... ☐ 2) ป้ายองค์ความรู้ ☐ 3) จัดอบรมหลักสูตร..... ☐ 4) งบประมาณ.....บาท ☐ 5) อื่น ๆ ระบุ.....	☐ 1) ทำฐานเรียนรู้ ☐ 2) ทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกรที่มาขอ ☐ 4) แจกจ่ายให้ศูนย์เครือข่าย ☐ 5) ผลิตรายวีดิทัศน์ ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ.....

หน่วยงานที่ส่งเสริม 1 = กรมส่งเสริมการเกษตร, 2 = กรมปศุสัตว์, 3 = กรมประมง, 4 = กรมหม่อนไหม, 5 = กรมวิชาการเกษตร, 6 = กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 7 = กรมพัฒนาที่ดิน

8 = สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 9 = หน่วยงานอื่น ๆ (หากเป็นหน่วยงานอื่น ๆ ให้ระบุชื่อหน่วยงานลงในช่องว่าง)

3.3 ด้านการแปรรูปผลผลิต 1) ไม่มีการแปรรูป 2) มีการแปรรูป ดังนี้

กิจกรรม	ก่อนเข้าใช้บริการ	หลังเข้าใช้บริการ	รูปแบบการแปรรูป	อธิบาย
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		

กิจกรรม 10 = ข้าวเจ้า, 11 = ข้าวเหนียว, 20 = มันสำปะหลัง, 21 = ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, 22 = สับปะรด, 23 = อ้อยโรงงาน, 29 = พืชไร่อื่น ๆ (ระบุ) 30 = ปาล์มน้ำมัน, 31 = ยางพารา, 32 = มะพร้าว, 33 = ทุเรียน, 34 = มังคุด, 35 = ลำไย, 36 = ขนุน, 37 = เงาะ, 38 = มะม่วง, 39 = ไม้ผล/ไม้ยืนต้นอื่น ๆ (ระบุ), 41 = สวนผัก/สมุนไพร, 42 = ไม้ดอกไม้ประดับ, 43 = ไร่นาสวนผสม, 44 = เกษตรผสมผสาน, 90 = พืชอื่น ๆ (ระบุ), 51 = โคเนื้อ, 52 = โคนม, 53 = กระบือ, 54 = ไก่พื้นเมือง, 55 = ไก่ไข่, 56 = ไก่เนื้อ, 57 = ไก่ชน, 58 = เป็ด, 59 = สุกร, 60 = แมง, 61 = แพะ, 62 = กบ, 71 = ปลาไหล, 72 = ปลาดุก, 73 = ปลากะพง, 74 = ปลาทะเลอื่น, 75 = ปลาช่อน, 76 = กุ้ง, 77 = ปู, 78 = ปลาบด/อบแห้ง/รมควัน/ปลา, 3 = หมัก/ดอง, 4 = ใช้ความเย็น/แช่แข็ง 5 = เชื่อม/เชื่อม/ผัด, 6 = กวน/ทำแยม, 7 = ใช้ความร้อนสูงเพื่อบรรจุขวด/บรรจุกระป๋อง (เก็บเอาไว้ได้นาน), **รูปแบบการแปรรูป** 1 = คั้นทำน้ำ, 2 = ตาก/อบแห้ง/รมควัน/ปลา, 3 = หมัก/ดอง, 4 = ใช้ความเย็น/แช่แข็ง 5 = เชื่อม/เชื่อม/ผัด, 6 = กวน/ทำแยม, 7 = ใช้ความร้อนสูงเพื่อบรรจุขวด/บรรจุกระป๋อง (เก็บเอาไว้ได้นาน), 8 = ทำเป็นอาหารสำเร็จรูปพร้อมบริโภค (ทอด ต้ม ย่าง ฯลฯ), 9 = การขัด/สี, 0 = อื่น ๆ (ระบุ)

3.4 ด้านรายรับ รายจ่าย การจัดการ ภายในครัวเรือน

กิจกรรม	ก่อนเข้าใช้บริการ	หลังเข้าใช้บริการ	อธิบาย
รายจ่ายภายในครอบครัวต่อเดือนที่ลดลง (บาท)			
รายได้จากอาชีพเสริมต่อเดือนที่เพิ่มขึ้น (บาท)			
การจัดทำบัญชีครัวเรือน	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	

3.5 ด้านการรวมกลุ่มด้านการผลิตและการตลาด 1) ไม่มีกิจกรรมกลุ่ม 2) มีกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้

กิจกรรม	การผลิต/ปัจจัย = 1, การตลาด = 2, ทั้งสองอย่าง = 3	ก่อนเข้าใช้ บริการ	หลังเข้าใช้ บริการ	อธิบายการรวมกลุ่ม	ปัญหา	ปัญหาที่พบ	ข้อเสนอแนะ
		☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		☐ 1) พบ ☐ 2) ไม่พบ		
		☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		☐ 1) พบ ☐ 2) ไม่พบ		
		☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		☐ 1) พบ ☐ 2) ไม่พบ		
		☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		☐ 1) พบ ☐ 2) ไม่พบ		

กิจกรรม 10 = ซักเจ้า, 11 = ซักวนหย็ว, 20 = มั่นส่าปะหลัง, 21 = ซักโรตเลียงสัตว์, 22 = สับประท, 23 = อ้อยโรจงาน, 29 = พืชไร่อื่น ๆ (ระบุ) 30 = ป่าส้มน้ำมัน, 31 = ยางพารา, 32 = มะพร้าว, 33 = พุเรียน, 34 = มังคุด, 35 = ลำไย, 36 = ขนุน, 37 = เงาะ, 38 = มะม่วง, 39 = ไม้ผล/ไม้ยืนต้นอื่น ๆ (ระบุ), 41 = สวนผัก/สมุนไพร, 42 = ไม้ดอกไม้ประดับ, 43 = ไร่สวนผสม, 44 = เกษตรผสมผสาน, 90 = พืชอื่น ๆ (ระบุ), 51 = โคเนื้อ, 52 = โคนม, 53 = กระบือ, 54 = ไก่พื้นเมือง, 55 = ไก่ไข่, 57 = ไก่ชน, 58 = เป็ด, 59 = สุกร, 60 = นกข, 61 = แมง, 62 = กบ, 71 = ปลานิล, 72 = ปลาดุก, 73 = ปลากระพง, 74 = ปลาช่อน, 75 = ปลาช่อน, 76 = กุ้ง, 77 = ปู, 78 = ปลาเบญจพันธุ์, 81 = จิ้งหรีด, 82 = หนอนไหม, 91 = บุศสัตว์อื่น ๆ (ระบุ) 92 = ประมงอื่น ๆ (ระบุ)

3.6 ด้านอื่น ๆ

ด้าน	ก่อนเข้าใช้บริการ	หลังเข้าใช้บริการ	อธิบาย
การรับรองมาตรฐาน (ระบุผลผลิต..... .....) *หากมีหลายผลผลิต และ/หรือ ได้รับการรับรองมาตรฐานหลาย อย่าง สามารถตอบได้หลายข้อ	☐ 1) ไม่มี ☐ 2) ตัว Q ☐ 3) GAP ☐ 4) GMP ☐ 5) ยาลด ☐ 6) อินทรีย์ ☐ 7) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ☐ 8) ออร์แกนิก ☐ 9) อื่น ๆ	☐ 1) ไม่มี ☐ 2) ตัว Q ☐ 3) GAP ☐ 4) GMP ☐ 5) ยาลด ☐ 6) อินทรีย์ ☐ 7) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ☐ 8) ออร์แกนิก ☐ 9) อื่น ๆ	
ความรู้ความเข้าใจด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการ นำไปใช้	☐ 1) ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ☐ 2) มีความรู้แต่ไม่ได้นำมาใช้ ☐ 3) มีความรู้และได้นำมาใช้	☐ 1) ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ☐ 2) มีความรู้แต่ไม่ได้นำมาใช้ ☐ 3) มีความรู้และได้นำมาใช้	

ส่วนที่ 4 ระดับความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

4.1 ความพึงพอใจต่อศูนย์เครือข่ายของท่าน (ระดับคะแนน 1 น้อยที่สุด - 5 มากที่สุด)

รายการ	ระดับคะแนน	ระบุเหตุผล
1) การดำเนินงานของศูนย์ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ตั้งไว้		
2) ศูนย์มีการให้บริการครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน		
3) ศูนย์มีความพร้อมในทุกด้าน (โครงสร้างพื้นฐาน ฐานเรียนรู้ แพลตฟอร์ม การให้บริการแก่สมาชิก/เกษตรกร)		
4) ศูนย์มีหลักสูตรเรียนรู้ที่ครอบคลุม เหมาะสม ให้แก่สมาชิกและเกษตรกรในชุมชน		
5) เกษตรกรที่มาใช้บริการได้รับประโยชน์จาก ศพก. สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ลดรายจ่ายในการผลิต และมีรายได้เพิ่มขึ้น ฯลฯ		

4.2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ (ระดับคะแนน 1 น้อยที่สุด - 5 มากที่สุด)

รายการ	ระดับคะแนน	ระบุเหตุผล
1) การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่		
2) ปัจจัยที่ได้รับสนับสนุนจากโครงการ		
3) การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย		
4) ประสิทธิภาพของคณะกรรมการ/คณะทำงานในการบริหารโครงการ		
5) การเชื่อมโยงเครือข่าย และจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่		
6) การประสานเชื่อมโยงงานวิจัยสู่พื้นที่		
7) หลักสูตรเรียนรู้ของ ศพก.		
8) ภาพรวมของโครงการ		

4.3 หากศูนย์เครือข่ายของท่านไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ท่านคิดว่ายังคงดำเนินหน้าที่นี้ต่อไปหรือไม่

- 1) ทำต่อไป เพราะ.....
- 2) ไม่ทำ เพราะ.....
- 3) ยังไม่แน่ใจ เพราะ.....

4.4 ปัญหาในการเข้าร่วมเป็นศูนย์เครือข่าย

.....

.....

.....

.....

4.5 ข้อเสนอแนะ/วิธีการแก้ปัญหา

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ใช้บริการ
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

*****

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วัน/เดือน/ปี.....ฝ่าย.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ใช้บริการ

1.1 ชื่อ สกุล

1.2 เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน

1.3 อายุ (ปี)

1.4 เพศ 1 = หญิง, 2 = ชาย

1.5	ที่อยู่	บ้านเลขที่	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน (หากมี)
	ตำบล		อำเภอ	
	จังหวัด		โทร	

1.6 ระดับการศึกษาสูงสุด 0 = ไม่สำเร็จการศึกษา, 4 = ประถมต้น, 6 = ประถมปลาย, 9 = มัธยมต้น, 12 = มัธยมปลาย/ปวช., 14 = ปวส., 16 = ปริญญาตรี, 18 = ปริญญาโท, 22 = ปริญญาเอก

1.7 อาชีพหลัก ในภาคเกษตร: 1 = เกษตรกร, 2 = รับจ้างเกษตร
นอกภาคเกษตร: 3 = รับจ้างนอกภาคเกษตร, 4 = ทำงานประจำ, 5 = ธุรกิจส่วนตัว

1.8 ประสบการณ์ทำการเกษตร (ปี)
***นับตั้งแต่เริ่มทำการเกษตรเป็นอาชีพและมีรายได้เป็นของตนเอง

1.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน) ***นับคนที่อาศัยอยู่ด้วยกัน และรวมผู้ถูกสัมภาษณ์เองด้วย		
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน) ***นับสมาชิกในครัวเรือนที่อายุ 15 ปี ขึ้นไป จนถึง 65 ปี	จำนวนแรงงานในภาคเกษตร (คน) ***นับสมาชิกในครัวเรือนที่อายุ 15 ปี ขึ้นไป จนถึง 65 ปี ที่ทำงานในภาคการเกษตร ไม่นับรวมกรณีที่เป็นนักเรียน นักศึกษา หรือทำงานอื่น ๆ	
	จำนวนแรงงานนอกภาคเกษตร (คน) ***นับสมาชิกในครัวเรือนที่อายุ 15 ปี ขึ้นไป จนถึง 65 ปี ที่ทำงานนอกภาคการเกษตร ไม่นับรวมกรณีที่เป็นนักเรียน นักศึกษา หรือทำงานอื่น ๆ	

1.10

1. การถือครองที่ดินในภาคการเกษตร					
กิจกรรม	ของตนเอง	เช่า	ทำฟรี	ชลประทาน (ใน=1, นอก=2)	แหล่งน้ำ ที่ใช้
1. ข้าว					
2. มันสำปะหลัง					
3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์					
4. พืชไร่อื่นๆ (ระบุชนิด)					
4.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
4.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
5. ยางพารา					
6. ปาล์มน้ำมัน					
7. อ้อยโรงงาน					
8. ไม้ยืนต้นอื่น ๆ (ระบุชนิด)					
8.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
8.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
9. ไม้ผลอื่น ๆ (ระบุชนิด)					
9.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
9.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
10. ไม้ดอก ไม้ประดับ					
11. พืชผัก					
12. ปศุสัตว์ (ระบุชนิด)					
12.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
12.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
13. ประมง (ระบุชนิด)					
13.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
13.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
14. ไร่นาสวนผสม					
15. เกษตรผสมผสาน					
16. กิจกรรมเกษตรอื่น ๆ (ระบุชนิด)					
16.1	1)	1)	1)	1)	1) .....
16.2	2)	2)	2)	2)	2) .....
แหล่งน้ำที่ใช้ 1 = น้ำฝน, 2 = ชลประทาน, 3 = สูบเองจากแหล่งธรรมชาติ, 4 = บ่อ/สระ/บาดาล ของตนเอง, 5 = โครงการเอกชน/ราชการ สูบจากแหล่งธรรมชาติ, 6 = กลุ่ม/สถาบัน สูบจากแหล่งธรรมชาติ, 7 = ซื้อจากผู้ให้บริการ/ประปา					
2. การถือครองที่ดินนอกภาคการเกษตร					
กิจกรรม	19. ที่ปลูกบ้านเรือน อยู่อาศัย	20. ที่รกร้างว่าง เปล่า	21. ห้วย/หนอง/ คลอง/บึง/สระ	22. ป่าถือครอง	
จำนวน (ไร่)					

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินงาน

2.1 ท่านเข้ามาใช้บริการจากศูนย์เครือข่ายแห่งนี้อย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) เข้ารับการอบรม เรื่อง..... 2) ขอรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร
 3) ขอรับบริการด้านการเกษตร ระบุ..... 4) เข้าร่วมงาน Field Day
 5) ขอปัจจัยการผลิต ระบุ..... 6) ขอรับคำปรึกษาปัญหาด้านการเกษตร ระบุ.....
 7) อื่น ๆ ระบุ.....

2.2 ในปี 2563 โดยเฉลี่ยท่านเข้ามาใช้บริการ (อ้างอิงหัวข้อตาม 2.1) ศูนย์เครือข่ายแห่งนี้ จำนวน.....ครั้งต่อปี และเมื่อเทียบกับช่วงปีก่อนหน้าพบว่า 1) เพิ่มขึ้น 2) เท่าเดิม 3) ลดลง เนื่องจาก.....

2.3 ในอนาคตท่านจะกลับเข้ามาใช้บริการศูนย์เครือข่ายแห่งนี้อีกหรือไม่ อย่างไร

- 1) เข้ามาใช้บริการอีก โดยจะเข้ามาใช้บริการในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1.1) เข้ารับการอบรม เรื่อง..... 1.2) ขอรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร
 1.3) ขอรับบริการด้านการเกษตร ระบุ..... 1.4) เข้าร่วมงาน Field Day
 1.5) ขอปัจจัยการผลิต ระบุ..... 1.6) ขอรับคำปรึกษาปัญหาด้านการเกษตร ระบุ.....
 1.7) อื่น ๆ ระบุ.....

2) ไม่กลับเข้ามาใช้บริการอีก เนื่องจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 2.1) ไม่มีอะไรใหม่ที่น่าสนใจ 2.2) ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้
 2.3) อยู่ไกลจากพื้นที่ทำการเกษตร/บ้าน 2.4) อื่น ๆ ระบุ.....

2.4 ท่านรู้จัก/เคยเข้าใช้บริการศูนย์เครือข่ายแห่งอื่นในอำเภอเดียวกัน หรือไม่ อย่างไร

- 1) รู้จักและเคยเข้ามารับบริการในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1.1) เข้ารับการอบรม เรื่อง..... 1.2) ขอรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร
 1.3) ขอรับบริการด้านการเกษตร ระบุ..... 1.4) ขอปัจจัยการผลิต ระบุ.....
 1.5) ขอรับคำปรึกษาปัญหาด้านการเกษตร ระบุ..... 1.6) อื่น ๆ ระบุ.....
- 2) รู้จักแต่ไม่เคยเข้ามารับบริการ 3) ไม่รู้จัก

2.5 ท่านรู้จัก/เคยเข้าใช้บริการ ศพก.หลัก ในอำเภอเดียวกัน หรือไม่ อย่างไร

- 1) รู้จักและเคยเข้ามารับบริการในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1.1) เข้ารับการอบรม เรื่อง..... 1.2) ขอรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร
 1.3) ขอรับบริการด้านการเกษตร ระบุ..... 1.4) ขอปัจจัยการผลิต ระบุ.....
 1.5) ขอรับคำปรึกษาปัญหาด้านการเกษตร ระบุ..... 1.6) อื่น ๆ ระบุ.....
- 2) รู้จักแต่ไม่เคยเข้ามารับบริการ 3) ไม่รู้จัก

2.6 หากมีโอกาสท่านจะแนะนำให้เกษตรกรรายอื่นมาใช้บริการศูนย์เครือข่ายแห่งนี้หรือไม่

- 1) แนะนำ 2) ไม่มั่นใจ 3) ไม่แนะนำ เนื่องจาก.....

2.7 ท่านรู้จัก/เคยเข้าร่วมโครงการเกษตรกรปราดเบรื่อง (Smart Farmer) หรือไม่ อย่างไร

- 1) ไม่รู้จัก 2) รู้จักแต่ไม่เคยเข้าร่วม 3) เคยสมัครเข้าร่วม แต่คุณสมบัติไม่ผ่าน (ระบุด้านที่ไม่ผ่านเกณฑ์.....)
 4) ปัจจุบันเป็นเกษตรกรในโครงการ Smart Farmer 5) อื่น ๆ ระบุ.....

2.8 อาชีพเกษตรกรกรมของท่านมีผู้รับช่วงต่อหรือไม่ 1) มี 2) ยังไม่มั่นใจ 3) ไม่มีเนื่องจาก.....

3.3 ด้านการประรูปผลผลิต 1) ไม่มีการประรูป 2) มีการประรูป ดังนี้

ผลผลิต	ก่อนเข้าใช้บริการ	หลังเข้าใช้บริการ	รูปแบบการประรูป	อธิบาย
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		

กิจกรรม 10 = ข้าวเจ้า, 11 = ข้าวเหนียว, 20 = มันสำปะหลัง, 21 = ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, 22 = สับปรด, 23 = อ้อยโรงงาน, 29 = พืชไร่อื่น ๆ (ระบุ) 30 = ปาล์มน้ำมัน, 31 = ยางพารา, 32 = มะพร้าว, 33 = ทุเรียน, 34 = มังคุด, 35 = ลำไย, 36 = ขนุน, 37 = เงาะ, 38 = มะม่วง, 39 = กล้วย, 40 = ไม้ผลไม่ยืนต้นอื่น ๆ (ระบุ), 41 = สวนผัก/สมุนไพร, 42 = ไม้ดอกไม้ประดับ, 43 = ไร่นาสวนผสม, 44 = เกษตรผสมผสาน, 90 = พืชอื่น ๆ (ระบุ), 51 = โคเนื้อ, 52 = โคนม, 53 = กระบือ, 54 = ไก่พื้นเมือง, 55 = ไก่เนื้อ, 56 = ไก่ไข่, 57 = ไก่ชน, 58 = เป็ด, 59 = สุกร, 60 = แกะ, 61 = แพะ, 62 = กบ, 71 = ปลาบิล, 72 = ปลาดุก, 73 = ปลากระพง, 74 = ปลาดูชะเทียน, 75 = ปลาช่อน, 76 = กุ้ง, 77 = ปู, 78 = ปลาน้ำจืดอื่น ๆ (ระบุ) 91 = ปศุสัตว์อื่น ๆ (ระบุ) 92 = ประมงอื่น ๆ (ระบุ)

รูปแบบการประรูป 1 = คั้นทำน้ำ, 2 = ตาก/อบแห้ง/รมควัน/ลา, 3 = หมัก/ดอง, 4 = ใช้ความเย็น/แช่แข็ง 5 = เชื่อม/แช่อบ/อบ, 6 = กวน/ทำแยม, 7 = ใช้ความร้อนมาเชื่อมบรรจุขวด/บรรจุกระป๋อง (เก็บเอาไว้ได้นาน), 8 = ทำเป็นอาหารสำเร็จรูปพร้อมบริโภค (ทอด ต้ม ย่าง ฯลฯ), 9 = การซัด/สี, 0 = อื่น ๆ (ระบุ)

3.4 ด้านรายรับ รายจ่าย การจัดการ ภายในครัวเรือน

กิจกรรม	ก่อนเข้าใช้บริการ	หลังเข้าใช้บริการ	อธิบาย
รายจ่ายภายในครอบครัวต่อเดือนที่ลดลง (บาท)			
รายได้จากอาชีพเสริมต่อเดือนที่เพิ่มขึ้น (บาท)			
การจัดทำบัญชีครัวเรือน	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	

3.5 ด้านการร่วมกลุ่มด้านการผลิตและการตลาด 1) ไม่มีการรวมกลุ่ม 2) มีการรวมกลุ่ม ดังนี้

กิจกรรม (ระบุเลข)	การผลิต/ปัจจัย = 1, การตลาด = 2, ทั้งสองอย่าง = 3	ก่อนเข้าใช้บริการ	หลังเข้าใช้บริการ	อธิบายการรวมกลุ่ม	ปัญหา	ปัญหาที่พบ	ข้อเสนอแนะ
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		☐ 1) พบ ☐ 2) ไม่พบ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		☐ 1) พบ ☐ 2) ไม่พบ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		☐ 1) พบ ☐ 2) ไม่พบ		
	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ	☐ 1) ทำ ☐ 2) ไม่ทำ		☐ 1) พบ ☐ 2) ไม่พบ		

กิจกรรม 10 = ข้าวเจ้า, 11 = ข้าวเหนียว, 20 = มันสำปะหลัง, 21 = ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, 22 = สับปะรด, 23 = อ้อยโรงงาน, 29 = พืชไร่อื่น ๆ (ระบุ) 30 = ปาล์มน้ำมัน, 31 = ยางพารา, 32 = มะพร้าว, 33 = ทุเรียน, 34 = มังคุด, 35 = ลำไย, 36 = ขนุน, 37 = เงาะ, 38 = มะม่วง, 39 = ไม้ผล/ไม้ยืนต้นอื่น ๆ (ระบุ), 40 = สวนสัก/สมุนไพร, 41 = สวนผลไม้/ไม้ประดับ, 42 = ไม้ดอกไม้ประดับ, 43 = ไร่นาสวนผสม, 44 = เกษตรผสมผสาน, 90 = พืชอื่น ๆ (ระบุ), 51 = โคเนื้อ, 52 = โคนม, 53 = กระบือ, 54 = ไก่พื้นเมือง, 55 = ไก่เนื้อ, 56 = เป็ด, 57 = ไกชน, 58 = เป็ด, 59 = สุกร, 60 = แกะ, 61 = แพะ, 62 = กบ, 71 = ปลาเทโพ, 72 = ปลาดุก, 73 = ปลากะพง, 74 = ปลาดูบ, 75 = ปลาตะเพียน, 76 = ปลาทู, 77 = ปลู, 81 = จิ้งหรีด, 82 = หนอนไหม, 91 = ปลูกสัตว์อื่น ๆ (ระบุ) 92 = ประมงอื่น ๆ (ระบุ)

3.6 ด้านอื่น ๆ

ด้าน	ก่อนเข้าใช้บริการ	หลังเข้าใช้บริการ	อธิบาย
การรับรองมาตรฐาน (ระบุผลผลิต.....) .....) *หากมีหลายผลผลิต และ/หรือ ได้รับการรับรองมาตรฐานหลายอย่าง สามารถตอบได้หลายข้อ	☐ 1) ไม่มี ☐ 2) ตัว Q ☐ 3) GAP ☐ 4) GMP ☐ 5) ฮาลาล ☐ 6) อินทรีย์ ☐ 7) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ☐ 8) ออร์แกนิก ☐ 9) อื่น ๆ	☐ 1) ไม่มี ☐ 2) ตัว Q ☐ 3) GAP ☐ 4) GMP ☐ 5) ฮาลาล ☐ 6) อินทรีย์ ☐ 7) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ☐ 8) ออร์แกนิก ☐ 9) อื่น ๆ	
ความรู้ความเข้าใจด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้	☐ 1) ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ☐ 2) มีความรู้แต่ไม่ได้นำมาใช้ ☐ 3) มีความรู้และได้นำมาใช้	☐ 1) ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ☐ 2) มีความรู้แต่ไม่ได้นำมาใช้ ☐ 3) มีความรู้และได้นำมาใช้	

ส่วนที่ 4 ความรู้สึกต่อการให้บริการ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

4.1 ท่านมีความรู้สึกต่อการให้บริการของศูนย์เครือข่ายในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้อย่างไร (ระดับ 1 น้อยที่สุด – 5 มากที่สุด)

รายการ	ระดับการให้ ความสำคัญ ¹	ระดับความ พึงพอใจ	การพัฒนา ² (ทำเครื่องหมาย✓)				ระบุเหตุผล (ถ้ามี)
			ดีขึ้น	คงเดิม	แย่ ลง	ไม่ ทราบ	
อาคารเรียนรู้							
ห้องน้ำ							
ฐาน/แปลงเรียนรู้							
ประธานศูนย์และทีมงาน							
องค์ความรู้							
รูปแบบการถ่ายทอดความรู้							
วิทยากรภายนอกในการถ่ายทอดความรู้							
การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้							

¹ระดับการให้ความสำคัญ ยิ่งมีระดับมาก หมายความว่ายิ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์เครือข่ายมาก (ให้ตอบทุกข้อ/ไม่ใช้การเรียงลำดับ)

²การพัฒนา เปรียบเทียบในช่วงปี 2563 กับปีก่อนหน้า

4.2 ปัญหาอุปสรรคในการให้บริการศูนย์เครือข่าย

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 สิ่งที่ต้องปรับปรุง/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามเจ้าหน้าที่
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
เป็นเจ้าหน้าที่สังกัด ..... ในระดับ อำเภอ จังหวัด

*****

ชื่อ-สกุล ผู้ตอบแบบสอบถาม.....ตำแหน่ง.....จังหวัด.....
เบอร์โทรศัพท์.....โทรสาร.....

- 1.1 ศูนย์เครือข่ายที่อยู่ภายใต้การดูแลของท่านในปี 2563 ทั้งหมด จำนวน.....ศูนย์
ศูนย์เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุน/ปัจจัย ในปี 2563 ทั้งหมด จำนวน.....ศูนย์
- 1.2 การพัฒนาศูนย์เครือข่ายในการดูแลของท่านในปี 2563

กิจกรรม	ปัญหาที่พบ (หากพบ)	ข้อเสนอแนะ (หากมี)
1. การพัฒนาศักยภาพ ☐ 1) พบปัญหา ☐ 2) ไม่พบปัญหา		
2. การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน ☐ 1) พบปัญหา ☐ 2) ไม่พบปัญหา		
3. การสนับสนุนการใช้บริการ ☐ 1) พบปัญหา ☐ 2) ไม่พบปัญหา		
4. ด้านการเชื่อมโยงระหว่างศูนย์เครือข่าย ด้วยกัน และ ศพก. หลัก ☐ 1) พบปัญหา ☐ 2) ไม่พบปัญหา		
5. ด้านการจัดอบรม ☐ 1) พบปัญหา ☐ 2) ไม่พบปัญหา ☐ 3) ไม่เคยจัดอบรม		
6. การติดตาม และรายงานผลดำเนินงาน ☐ 1) พบปัญหา ☐ 2) ไม่พบปัญหา		
7. ด้านงบประมาณ ☐ 1) พบปัญหา ☐ 2) ไม่พบปัญหา		

